

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארת שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ד' לפניו ל'עז'מי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת ויקהל - פקודי תשפ"ג

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

נויר. כהן גדול - פרק שביעי דף מח עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"

רש"י

1 ומה תלמוד לומר אביו. שאם אתה אומר מן הכלל - הייתי אומר לך: עד שמעך כן בר.

2 או כלך לדרך זו: ואמר כלל בבית הדין: 'נלפס לא יטמא' כו, אלא כלל האומר בנידו

3 ידא מיטמא. לכך הוצרך לומר בנידו דלאביו לא יטמא. והא מביעי ליה לאביו - כלומר,

4 ועכשיו נמצאת אתה דן שצריך לומר בנידו שלא יטמא לאביו ומשם. והוא אינו מתיר

5 לך - מתיכן אתה דן. והוא דייני מטמא אביו

6 מנודה: אלא - מתיכן אתה לומר - ממה

7 שאמר 'לאחיו', שאינו צריך. והשתא לאביו

8 אינו מיטמא - לשרא קרובא לא כל שבין?

9 'ולאחיו' מה תלמוד לומר? אלא לומר לאחיו

10 הוא דייני מטמא. אבל מיטמא הוא המת

11 מנודה. ולאביו אתה ליה לגוריה שות - למילף

12 מנה אמו האמורה בבין גדול לכרדבי,

13 ובדלעיל. וגבי נזיל גדול ליכא למימר לא

14 דכתיב ביה 'ולאביו', ודלאביו ממש הוא דקאת,

15 ודלא יטמא לו. והוא דייני ר'ע' כל בשופט מה לא

16 יכא? אלא אתה אלא קרובים. כדפישינן ברישא

17 דשמעתא - שמע מנה ד'לאביו' מיתיר ליה,

18 וקאתא למימר דלאביו הוא דייני מטמא. אבל

19 מיטמא הוא המת מנודה. ולאחיו - דכתיב גבי

20 נזיר, למה לזי' לבריתא הוי שיהו נזיר וחולף

21 לבלו את בנו ולשחוט את פסחו - והאי דנקט

22 לזו אחרדי היינו משום דבמלת זכור ועבדו

23 מעבקינן את פסחו. תלמוד לומר 'לאחיו' -

24 וקאתא לאשמעינן, דאך על דאדיל לדרב

25 מנודה - למצות מילה ופסח דאית בהו ברת -

26 אפילו אינו יצא מצות מילה פסחו. ומיטמא אביו

27 מנודה. רבי עקיבא אומר: ופסחא אמר: 'על

28 נפש' - הדי רחוקן אמרוך, וכשהוא אומר

29 'מת' - דהיי קרובין אמרוך. 'לאביו ולאמו' מה

30 תלמוד לומר? אלא: לאביו ולאמו אינו מיטמא

31 בו. ורבי עקיבא לא משמע ליה 'מיאמו' כלום,

32 אלא אנדרא דאמר 'מאביו' נסבה קרא. ולאחיו

33 מה תלמוד לומר שאם היה נזיר גזול נזיר בו?

34 והוא דשקלא דעתיך אמרנא: הוה אלא היה

35 אלא נזיר או כהן - ליטמא למת מצוה. אבל

36 היכא דהוה נזיר וכהן גדול, דאית ביה תרי -

37 אימא לא. קא משמע לן. ולאחיו ברתא

38 דהיי שיהיה חולף לשחוט את פסחו בו. ולרבי

39 עקיבא נזיה שות לברדבי מנא ליה - דהכין

40 גדול מיטמא בגנעו וביובתו של אביו. דאילו

41 לרדידה לא משמע לן מילאמו' כלל, אלא

42 קאמר אנדרא נסבה קרא. אמר לך כיון

43 דאימנא שאם היה כהן נזיר לאחיו אינו

44 מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה - וכתוב

45 ביה בבית גדול נזיר 'לא יטמא' ו'לא יטמא' ב'בית

46 אבל מיטמא בגנעו וביובתו. מה לי כהן גדול

47 לחודיה מה לי כהן נזיר ששחוט נזיר - ושמענא

48 בגנעו וביובתו של אביו, כל שכן דהכין גדול

49 לרדידה מתיר ליטמא בגנעו וביובתו. מה לי חד

50 לא מה לי תרי לאיין - דהכין דמשתרי ליה לגבי מת מצוה חד לאו - אישטרי ליה

51 נמי בתרי לאוי, כהן גדול נזיר. ולאחיו וכו' - כלומר, אם כן דרבי ישמעאל

52 נפקא לך כהן גדול נזיר משום מה לי חד לאו מה לי תרי לאוי, 'אחיותו' למה לי למישרי

53 פסח ומילה? אבתי אינטיבא 'ולאחיותו' סלקא דעתך כו.

1 לאביו ממש. או הכי נמי, ד'אצטרך לאביו, וכיון דאצטרך כהן הדיין שמיטמא

2 לאביו - אוקמה בגמלא דהכין גדול שאינו מיטמא מקובל: ומהו לך 'לאמו ולאחיו

3 ולאחיותו' - לאמר - לגוריה שות. תימה: כיון דאמו רבין גדול מופנה, כדאמרנן לעיל, למה

4 יתו לו (למופתה) הנפאת מיאמו' נזירה? ויש לומר: אליבא דרבי ישמעאל קיימא (לן) דאית

5 ליה פירק 'המפלת' (דהו כבב): מופנה מעד לחור

6 - למיין ומשיבין. והכא יש להשיב: מהו אמר

7 שאין קודשתו קודשת עולם, וישב בשאלת.

8 **לאחיו** אינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה -

9 לגוריה שות לא מצי למירדשה, דלא

10 כתיב 'לאחיו' בבית גדול. וכי תמא: אמאי לא

11 קאמר תלמוד הדרשות על סדר הכתוב. ולומר

12 'לאמו' לגוריה שות. שהיא מיטמא בקרא,

13 ו'לאחיו' - לאחיו אינו מיטמא. אבל משת

14 למת מצוה אלא לפי מה שפירשתי לעיל, דאי

15 לא דיעינן מת מצוה קראמי' אחינאי לא היה

16 מוקמנן נזירה שות ד'אצטרך לכרדבי, נלגעם

17 וליזבתי, אלא היה מעטעטין מיאמר מת מצוה -

18 להכי קאמר דמת מצוה דיעינן מ'לאחיו' לגבי

19 נזיר, אייתר ליה 'לאמו' על כרחין לגוריה שות

20 **ולאחיותו** היה תלמוד לומר דהיי שיהיה חולף

21 לשחוט את פסחו וכו' אמרת לא יטמא - אף

22 בשעת פסח מילה ו'גרידא', בלא נזיר וכהן גדול,

23 משום דלא איתר ליה דטומאה שאין בה ברת,

24 וחד עשה דפסח ומילה שיש בהם טהר כן פירש

25 בקונטרס בריב"ם פירק 'שבלו וכו' (Kp),

26 ובסנהדרין (להא), ובברכות (בא). מפורש באריך.

27 **רבי עקיבא** אומר שזו הירדוקין - וסברא

28 הוא לאוקמה קרא קמא ברוחקים. ו'מת' הכתוב

29 אחיין כן מיתיר לאסרון אף כרובים. וסבירא ליה

30 לרבי עקיבא דאפילו לא כתיב 'מת' - 'בבשר'

31 ליכא נעמיא לאוקמי בבדמא, אי משום דבשר

32 דלא יכא' דטמא באהל משמע, אי משום דאף

33 על גב דאדוקי' נפש בריח - 'נפש' תמחא לא

34 אוקמי. ועוד: דלא מצינו בהמה ממתה גבי

35 טומאה רק בלאו נבילה. **לאביו** ולאמו לא

36 מיטמא אבל מיטמא הוא למת מצוה - לקמן

37 קעביד צריכותא בן אביו וכו' אמר, תריכי

38 תרווייהו יצריכותא למעטין מת מצוה. 'לאחיו' -

39 שאם היה כהן גדול נזיר דמיטמא למת מצוה.

40 לרדודו פירי מיתירין עקיבא רבי. והכין כוליהן

41 צריכי. אבל לא מתייר קרא לבית הדין, דהכין

42 הדיין מיטמא לקרובים - דין הוא דשפינאי

43 דהכין הדיין קודשה עולם אינו מנלה

44 תמוריד ליה מת מצוה, ולא אצטרך קרא (אלאו)

45 לבית גדול נזיר.

46 **ולאחיותו** כדתיבא וכו' רבי עקיבא נזיה שות

47 דרבי מנא ליה - מ'פירוש' הוא ליכא

48 הפנא כלל. ודתיב פירי דנזיר דרשין לכליהו.

49 ולאביו ולאמו כהן גדול נמי (דאמרנן)

50 דאיצטריכו למת מצוה תרווייהו, וזה הכי דרביי תרווייהו בנידו למת מצוה ומשני: כיון דאמר

51 מה, היינו רבי עקיבא: 'לאחיו' דאם היה כהן גדול נזיר לאחיו אינו מיטמא. אבל מיטמא

52 הוא למת מצוה - ומשתא חופין אב' כלל רבין גדול ואחיו: וכל מיטמא למת מצוה. וכל

53 שכן כהן גדול גרידא. ומשתא מיתיר לן אביו ואביו בבית גדול לגוריה שות. והצריך למכתב

54 שתיב: 'אינו ואמו' בבית גדול, כדעביד לקמן צריכותא בנידו לרבי עקיבא מאביו ואמו ונזיר

55 הכי נמי בעי למיעבר צריכותא מאביו ואמו רבין גדול. ואם תאמר: ואבתי אינו מופנה אלא מצד כהן גדול, דאילו בנידו צריך למת מצוה וישו לומר: וסבירא ליה לרבי עקיבא מופנה מצד

56 אתה למיין את מיטמא. אבל לרבי ישמעאל לעיל - דאי נזיר לחפנות משני צדדיו, דאיהו לטעמיה פירק 'המפלת' (נדה כבב) וסבירא ליה למיין ומשיבין, כדפישינן לעיל. **ולרבי**

57 ישמעאל כהן גדול הוא נזיר מנא ליה - היכא דאית ביה שות קודשתו. ולרדידה לא איתר: 'לאחיו' דנזיר לבית גדול שהוא נזיר, כיון דלית ליה 'מת' אלא הרחוקין - אם כן איצטרך 'אביו

58 לגופיה, לאשמעינן אפילו לקרובין לא יטמא. ר'אלמו - לגוריה שות. ולאחיו - למישרי מת מצוה, ולאחיותו - כדאמרנן ומשני: כיון דשרי רחמנא דו לאו בנת מצוה בנידו לחודיה. או

59 שבתה לדחודיה - מה לי חד לאו מה לי תרי לאויין.

60 **ולאחיותו** למה לי - מ'פירוש' רבי ישמעאל. דבשלמא לרבי עקיבא, כיון דרצין קרא להכיב דאית ביה קודשתו כהן גדול הוא נזיר, ולא אמו מה לי חד לאו מה לי תרי לאויין - דהכי נמי

61 איצטרך קרא מיתיר 'לאחיותו' שידחה מבלי מקום עשה דפסח ומילה. אף על גב שיש כהן ברת. אלא לרבי ישמעאל, דאין לו חילוק בין חד לאו לשני לאויין - היה סבור נמי

62 דאין לו חילוק בברת. ומשני: בדאית דו מודה רבי ישמעאל, דסלקא דעתך אימנא כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן גדול הוא. כלומר לית ביה ברת. אלא פסח ומילה דברת - לא

63 דאין לו חילוק בברת. ועתה מנודה, דסלקא דעתך אימנא כי שרא רחמנא למת מצוה נזיר וכהן גדול הוא. כלומר לית ביה ברת. אלא פסח ומילה דברת - לא

ניזר. כהן גדול – פרק שביעי דף מט עמוד ב – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" רש"י

1 מלאיחזר בניזר, כדקאמר התלמוד, מה לי כהן גדול לחודיה, מה לי כהן גדול וניזר? וכך
2 נראה, וההם נמי בפרק 'טבול יום' אית לה צריכותא לנבי כהן גדול, אלא סבר כיון דגלי לן
3 תרייהו בבין גדול, דאין חילוק בין זה לזה בין אב לאמא, כי אם גילוי מילתא בעלמא הוא,
4 וליקני מיניה, הלכך דריש תרייהו גבי מיר סתם. עריך לומר דסוגיא דהבא דחלקת,
5 דמערך וגם לנבי מיר תרייהו, לכך לא דריש
6 מילאמר כהן הדיש הוא מיר כי היתם. ועוד יש
7 לישב גם תך דהבא, דסברה כי היא ד'טבול יום',
8 דרוחק הוא לפלוגי סוגיא דשמעתין אחרדיא דפרק
9 'טבול יום', דהא אדיר ואדיר רבי עקיבא הוה, ואין
10 סברא לומר דתרי תנאי נעוהו אליבא דרבי עקיבא,
11 מללא קאמר התלמוד בהדיא. ואף על גב דסוגיא
12 דידן עבדי צריכותא מאביו ומאמו, והתם דריש
13 תרתי מאביו ומאמו – נאמר דמקרא דבין גדול
14 עבדי צריכותא, ולגלויה מילתא בעלמא אמר
15 הוה. ומעתה גם בניזר שוין, אייתיר לן בניזר
16 תרייהו לדרשא כדדריש התם. ואם תאמר: אם בן
17 אמאי דריש הבא ממלאכו ולאמר בניזר תרייהו
18 למת מנחה לרבי עקיבא? אלא בהדא מניזר ויש לומר:
19 דאין בניזר, הבא נמי נטוא 'לאביר' לחודיה
20 למת מנחה, דלאמר משום כהן הדיש הוא מיר,
21 כדדריש התם. ומיהו, לא חש לפרשי כל
22 הדרשות הבא, משום דסמך אסוגיא דהתם דפרק
23 'טבול יום'. וכן דרך התלמוד שסקבר במקום אחד

1 על כל לאפקי רחוקים – דלא לטמא. מת – לאפקי קרובים. נפשות – שאם ינאת
2 רביעית דם משני מתים אינו מטמא להם. **משנה** נצל – מפרש בגמרא. ועל אבר מן
3 החי ועל אבר מן המת שיש עליהם בשר כראוי – הדינו כדי שיכול להיות ולהביא,
4 אף על פי שאין עליהן בשר כוית. חצי לוג דם – שתי רביעיות. על עצם כשעורה על
5 מנענו ועל משאו – אבל לא על אהולה.
6 **גמרא** קמפנין – טיטוריוש. לקפתי =
7 לנצנצי. כפעם רבי יהודה – ואמר: זו אינה משנת
8 ועדיין

9 **יבא**. **משנה** "על אלו טומאות הניזר מגלה: על המת, ועל פזית מן המת, ועל פזית, ועל
10 מלא מתינון רקב, על השרה, ועל הגולגולת, ועל אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש עליו
11 בשר כראוי, ועל חצי קב עצמות, ועל חצי לוג דם, ועל מנענו ועל משאו ועל אהולה. ועל
12 עצם כשעורה, על מנענו ועל משאו. על אלו הניזר מגלה, ומזה בשלישי ובשביעי, וסותר
13 אחר תקדמיון, ואינו מחיל למנות אלא עד ששחרה ומביא אות קרנותיו. **גמרא** תנו רבנן:
14 אחר שפותרו על רבי מאיר אמר לון רבי יהודה הלכות הן רבין, ואל יפגסו תלמידי רבי מאיר
15 לבאן מפני שקנתרנין הן, ולא ללמוד תורה הן באין אלא לקפתי הן רבין, ואל יפגסו תלמידי רבי מאיר
16 סוכובין ונכנסים, אלא רבין, כך שנה לי רבי מאיר: על אלו טומאות הניזר מגלה – על המת
17 ועל פזית מן המת. פעם רבי יהודה ואמר לון: לא קד אמרתי לכם: אל יפגסו תלמידי
18 רבי מאיר לבאן, מפני שקנתרנין הן? על פזית מן המת מגלה, על המת לא כל שבין?
19 אמר

ומאריך במקום אחר. ואם תאמר: אם בן למה חזיר לרבי עקיבא כאן דרשא דבין גדול וניזר כדדרישין. בסמוך נמי אסוגיא דהתם, כמו שסמך בדרשא דבין גדול וניזר ודרשינן מלאמר,
שלא הביאה כאן לאותה הירשאה? יש לומר: היינו משום דאיננו מרחיקין לה לרביא דרשא דבין גדול וניזר מלאמר, ולמיהו: למה לי כהן גדול וניזר בו? כדי לאפנויי הווא לאביו ולאמו דבין
גדול לגויה שוה, ומה שנתבטו שניהם אביו ואמו – היינו משום הצריכותא שביניהם. וגם מניה משקטין לרבי ישמעאל כהן גדול וניזר עליה, דלאחותיה נמי מפרש לרבי עקיבא דכתיב בתי
לאתי, והואל התחיל לדרוש 'לאחר' בדפרישותי, שיערו לו לגמור הפסוק עד סופו. אי נמי: משום דלרבי עקיבא איננו טפי 'לאחותו' יותר מלרבי ישמעאל, משום (ראית) ליה לרבי
עקיבא מה לי חז לא בו, כל זה לשון מורנו הרב רבי פרי. **על** כל לאפקי רחוקים – הך 'לאפקי' חיי פירושא כמו: נפקא ליה מאי קרא. כלומר, שמפסוק זה ינראה הדרשא שלחם.
משמע דמ'על כל' לחודיה דריש רחוקים, מדריש בסמוך 'נפשות' לרביעית דם הבאה משני מתים. ורוחק הוא, דהי גבי מיר נמי כתיב 'על כל נפש', ואפילו הכי לא דריש מניה רחוקים
בו אם מ'נפשו' לכך נראה דהבא נמי דריש רחוקים מ'על כל נפשות', ומכל מקום דריש נמי מניה רביעית דם משני מתים, מוכתיב 'נפשות' לשון רבים, ולא 'נפש'. ויש לתמוה: למה ליה
לרבי עקיבא בני כהן גדול קרא דרחוקים? הוה מקל חומר מכות הדיש, כמו לתנא דריש פרקין, או משום איסור שדיה עליו בהדיחוהו לחיבא אול, כדפרישית לעיל, דה עיקר השטעם
לעיל ופירוש בתוספת: לעבור עליו בשני אונן, ותמה קצת: דהתלמוד לא הוכיחו כלל, ורביך עיון. לשון מורנו הרב רבי פרי, **על** אלו טומאות הניזר מגלה על המת ועל כות מן המת –
בין כהן בבן במשא בין באהל. ומפרש בגמרא. דהשטא על כות מן המת מגלה, על מת שלם לא כל שבין? **נצל** – מזהל מן המת, כדמפרש בגמרא. **ועל** מלא תרודו רקב – רבון ועפרורית
הבא מן המת. ובגמרא מפרש שיערא. תרוד – כב, **ועל** השדרה ועל הגולגולת – ואף על פי שאין עליה בשר כלל, ובגמרא בני אי על תרייהו או על תרא מנתון. **ועל** אבר מן המת ואבר
מן החי שיש עליהם בשר כראוי – בפרק 'העור הדרוס' (חולין קכב). מפרש שוהו בשר שיכול האבר להיות מננו אם היה מחובר לאדם, ויכול להעלות ארוכה, ואף על פי שאין בו
כות בשר. **ועל** חצי קב עצמות – מייירי שבאו מרוב בנינו או מרוב בנינו, כגון שיש קב עצמות שנשתברו חצי קב עצמות או חזק מנעט מכל עצם ועצם – היינו מרוב בנינו. ורוב בנינו
– מפרש לקנן: שיש שוקים ויך אחד או איפכא, ואף על פי שמטמא באהל ברובע הקב, כדאיא בהדיא במתניתין בפרק קמא דאהלות: אלו מטמאין באהל, וקחשיב רובע עצמות הבא מרוב
בנינו או מרוב בנינו, מכל מקום הלכה הוא דאין ענין מגלה אלא על חצי קב, וליכא לפרשי חצי קב משאו עצמות, שאינו מרוב בנינו ולא מרוב בנינו, דהא באהל נמי לא מטמא, מלא
קניי לזה בפרק קמא דאהלות כדרי הך גמרא דמטמא באהל.

ועל חצי לוג דם – ואף על פי ששמטמא באהל ברביעית, כדאיא במתניתין דאהלות – מכל מקום אין הניזר מגלה אלא על חצי לוג. ושיעוריה הלכה למשה מסיני. **על** משאו ועל מנעו ועל
אהולה – דכל זה ודחשיב תלם. – מטמא בין במגע בין באהל. ועצם כשעורה על מנעו ועל משאו מגלה, אבל באהל – אפילו טמוי לא מטמא. **על** אלו הניזר מגלה –
בגמרא מפרש "על אהל דרישא, ר'על אהל דסיפא למעוטי מאי".
דאיבעיא מבכיאי ליה: מתניתין מני, דאן כן – פשיטא דרבנן היא.
אלה שנה לי רבי מאיר – במשנה: על המת ועל כות מן המת. ורבי יהודה לא היה שנה "על המת" במשנתו, משום דכל שבין מנעוהו מן המת וכו'. ושיך
לדך גא. **עריין** – יכול להקשות ולומר: על אבר מננו מגלה, כדתנן במתניתין, ומיירי דאפילו אין עליו כות בשר, כדתנן פרק קמא דאהלות
שהאברים אין להם שיעור – כל שבין על מת שלם, ובאתי מאי שמעמך על "על המת?"
אלא כדאמר רבי יוחנן לא נצרכא אלא לנפל שלא נתקשרו אבריו בניזר – (ואיתו) בו כות בשר, ואבר נאחז נפל אינו מטמא באהל, כיון שאין בו ניזר, דלא מיקרי אבר אלא עצם ועבר
ונגידן. ועל כל דמת מגלה אף על פי שאין לו שיעור ניזרין. והא דקאמר הבא "כדאמר רבי יוחנן", פירש רבינו יצחק דאמתניתין דאהלות אמרה, דקתני: המת ובית מן המת ומטמא
באהל – מוקי לרבי יוחנן כנפל שלא נתקשרו אבריו בניזרין.

נזיר. כהן גדול – פרק שביעי דף עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ)
רש"י

קסא

1 **רמא** אמר לא נצרכה אלא לרוב כבוד ועליו מנינו שאין בהם רוב עצמות – היינו "על"
2 הנותן דקניה ומתנינו; וליבא אבר שלם. ולרבותא נש"א שאין רוב רובים נצרכה;
3 דרשינן דרוב נזיר הוא בחציו קב, (אלא לרבותא) דאף על פי שאין בו רובע עצמות הוא מגלה
4 כיון שיש בו רוב הבגין או רוב הנקין, אבל אם אין בו רוב הבגין או רוב הנקין אינו מגלה אלא
5 אין בו פי חצי, קב. כדאמרין במתניתין דאין
6 מגלה על חאל רובע עצמות. ואי תרביעי: גרסי:
7 לא נצרכה אלא לשדרה וגולגולת שאין בו רובע
8 עצמות. והכי נמי בפירוש לקמן (ג.א. פ"ה):
9 האמר רבא לא נצרכה לרשרה וגולגולת
10 שאין בו רוב עצמות. ולא מצונו שאמר רבא
11 בעלמא אם לא כגון, ולכן הגידו בספרים. כן. ולא
12 רטינון ליה, דהייכי מצונו לטימיר דעל המת'
13 דמתניתין איירי בשדרה וגולגולת: ולא קטני
14 במתניתין בהדיא: ועל השדרה ועל הגולגולת
15 לכך יש לפרש: (ואלא) לרוב בגין, ולא תנא
16 במתניתין בפירוש, ומתאי שמואל ורבי נחא אמאי
17 לא מצונו רבא במתניתין דאחלתא דרובינא ורבא
18 "על המת" דקטני המת לרוב בגינו או לרוב מצונו,
19 משום דבמתניתין דבאחלתא קטני בהדיא: עד רוב
20 בגין או עד רוב כנען דמטמא באהל. ולכך קטני
21 לפרשייהו: "על המת" אלא כרבי יוחנן, ואם כן
22 לכיזי תנא שיש במתניתין רוב בגינו רוב
23 מצונו, אי סבירא ליה תדור מגלה עליהו.
24 **תנו** ואתו רבי שמעון ורבי יוחנן – רבא קרש – כי רבא
25 בריהו: אשר המת קרשש – ענינו: הכשר
26 מוחלה ואתי קרש קרש. וכן מוחל שרתיה –
27 מוחל וירצא מי המת, והריתו חבור, והעלה
28 הריתות – היינו נצל, ובזית – מטמא באהל.
29 **היכי** רמי אי לא ידעינן דרידיה הוא – כלומר,
30 שאין אנו יודעים אם המוחל הוא מבשר המת
31 שנמת, ואי מבזחי וניחי שתי דמיוס, כי קרש
32 מאי הויזי הכי מגלה על הספק? ואי ידעינן
33 דרידיה הוא – האף על גב דראו קרש נמי, למח
34 לידקיי, שיהי ענין דידעינן שחבור המת
35 **אמר** רבי ירמיה בסיח – כלומר, ידעינן רבא
36 מוח המת. אבל לא ידעינן מוחל זה בשרו, או
37 מבזחי. קרש – ודאי מוחל הוא הבשר מבשר המת

1 וקדיין אמר על אבר מפני מגלה – וכבר יהיה עליו בשר כראוי, ואף על פי שיש עליו
2 כזית בשר, על מת כולו לא כל שוק? כי אבר רבי
3 רבי יוחנן לא נצרכה אלא לגבל ב' – ובמסכת חולין א'. הכי נמי בפלג שלא נתקשרו
4 אבריו בגידיו יפה יפה אבר רבי מאיר דרמיטא, ואף על פי שאין עליו בשר. ורמא אמר
5 – כי אמר רבי מאיר – כרוב בגיניו לא מת או
6 כרוב מניינו שאף עליון כותב בשר ואין בן מולד
7 רובע הקב עצמות. דאף על גב דבעלמא לא הוי
8 חשיב לעינן נשוא מומא חלא אלא אם כי שיראו חבור
9 רובע עצמות, ובי נזיר הוי חשוב כמחלם
10 הואיל דרית ביה רוב בגיניו או רוב מניינו שהוא
11 מוחל עליו ומגלה עליהם. קרשש – שנימוח
12 ואתי קרש. ומחל שרתיה – שיצא מבשר
13 המת כמין מוחל עליו. ואלו פירוש: על ידי תריתות
14 שרתיה. וכל הני נצל בכשר המת דמי ונזיר
15 מגלה עליו. נצל – לשון הפרש, כמו "רצל"
16 ארעין" (בארישת אש). הויזי דמי אליפט אמר
17 ירעין – "אי הדרה משקה לילקש דמי הדי תריתות
18 כלומר ידעינן דראו דלא ממת הוא. כי קרש
19 **אמאי מטמא** – הא ידעינן דלאו ממת הוא. ואי
20 מן המת הוא – בדאי, אפילו לא קרש אמאי
21 לא מטמא? אמר רבי ירמיה בסתם – כלומר,
22 ספקו מספקא לן אן דמת הוא אי לא. והלכך, אי
23 קרש – ודאי מגופיה של מת הוא ולא כיתו
24 וניחי, ואי לא קרש – דלמט כיתו וניחי הוא
25 דדא לביא כיתו וניחי בעת מתו, וכל המשקם
26 הוציאם ממת טהורין, חוץ מן הדם. כי נגירי –
27 דנצל בטמא – הואו דאית נטמא, אבל נצל
28 דאית במתה לא מטמא כבילה. או דלמא לא
29 שמי ותיחא – דלא איצטרך ליה למביעי אית
30 ליה נצל או לא – אליאב דמאן דאמר טהומה
31 חמורה, כלומר דטהומה כבילה הוי לשלם לך
32 ונן חזו לאביהה לגר, ולכך כן רוצל הוא לא
33 חזו לאביהת אדם לא מטמא. אלא למאן דאמר
34 דטהומה חמורה ליעול הוא עד לפסח ואבי
35 מאביהת כלב הבא טאי – מי מארנין; כיון
36 דאיתו חזי לאביהת כלב – אכתי מטמא בית
37 כבלה, או דלמא כיון דנמוח – כעפרא בעלמא
38 דמי, ולא מטמא טהומה קלה. עד לבלב – כל זמן שאין תיפסל מאביהת כלב, שאינה
39 מוסרתה כל כן שהכלב אינו רוצה לאוכלה. תא שפון – חלב נבלה שהמחזור באור –
40 שהחבור באור. קרש – דיעינן אוכל ראוי הוא. המחזור בחמה חזיר – דפרחיה טהומא.
41 ואי סלקא רמא – דרש נצל בכמתה, אפילו המחזור בחמה חזיר טמא כי חזר וקרש.
42 לעולם אימא לך דרש נצל לכהנה – דהובא בעין טעמא דמי המחזור בחמה טהור, דאימת
43 קא מנחי ליה חמה – לכתב דארסרה, וכיון דארסרה – חת לא חזי אפילו אבחה כלב
44 ומשום דחזי טהור, ואי מטמא אפילו בחמה טהומה. קלה תנן חתם כי הנציל טהור – כל
45 משקן שמרתיק ומבלי לא טמא, אף על פי שנטמא תהנתין וקילוח וירד משפס לטפח –
46 לא נעשה חיבור כדי לטמא העילין. חוץ מרשם הויפיס – מאותו דבש שהוא עבה,
47 ויכולין לויפי לערב בו משקן אחרים. רויפי – משמע עליון וישן, כדמרפיש מבוסס טוטה
48 בפרק התראי (מ.חב.), והנפחיתים – כמו "בצפחית דרביש" (שמות טו) בירש"שי
49 בלעז'. והואיל הוא עבין, נעשה תהנתין כמחבור משקן טהורים לחוץ משקן טהורים. ויריד לטהור
50 למשקן טהומין נעשה כולו טמא. ואפילו העילין, אבל בשר שלטו. שאינו עב. והואיל
51 גדולו הוא – ניגוע כשר שבו טהור, ככל במשקן.

1 ואי לא קרש – כיוון וניעו הוא, והכי נמי יש לפרש גבי הרית, ולא ידעינן, וכן הריתח
2 והעלה הריתות – ודאי מוחל הבא מטמא הוא, ודו נצל לא רתיה – כיוון וניעו הוא. **יש**
3 נצל לכהנה – כיון מן הנבלה שר'קב מוטמא גומאלי ונימוח, ומי מטמא נבלתו לטמא לא לאו ולא
4 לענין גילוח דתורי קבעי. **מוטמא** חמורה – היינו טהומא כבילה, וטמא ארם במגע
5 ובמשא. **עד** לגר – עד שתפסל מלאכול לגר. כדבחיבו (דברים ט) 'לגר איש ששדרך
6 תנתנו ואכילתו', דרמיח לגר קריה נבילה טמא במגע ובמשא. הוא, כיון שאינה ראייה
7 ואם וטמא. וליבא מבזחי מידי אי נצל, דאפילו אם תמיצי לומר ידע נצל לכהנה –
8 הבא טהור. כיון דרבא נפסלה מטמא לגר. **מוטמא** קלה – פירוש: אשר אוכלין, שאין
9 מטמאין אלא כביצה לשאר אוכלין ומשקן, ומטמאין טהומא אוכלין עד שפסלו מאביהת
10 כלב. כטמא סימנא לא נפקא מירד לטויוני ירוק, אלא אגב רישא נשקיה. **אלא** לנאמן דאמר
11 כטמא טהור עד לכלב מאי – כלומר, לידידה איבא כלימביעי. מי הוי של במתא חשיב
12 כטמא כבילה, ומטמאה לארם בעינן ובמשא. שדרי איתא חזי לבלב הוא, או לא נמי גירל
13 בהמה לחושבו בכשר, ואף על גב דראוי לבלב – פשרא בעלמא חזי, ואינו מטמא. **תא** שמע
14 המחזור באור טמא – בני בגבי עוף טהור מתיבא (חולין קכ.א): המחזור לשמון של נבלת עוף
15 הוי באור טמא, ומשום חילי לא נפסל מבזחי לבלב כדבטימא שוקן
16 באור. **במה** טהור – וכדנשמוח בחמה הוא מוסריה מחום השמש ואינו ראוי לאביהת אדם, ולכן הוא טהור. ואי סלקא דעתך יש נצל לכהנה, והוא חזין לנבלת עוף טהור – אפילו בחמה
17 נמי ליטמא, דאיתו הוא ראוי לבלב. אלא שנת עומד דאין נצל, ולכן הוא טהור. אבל באור מיהא, כיון שהמחזור בריים – ערוף מגולד, ולא תרי אלא כמשרקב ונמוח מעצמו. ומשן אית
18 קא מנחו – לכתב דאין מוסרי, וברר דארסרה מבח חמה – במאישי למואר, ודוה ליה כעפרא, אלא ככלב אינו ראוי. ולא למעל דבדמה שנמוח חמה הוא, הוא אפילו לכתב **תנו** דתם
19 בפרק התישיר ומשפירין: על הצעת טהור, שאם ציק ועדרה משקן טהורים לחוץ משקן טהומין ומתעורר על הששה. ועברך פירש: יעשה שמונתו דרביש. כאלו ניגוע טמא. ומדוע שהוא
20 מן דבש חויפיס – בפרק בתרא דטוטה (מ.חב.) מפרש רבי יוחנן: מאי יויפיס – רבש שמיפירי אותו, לפי שהוא עב יותר מדאי; ומשפיו מן מים ואינו ניכר. רבי שמעון בן לקיש אומר: על שם
21 מקומו. שאמר "ויקו וטעם ובעולת", צפחית – כמו בצפחית דרביש. כלומר שררה הוא מן הבזחי מעורר עם הששה. ועברך פירש: יעשה שמונתו דרביש. כאלו ניגוע טמא. ומדוע שהוא
22 עב (דרכים) – חשיב אוכל, וכאלו העילין והתהנתין מעוררין יחד זה בזה, ולכן תצוה עוד דבר.

1 **בית**
2 **בית**
3 **בית**
4 **בית**
5 **בית**
6 **בית**
7 **בית**
8 **בית**
9 **בית**
10 **בית**
11 **בית**
12 **בית**
13 **בית**
14 **בית**
15 **בית**
16 **בית**
17 **בית**
18 **בית**
19 **בית**
20 **בית**
21 **בית**
22 **בית**
23 **בית**
24 **בית**
25 **בית**
26 **בית**
27 **בית**
28 **בית**
29 **בית**
30 **בית**
31 **בית**
32 **בית**
33 **בית**
34 **בית**
35 **בית**
36 **בית**
37 **בית**
38 **בית**
39 **בית**
40 **בית**
41 **בית**
42 **בית**
43 **בית**
44 **בית**
45 **בית**
46 **בית**
47 **בית**
48 **בית**
49 **בית**
50 **בית**
51 **בית**

1 **בית** שמאי אומרם ר' גרסי - שנבטשו ברוחם של גרוסה, ועל פל שלמים,
ועשה מהם הגבשיל, כמו כן חשיב אובל דהוי חיבור. מפני שהיא סולת לאחוריה -
3 כשהנפך להגבשיל של מקפה ופסק מלשפך הנמוך - סולת וחורר לאחוריה. מתוך
4 שהחבישין עב (ואיתן) ביה רירי, והם מתחרבים והאובל לחיות יחד. **ל**ש נצוק לאובל - כגון
5 דמשה שזמן ועירוד לחרן. אובלן בטמא. אמר

6 **בית שמאי אומרם:** איתן מטמא דאית בהו
7 רירי - ורדשו: דבש הויפס והצפיות אמרו
8 הכמים דהו חיבור משום דאית בהו רירי, כלומר
9 שן סולת לאחוריהם. ואף על גב דפליגי
10 לתנא, איתן של גרסיס דאית להו רירי - לא חשיב
11 לתנא קמא. וביה שמאי סברי אף על גב דלית להו
12 כולו האי רירי, חשיב לחבר הענין לחותה.
13 ושאר אובלן לית בהו רירי, והלכך לא שייך בהו
14 נצוק. או דלמא: טעמא דתנא דתנא קמא משום דסמיכין
15 - משום עבש עבים, ושאר אובלים נמי סמיכין.
16 אבל לבית שמאי לא קא מביעיא ליה, דהומקאנה:
17 מפני שזן סולתין לאחוריהן - אם כן טעמיהו
18 מרש יתיה, **ל**מא חתם חלב משה שהיא שלם -
19 פירושה: ביות שלם, והתיב - טמא. ותיב - מומה
20 החיבה, שהמחוה באור. טמא - כדמעיקרא.
21 ודלית להו ביות שלם, ורעין' ישנו כולו
22 ביחד כדמפשי בסמך, או משום דנפח הוי חיבור.
23 הלכך אפילו כי התיב, אפילו שבע לא הוי
24 מחובר ביחד ואלאו לא ידי נצוק, ואי משום שלא
25 נפרד מעולם זה מזה, כדמפשי בשנייאי. **ו**היה
26 מפורד - פירושו של חלב המת, שלא היה
27 מעיקרא ית שלם, אף על גב דהתיבין באור ונעשה
28 חלב חיפה ארת - שהיה, כדמפשי בתוספתא
29 האדלות פרק רביעי: מפני שחיבור אדם אינו
30 חיבור, וקודם שתיבין לא היה כיות מחובר להו,
31 ולא היה מטמא תנוגע במקפה, ואח אפילו תנוגע
32 בכולו נצוק דלית ליה תנוע וננוע. ולכך, כי
33 התיב - נמי לא חשיב את שלם כיות שחיבורו הו
34 בא על ידי אדם. ואף על גב דרביעית דב הכואד
35 משני מוחם טעמא לטמן דאית ליה ויש אם
36 למקרא, רביעי' "על גב פשות מוח" (שבתרא)
37 דא, וכן כפי חצאת יתיה משני מוחם, אמר.
38 במסכת אדלות (בתוספתא פרק ד) - יש לומר:

39 **ו**היינו דקא לענין אתה, לפי שראוי האדלות על שני החצאין יחד, אבל בנגיעה - לא
40 בטמא. והא דאמרין בפרק (שלישי) האדלות משהו (ג) תנוגע בשני חצאי יתיה מן הנבלה
41 שגאו יש לומר: והדעה מיידי שיש שער ביניהן והמחברים יחד. והי האי גונא משני
42 בפרק 'הערור הדרובט' (תולין קדר.ג.) ואם תאמר: תפשות מהבא חיבורי אדם אינו חיבור!
43 ויש לומר: יתיה דקא קמא בטומאת מוח, שהטומאה באה מזה לצדו' לכות לטמא אחרים,
44 ואפשר לדחות שכן חיבורה. אבל לצדף האובלן לקבלן בבביתם מעלמא - התיב
45 חיבור אדם הוי חיבור, כי דך דכל האובלן ממטרפין לכביצה.

46 **ו**א"ל סלקא דעתך און נצוק לאובלן שלם התיבין נמי ליהודה - ביות בהה כשהנפךין על האש
47 אי אפשר שלם נפרדה טפה ארת ממקום חיבורה מחמת ההתבה, אי נצוק אין חיבור.
48 דאי אפשר שהארת טפה ארת מחוברת לשאר החלב על ידי נצוק. דאי לא חשיב חיבור -
49 דהיי נפרדה הטפה, ואין כאן ביות. **כ**גון' בהדי דמרתה ליה סליק עמוד לפומיה דמנא וקדש
50 דאיתיה כולו ביה הדי - כשנתן על גבי האש וחרצה - עלה ביות לפומא דמנא בבת
51 ארת נמח האש וקדש, והשתא איתיה כולו ביה הדי. ורצך לומר דקדש אפמא דמנא,
52 דאיולו לא קרש אלא חיבורה ארת מחוברת לשאר החלב על גבי נצוק. שאין כאן האש
53 שבע אף מקפה כמו שזמנעלה, וכי סליק - סליק בבת ארת, וכי נפיל - נפיל דלך נצוק. **ל**א
54 סימני אף מקפה של גרסיס ועל פול מפניו (שירים) ושזון סולתים לאחוריהם - (אלמא) טעמא דשמוי רירי, דבש של נמיסחברא טעמא דתנא קמא משום רירי, דלא תנא קמא בני
55 רירי טמא. ותפשות ולשאר אובלן דאין לחם רירי - אין נצוק. **מ**ירי' איריא והם משום דסמיכי - דבש של ויפס הצפיות דהוי חיבור לרבן - היינו משום דסמיכי, ולא משום רירי. ונבוא
56 פליגי רבית שמאי סברי: אף כי אב סמיכי הוי חיבור, כיון דאיכא רירי, כגון מקפה של גרסיס. ולתנא קמא רירי לא מעלה ולא מוריד. **מ**לא' פיסת די - מתחילה פיסוק האצבעות עד הוררע
57 **י**שנ' מעיקר אצבעות ולמעלה - עד ראשי האצבעות. **ה**ו' שיעורא הוא - כן מחזיק באצבעות כמו בפיסת דוד.
58 **א**מר' לר' רב שמי' - שנייאי הוא. מנאי דהאי מקשריא אצבעותיו ולמעלה היינו לראשי אצבעותיו. דפרכת מניה? דלמא 'למשה' דקרי - עיקר אצבעות מקום שמתחברין לה ליד, ורלמעלה
59 דקאמר - היינו על הגוף עד פרק הזרוע, היינו ממש פיסת די לא ריסנן 'תיקרי'.

1 ביות שמאי אומרם אף נצוק מקפה של גרסיס - פולין כשנבטשו במכתש וחלקו שלמים.
2 (ושל פול) - של פולין שלמחה. סולת לאחוריה - כשבעת שמרין אותו מבלי אל
3 כלי ופסק את הצבוק - חזר ראש הצבוק ועלה לו למעלה לפני אחוריו, וכדור וננוע
4 לעליונים דמי, והו' טמא. ויש נצוק לאובלן - היה מריק מקפה של ערשיים או של
5 אפונים במקום מרוקן ולמעלה, וטמא החותנים
6 בשעת שפיכה, מי הויין העליונים טמאין או
7 לא? בני דבש הויפס וצפיות מאי טעמא אית
8 בהו נצוק - משום דאית בהו רירי, וסולות.
9 ותי אובלן - לית בהו רירי, והויין עליונים
10 שהורים. או דלמא גבי ויפס וצפיות מאי
11 טעמא נצוק שלחן טמא - משום דסמיכי, שזן
12 בעש. והני נמי סמיכי, וליהו נצוק שלחן טמא
13 תא שמע חלב של פת טמא - ויש בו ביות,
14 והתיב במבחה. אף על פי שנגלגל במבחה -
15 לא נעשה מפורד, וטמא. היה מפורד - אורו
16 ביות מן המוח, והתיב, אף על פי שנחבר ביחד
17 טהור. כיון דהיה ליה מפורד מעיקרא -
18 פרחא מניה טמאה, והאי יחדור חברי ביחד לא
19 הוי חיבה, דהיכר ביה אדם לא הוי חיבור. ואי
20 סליק דעתך אין נצוק לאובלן - כי הוא שלם
21 והתיב במבחה נמי ליהודה, דכיון דנגלגל ליה
22 מוחית לו ליות זו - נפרד לו מזה, ולא הוי ביה
23 ביות ממשכא. אי נמי, שהתיב והתיב בכלי
24 אל כלי - ליהוי כמפורד וליטהר. אלא לאו
25 שבע מנוע ויש נצוק, והיכר הוא. אמר רבי
26 וירא - לעולם אמאן לך אין נצוק לאובלן, והא
27 מלתנין דהבא - אנט מור בריה דרבינא
28 הרמינאני דהבא במאי עסקין - כגון שלחן ארע
29 בכלי אל כלי, ומעלה לא נעשו בכלי ככל
30 דבדיר אצבעות ליה - שהתיב במבחה במקום
31 אחד ולא נעשו כללו, וההוא חלב לבדדי דקא
32 מתוך ליה סלק עמוד ארת, ולמיהא דמנא,
33 ולא (מגיע) לא להבא ולא להבא. אף נצוק
34 כללו, ודבולה הזה בחי' הדי, וקשי חייב
35 ולא תפוד לכאן ולא לכאן, משום הכי טמא.
36 תא שמע בית שמאי אומרם אף מקפה של
37 גרסיס - אלמא דיש נצוק לאובלן, מירי איריא
38 כלומר, לעולם אימא לך אין נצוק, והבי הוא
39 דקא מביעיא ליה: מי אמרין דגבי שאר אובלן כגון ערשיים, (מי אמרין) כיון דסמוכות
40 כגון מקפה של גרסיס - הוי חיבור. או דלמא, התיב לא הוה טעמא אלא משום דאית
41 ליה רירי במקפה של גרסיס, אבל בשאר אובלן דלית בהו רירי - לא הוה נצוק. לישנא
42 אחרינא: תא שמע בית שמאי אומרם כי מפני שזן סולתין לאחוריהן - אלמא דלא הוה
43 טעמא ונצוק אלא משום דאית ביה רירי, ונבי שאר אובלן הוייל דלית בהו רירי - לא
44 הוי נצוק. מירי איריא לעולם אימא לך יש נצוק לאובלן, וכי קא מביעיא לך - אליבא
45 דרבנן, והבי קמביעיא לך טעמיהו דרבנן דאמרין דהוי נצוק גבי דבש הויפס - טעמא
46 משום דסמיכי, והלכך כל אובלן דסמיכי, כגון ערשיים - אית להו נצוק. אבל אליבא
47 דבית שמאי לא מביעיא לך, אינהו לא אמרי דהוי נצוק אלא משום רירי, ואילו שאר
48 אובלן דלית להו רירי - לא איצטרך לך למישאל. תירוץ' נב, כפי. **מ**לא' פיסת די - בלא
49 אצבעות. מלא חפניו - בהדי אצבעותיו. ומפאי דהאי קשרי אצבעותיו ולמעלה -
50 דקאמר כלפי ראש אצבעותיו קאמר. ומשום הכי מוחתת מניה לחוקק? דלמא למטה
51 מיד - דלמא כלפי פיסת די הוא דקאמר, כותיה דחוקק, שישוקי חרבי מניו.
אורו

נוזר, כהן גדול - פרק שביעי דף נא עמוד א - מותח מהדרות "אבן ישראל - (שטינוולץ)" ר"ח

1 איזוהו מת שיש לו תורת רבב נקבר ערום בו' - אבל אם נקבר בכסותו, אפילו בארן
2 של שיש - אין לו תורת רבב, לפי שכסותו שנרקבת עמו נעשית לו תערוכות, ואנו אין
3 לנו הלבח למשה מסיני שיהא רבב מטמא אלא רבב גבא מן הדת עצמו כלא תערוכות.
4 וכן אם נקבר בארון של עץ, ואפילו ערום, ואו על גבי רצפה של לבנים, הואיל הארון
5 של עץ והרבב של לבנים עשויין לירקב - נעשין
6 לו תערוכות, ואין לו תורת רבב. נעשו גלגלים זה
7 לזה - נעשו במי שנערכו זה בזה, ואין זה
8 רבב גמול - גלגלין - כלומר המגולגל זה לזה, ו
9 תערכבו זה עם זה, והכשתערב עמו כסות או
10 רבבן אחר דמי, ואפילו נקברו ערומים כסות או
11 של שיש, הואיל רצף זה הרקב דמת אחר. אמר
12 רבא - כי קטני החמך דרבב רבבא משיב מתיס
13 טנא - בגון שקברו זה בפני עצמוו זה בפני
14 עצמו, והרקובי כל אחד בפני עצמו, ועמד על
15 מלא תרודו רבב - מצטרף זה חצי תרודו, וממת
16 זה חצי תרודו - נעשה רבב למלא תרודו, והואיל
17 ולא נעשו גלגלין זה לזה מתחילה, בשעה
18 שהרקובי, אבל היבא תקברו זה עם זה -
19 לעולם אימנא לך דנעשו גלגלין זה לזה, ואין לו
20 תורת רבב. גזו שערו וקברו עמו נעשה לו גלגלין
21 - אבל כי לא רבב, ודעויה מחובר במ שוהא -
22 ולא נעשה לו גלגלין, שערו העושבו ליגזו - קדם
23 מתיחה, כמו שהביבא עליו שערו - בגוזז ומי,
24 ונעשה לו גלגלין, ואין לו רבב, הא לא נוז לא
25 ואף על גב דעומד ליגזו. לא הכי קאמר גזו
26 הוי גלגלין - כלומר, מחרב בר בר תנה ליבא
27 למשעו מידי, דהא דרבה בר בר תנה אמר רבי
28 גזו הוי גלגלין, אבל לא גזו - לא אמר ביה ולא
29 מידי, ואבתי חיבבי לך. מן העקב - מן
30 מרולוחו, כלומר מנתנים ולמטה. כי קאמר
31 דמלא תרודו רבב טנא - היבא דאמי מכוליה
32 מת כמפלי גויה שמלעמי, ודעיק הנוף בו. ווי
33 סלקא ענתך - רבב הבא מן העקב לא הוי
34 טנא. כי בא משני מתיס אמאי טנא להאי רבב?
35 (וילי להבא - איבא למישר דלימנא דרך עקב
36 קאתי, וכן בני להבא, גבי איתי מת - דימנא
37 דרך עקב קאתי, ואין לו תורת רבב אלא מרלא
38 אמר הכי - שמע מינה דרבב הבא מן העקב יש
39 לו תורת רבב, הכי דמי אי איריבוי ביילי מת
40 - כלומר, לעולם אימנא לך דרבב שבו מן
41 העקב טורח, וקאמר קבציני מדיק (תרודו) אי
42 דאיריבוי כולה מת, והדחאו מלא תרודו) רבב
43 דשקילת מיניה אתא ליה דרך עקב עז כלפי
44 הראש, על פני כולו של מת - הכי נמי דאמי
45 למיפשט מהדיא דרב נתן בר אושעיא דהוי
46 טנא. אלא כי קא מביעא ליה הכא בגון
47 דאיריבוי דרך אבר, והדחא רבב עצמו דאיריבוי
48 אתא ליה דרך עקב כלפי, וקא מביעא לך מי,
49 אמרנין כי נמייר רבב - בגון דאמי מכל סוף
50 דמת, אבל היבא דאמי מן עקב לחודיה - לא
51 או דלמא לא שניא?

שכבת

גלגלין או לא? ומיהו, (בפירוש) קמא ממתברא, דקאי אמונתין דרבב שבנת טנא. **טעמא** דגזו - או הוי גלגלין, הא לא גזו - לא, ומיירי בכל ענין, אף משער העומד ליגזו. וקאמר ולא
גזו ולא הוי גלגלין - הכי נמי נימא דבשעת חיבורו טנא, דהוי כטופל. **לא** גזו חיבבי לך - כלומר, לרבה בר בר תנה גופיה קא מיבעיא ליה היבא ולא גזו, ולהכי נקט גזו, דבגזו דקא ודאי
דפישטא ליה.

1 **איזוהו** מת שיש לו רבב - מלא תרודו רבב טנאמא באוהו, ונייר מגולח עליו,
2 **שנקבר** - ערום בארון של שיש או על גבי רצפה של אבנים - שאינה נשחקת,
3 ואין להסתפק בעפר אחר, כי אם ברקב גוף של מת. **נבב** - במחורו ואפילו בארון של שיש
4 או ערום בארון של עץ או על גבי רצפה של לבנים - שנחותר לישחק ואיכתיש ממאלין -
5 והו מת שאין לו רבב, ורצפה לקח ארבע או חמש
6 תרוודין מן רבב שלו, שבדאי יש כאן מלא תרודו
7 ממת גוף - מחור. דראומנין פירא "תפמלח"
8 (נדח כו.כא.) מה מחיתו דבר אחר נעשה לו
9 גלגלין, משמע דבדא ליבא מאן דפליג, שאם
10 תערב דבר אחר עמו בתחילתו - אינו מטמא.
11 **אמר** שולא אף ארבעה חזא הבא מן הבשר מן
12 הנידון מן העצמות - מנולט עורך שיהא הרבב
13 **הא** מן העגם - לחוד, טנא. **והא** ליבא נידון
14 - ולא היה מזה לשינוי דהכי קאמר: וכן הובשר
15 לחזיה דהערב דר שיהא רבב ועוד גידין ובהו
16 בשיר. אמר מן ליחינן מן הבשר ועגם טורה,
17 ודיקונין דע דאיבא נידון בהדיה. **אי** אבשר
18 לבשר ועצמות בלא גידים - ועולא שחכיר
19 נידים - אצטריך לאפטרין נפל שאריתו
20 אבריו בגידים, וברייתא לא מיירי בהכי, אלא
21 כולל נגמר. **שני** מתיס שקברו זה עם זה נעשו
22 גלגלין זה לזה - ובפרק "המולח" (ע"פ גרסות
23 בכל הספריים. ונגלגלו, ולא גבי עקב אילא של מת
24 - עפר דהא ששומדו מנתוס אחר, לשון רב -
25 המגולגל. ועוד פירש עמירך גלגלין -
26 "קוטרית"א עליו. ולא אמר עקב אילא של מת
27 אחר, ולא שיש מת אחר שומד בו. **מתיב** רב
28 נתן רבב בא משני מתיס טנא - וקא סלקא
29 דעתיך דמיירי שקברו זה -
30 **ונרקבו** ועמדו על מלא תרודו - אחר שאכלו
31 עש, ולא נשאר בכל אחד אלא חצי
32 תרודו. וכיון שהיה כל אחד חידר כשנקברו - יש
33 להזך דין רבב. וחי תימנא: למת נקט ועמדו על מלא
34 תרודו רבב אחר, שלא נשתדיר? ויש לומר:
35 דלברתא נקטיה, ודאפילו פן אין בעיניהם אלא
36 תרודו אחר, דאיבא חתרוו רבב מן העקב -
37 אפילו היה חזי שיעור בהתורה, דלקמן פשטין
38 מינה בעיא דרבב הבא מן העקב מהו, דגם לפי
39 הדחיזו שמענין דמת דאיריבוי כולהי מיהא מנתוס
40 רבב העקב לשאר רבבקותיה לתרודו. **נתן** דהם
41 במסכת אהלות (פרק שלישי משנה א.) דמת
42 טנא, וגם העור, ופליגי בה בפרק י"ד דנח' (נדח
43 טנא), איבא למנאן דאמר רבנן, ואיבא למנאן
44 דאמר דאורייתא. **חוי** מן הארבע והשער
45 והצפור - ששהורין אף מדרבנן.
46 **ובשעת** חיבורו נולדו טנאין, שהענוג או
47 מאהיל עליהם הוא ענוג או מאהיל על המת דהו
48 די טלמאנת המת, **בעי** חוקיה שיעור העומד על
49 המת - מי הוי יבאורן? חזכירי למת טנאמא, או
50 כבוז דמי ולא מטמא נמת אף מחובר למת, או
51 דלמא מטמא בערוו מחובר בו? ויש מפרשים
52 דלענין גלגלין אף מביעא ליה כבוז דמי ונעשה
53 גלגלין או לא? ומיהו, (בפירוש) קמא ממתברא, דקאי אמונתין דרבב שבנת טנא. **טעמא** דגזו - או הוי גלגלין, הא לא גזו - לא, ומיירי בכל ענין, אף משער העומד ליגזו. וקאמר ולא
54 גזו ולא הוי גלגלין - הכי נמי נימא דבשעת חיבורו טנא, דהוי כטופל. **לא** גזו חיבבי לך - כלומר, לרבה בר בר תנה גופיה קא מיבעיא ליה היבא ולא גזו, ולהכי נקט גזו, דבגזו דקא ודאי
55 דפישטא ליה.

רבב הבא מן העקב מהו - לפי שעקבו של אדם יש בו עובי בשו שאין בו חדות, ומביעא ליה אי נמיירי ביה רבב או לא. **הבא** מכוליה מת - כלומר, מכל הבשר שיש בו חדות.
רבב מן הבשר מתיס טנא - ולעיל אוקימה בגון שיעמו על מלא תרודו. שלא נשאר משינים כי אם מלא תרודו. ואי סלקא ענתך רבב מן העקב לא, כלומר (לא) שנינו מטמא -
והא לבא למנאן דרך עקב קאתי, כלומר טנא יש בו מן העקב. ולחכי נקט "זמנא" - שאין בו חדות, ודטנא מן העקב אילו עש, והו חרקב נשאר מן שער הנק. **למיר** דמי - כלומר, דהכי
הוי ובעינן? ודאי אי דאיריבוי כולהי מת ואתי דרך עקב - הכי נמי דישי לו רבב, דבכחי מיירי הא דהתי רב נתן - ששקברו כל דמת ותרבב מן העקב, שיש בו דין רבב. אלא ובעינן? ודיבא
דאיריבוי דוד אבר - דרנל, ואתי דרך העקב. דאיבא למישר לפי שאין חיות בבשר העקב (מיהו) להרקובי, הכי איה נוטא לא נמיירי רבב. **עובר** במעי אשה מן הוי גלגלין - אף
56
57
58
59
60
61

רבב הבא מן העקב מהו - לפי שעקבו של אדם יש בו עובי בשו שאין בו חדות, ומביעא ליה אי נמיירי ביה רבב או לא. **הבא** מכוליה מת - כלומר, מכל הבשר שיש בו חדות.
רבב מן הבשר מתיס טנא - ולעיל אוקימה בגון שיעמו על מלא תרודו. שלא נשאר משינים כי אם מלא תרודו. ואי סלקא ענתך רבב מן העקב לא, כלומר (לא) שנינו מטמא -
והא לבא למנאן דרך עקב קאתי, כלומר טנא יש בו מן העקב. ולחכי נקט "זמנא" - שאין בו חדות, ודטנא מן העקב אילו עש, והו חרקב נשאר מן שער הנק. **למיר** דמי - כלומר, דהכי
הוי ובעינן? ודאי אי דאיריבוי כולהי מת ואתי דרך עקב - הכי נמי דישי לו רבב, דבכחי מיירי הא דהתי רב נתן - ששקברו כל דמת ותרבב מן העקב, שיש בו דין רבב. אלא ובעינן? ודיבא
דאיריבוי דוד אבר - דרנל, ואתי דרך העקב. דאיבא למישר לפי שאין חיות בבשר העקב (מיהו) להרקובי, הכי איה נוטא לא נמיירי רבב. **עובר** במעי אשה מן הוי גלגלין - כשני מתיס שקברו
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71

ניזר. כהן גדול - פרק שביעי דף ק עמוד ב - מותו מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" רש"י

1 כיון דלא איתר - שלא נוצר הלכה עדיין בגופה, שהרי אין סופה לפרוש ממנה.
2 פירשוהו מהו - פרש ששלו שבתוכה מהו דני גלגלין, כיון דלא מוקיימא ברלא אכלה
3 דחזאת ודא, וזאת הוי גלגלין, ואפש שאלבר שבער אשה בנבקה, שאל נמי בפירשה, הוא
4 הדין כוכב.
5 עורו מהו שעשה גלגלין, כיוו וניעו מהו -
6 שיעשה גלגלין.

7 כל הני דקאמרו דני גלגלין - פרש וניעו וכיוו
8 כו, הכי משכחת לה?
9 דאשקיהו מי דקלין - דאמרין בפרק "שמונה
10 שריצים" (שבט ק"א): מאי מי
11 דקלין - הרי דקלי איבא במתא מחסיא, ונפיק
12 מעינא דמיא מבינייהו, כסא קמא מרפי, ואידך
13 משלשל, ואחד - כי דהכי דיעיל דהכי נבקי
14 משלשל את הגוף ומנקה את הגוף ביותר, ובכך
15 העביר הפרש וכחו וניעו. ו**סביבא** נשא - פירש
16 רש"י: לחשור השער. ושלקו כמי טבריא תחלה
17 קודם שסכו בשמא לחשיך שער הראש שבו
18 הגוף, על ידי שסכו נשא נשורו (השער) עקרי
19 השדרות. ואין סכו מעיקרא בנשא - אבתי שורו
20 השער והעברו חך הגוף לכשר לא היה עוד
21 נושמים מן השא, משום דהשער תחלוץ מתחלול,
22 ותחבר לכשר הראש שחתת העור, כדאמרין
23 בפרק "העור הרוטב" (תולין ק"טב), ונראה לה
24 סברא דן סוריא דא דאמר ברבי הונא
25 ליגנו מהו, משמע דאותו שאינו עומד ליגנו - לא
26 הוי גלגלין, כיון סוריא כשר ליה כרבה, דאמר: גז
27 שערו - הוי גלגלין, ולא גז - תיבעי ליה, כן
28 שטרמי ליגזו. וכן שאינו עומד ליגזו בעת קא
29 **מות** שחתו אין לו רב - דוקא קבוח נגמרי,
30 ולא עפרותיה דסחינא.

31 **כבריתו** בענין - כלומר שירבך כמו שהיה
32 שלא נשתנה כבריתו. **מות** שחסר
33 אין לו רבין - שנקב חסר. **ולא** תפוסה -
34 לקנן קבוחו "ודגריס" (ה"ב), המוצא מת ברך
35 כרבו - ונטול על תפוסתו, ורדיש כל קמטא
36 ותפרש ליה שנטול כל שער התחתון, ושלשה
37 אצבעות מקורקב בתולה. **ולא** שכות קבוח -
38 לקנן קבוח בתרא (ה"ב). **אמרין**: מאי בנשאל
39 מתיים, אם יש בין זה לזה מארבע אמות עד ששנה
40 אמות - הרי זה שכות קבוח. וברוך הימנו
41 תלחין, כי יש לחוש שמא יש עם בית הקברות
42 ואם נמצא שנים שלמים ואחד חסר - אין זה
43 שכות קבוח. ורביך עיין: למה? אם טעם שכות קבוח משום חששא דילמא היה עם בית
44 הקברות - אף כי אחד חסר נמי נישור, ואם הוא הלכה למשה מסיני - מוטב **מיתביב**
45 לא אם אמרת במת כר - במסכת עירוב (פרק א משנה א) נה, עלן דאפילו על בית שבו
46 [הפורש] מן האבר מן החי, ואיבא למאן דמטור, ואיבא למאן דמטמא וליף לה במנשר
47 דהפרש מאבר מן הדת, ומתיב: לא אם אמרת באבר מן המת - שקן במת יש בו ממה
48 חמורות: רוב, ורובע, ומלא תרוד. ברוב - פירוש: רבין אב ארוב מנין, ורובעו - רובע קב
49 עצמות ומטמא באהל. ולא מלא תרוד רבך מן הדת משטמא באהל, כרמינא באהלות, ויכתי
50 דמי דאין לו רבך לתי - כמו דארביק חד אבר, ודכותה גבי מת אפילו ארביק חד אבר, וכן
51 חתך האבר ממנו - יש לו רבך. ומאי? הוה מת חסר דתא ומנשני מי קתני הא מנה? הא קא
52 משמע לך שום מת יש לו רבך - ובמת שאינו חסר, שום חי אין לו רבך - ודאיתא שחתך
53 אבר מן החי מנימא. **מעמא** מנשני - פירוש: כל זמן שהוא חי אן רבך, אבל מת יש
54 לו רבך, כגון מת אדם אחד שנקב בעורו חי אחד מאבריו - יש לו רבך לאתווא אבר, אף על
55 פי שהרביק בעורו חי. ומנשני: מי קתני ודא מנה? הא קא משמע לך דשום מת יש לו רבך -
56 כשנרבך לאחר שמת, והשום חי אין לו רבך - אפילו כי מת אחרי כן אין האבר שרביק בעורו
57 חי משמע כדון רבך.

1 **נמלה** שחסרה מהו - דאמר בפרק "אלו קן הולקיך" (מכות י"א), האוכל נמלה חיה עליה
2 בכל שהוא, אף על פי שאין בה כוחה, ומיבעיא ליה אם נקטעה גרילה, שעדיין היא יכולה לחיות, ונדנין שם בריה עליה. **מו**
3 חסרה, או דלמא בריה נגמרי לה, והוא לא שרץ, והואל עדיין ראייה לוחות.
4 חסרה, או דלמא בריה נגמרי לה, והוא לא שרץ, והואל עדיין ראייה לוחות.

1 שכבת ורע במעי אשה מהו - בעון שמונה שחיתה בן בנימ, ודחסם אשה בן בנימ אית
2 לה שכבת ורע במעיה. או שנבעלה סמוך למיתה. **מאי** פי **אמרין** ביה - דאכתי בעינת
3 מיתה לא נוצר שער בן גופה הוא, ולא הוי גלגלין, או דלמא שכבת ורע מעמלא אחי
4 לה, והוי גלגלין, ובאשה לעולם אין רבך עד דחזאת בתולה, או זקנה ולא בת בנימ.

5 **פירשה** - פרש שבתוך הגוף, דחיינו ריעי, מי
6 נעשה גלגלין? מי אמרין: כיון דאמרין כיון דאמרין
7 בחיה אי לא אכלה - חזאת נמי דידה היא,
8 וכנופה דמי, ולא הוי גלגלין, והוא הדין לפרש
9 דאיש, אלא אידי דקאי במילי דאשה מסיק לה
10 נמי לאה על שם אשה. בעי **רב אחא** בריה **רב**
11 איקא עורו מהו - הוה דקא דחזאת לה לאדם שלא
12 על ידי שרוד, אלא כן משערעו לחוך פיו
13 וגורניו, מי יצא, מי הוי הכי גלגלין? ואית
14 דמפרשי: ערו - ער האדם ממש. כיוו וניעו
15 - ואינו יוצא אלא על ידי חתוק, הכי משכחת
16 לה - דלית ליה פירמא קודם שמת. כיון
17 דאשקיהו פי קליים - כדמטמא במשכבת שבת,
18 בפרק "שמונה שריצים" (ק"א), מאי מי דקליים -
19 חתך דקלי איבא במתא, ונפיק מעינא דמיא
20 מבינייהו, כסא קמא מרפי, ואידך משלשל,
21 ואידך - על הכי דיעיל דהכי נבקי, וסביבא נשא
22 וקו נשא נפיק שקורן שרודה, והעביר השער
23 העומד ליגזו. ושליק כמי **בנריא** - שדן תמינ,
24 והתפשט עורו, ויצא כמי וניעו. **שקן** תמינ,
25 שפתנו - בריחיים, או ששחקו דק דרבה - אין
26 אלו תורת רבך. משום דרבך בעינן, והא לא
27 ארביק. מדי הוא **מעמא** - דרבך מעמא, אלא
28 משום דאיבא רבך בשר דיקם ועצמות, כדאמר
29 שלא לעיל - ולא נמי איבא רבך של בשר
30 גידך ועצמות, ויש לו תורת רבך. או דלמא -
31 רבך הבא ממידו דברבינו בעינן, והא אכתי -
32 שהרי טהרו כבר, ואין לו תורת רבך. תיקו. מת
33 שחסי - אבר כל שהוא. אין לו תורת רבך. ולא
34 תפוסה - כהדיא דתנן לקמן (ה"ב), המוצא מת
35 מושב כרבו - ונטול ואת תפוסתו, ואילו
36 הבא, כיון דחסר - אין צריך לטול תפוסת
37 עמו. ולא שכות קבוח - כי הדאי תנתן לקמן
38 (ש"ס) וצא משלש - זריח זו שכות קבוח,
39 וקנה מקומה. ואילו היבא דחסר אבר אחד מן
40 אינו שכות קבוח, ולא קנה מקומה. **איתביב**
41 כסיפא קאי, לא, אם אמרת במת שהוא
42 מעמא באהל - שיש לו רוב בניינו, מעמא
43 באהל, ורובעו הקב עצמות. **תאמר** נאבר מן החי בו' - שאין רבך שלו טמא. והכי דמי
44 ביה, דאין לו תורת רבך - כגון דארביק ביה חד אבר, אבל במת כי האי גונא יש לו
45 תורת רבך, ושמע מנה, דאף על גב דלא ארביק בו אלא אחד - יש רבך, פי קתני
46 הא דכותיה במת - אלא לעולם לא קשיא, והא קא משמע לך דשום מת יש לו רבך
47 כשואו שלם ולא כשואו חסר. ושום חי אין לו רבך - דאי ארביק כולה - הוה ליה
48 מלא ומת חי, ואי ארביק חד אבר, השואו יש לומר במת אין לו תורת רבך, בחי לא כל
49 שכן, בעי **רב אחא** תריק - חד אבר כשואו חי, כן שכות מנשני עמו כין שאינו מוטמא, ולאוד
50 כך חזר דהרביק כולו, מהו? כי מטמא היבא דהרביק כולו כשואו מת - והאי כשואו
51 חי דהרביק מקומה, ואין לו תורת רבך. או **למא** אחי **מית** - ודברביק כולו כשואו מת
52 דמי. ואחרי כך יש לו רבך, דאף על גב דהרביק במקטע כשואו חי, מי קתני
53 **אח מת** - לאחר, כן יש לו רבך. ואף על גב דרביק מתיב, ויש לו רבך? לא קשיא, דשום מת
54 יש לו רבך, שום חי אין לו רבך. בעי **רבא** נמלה שחסי - כל שהו, ובאהל, מוצי' שיעור
55 נמלה שלימה נגמרי לה, וכי אביל חזיב, ואילו חזיב דחסרה - לא פירו, או דלמא בריה
56 נגמרי לה, דכי אביל בריה מתיב, וכי חסרה - וכן חסרה - וכן חסרה, והאי פירו, או דלמא רובו
57 ככולו.

1 **אמר**
2 **נמלה** שחסרה מהו - דאמר בפרק "אלו קן הולקיך" (מכות י"א), האוכל נמלה חיה עליה
3 בכל שהוא, אף על פי שאין בה כוחה, ומיבעיא ליה אם נקטעה גרילה, שעדיין היא יכולה לחיות, ונדנין שם בריה עליה. **מו**
4 חסרה, או דלמא בריה נגמרי לה, והוא לא שרץ, והואל עדיין ראייה לוחות.
5 חסרה, או דלמא בריה נגמרי לה, והוא לא שרץ, והואל עדיין ראייה לוחות.

6 **נמלה** שחסרה מהו - דאמר בפרק "אלו קן הולקיך" (מכות י"א), האוכל נמלה חיה עליה
7 בכל שהוא, אף על פי שאין בה כוחה, ומיבעיא ליה אם נקטעה גרילה, שעדיין היא יכולה לחיות, ונדנין שם בריה עליה. **מו**
8 חסרה, או דלמא בריה נגמרי לה, והוא לא שרץ, והואל עדיין ראייה לוחות.
9 חסרה, או דלמא בריה נגמרי לה, והוא לא שרץ, והואל עדיין ראייה לוחות.

אמר רב יהודה (שקלא) תא שמע – אילו הטמאים לכם בכל השרץ, כל הגועג עבד
 במוחזק"ו (ויקרא יא, א) "בהם" כל יבול בכולם, דבזי נגע בכולם דהא טמא, אבל לא
 במקצתו – תלמוד לומר "וכל אשר יפול עליו מהם במוחזק"ו, וישערו חכמים – שמגע
 עשה טמא, שהא כערה ששה כבולו, שכן החופים כו' – ומקא בני שיעור בריה

בכערה – שיעור שיעורא דבריה כולה
 בעשה, ואז חסרה שיעורא – נפקא לה מכלל
 טומאתה, הוא חיון לענין אכילה, אמר רבי
 שמעיה כי בעיני שיעורא – דבריה, ממירי בריה
 ברייתו בכערה, הוא גבי נגלה, פחות
 מכערה חויה בה נשמה, דהא שילמה נמי לא
 היא כולה כערה – לא בעינין שיעורא, ואבתי
 תבעי לק, אמר רבי לא שמע [שררה] שנידד
 רוב עליות שבה – שעקר רוב עליות שבה –
 טהורה ואף על גב שהן מנוחות בצדה, ובקבר
 כו' – מפני שקבר מטרפה לזית כמו שלמה,
 לא היה גידר – טמאה, ואף על גב דליבא
 וגולגולת בחדה, ושעמי משה שדרהא או גולגולת
 תנן, אידך – לא גידר, עיין חובעי לק, ששה
 דברים – לקמן קחשיב להו, של טרסיים –
 צורפי נחשת, ואמרי לה של אוהא אומה,
 ואמרי לה אורגים, דומה לו במסכת עבודה
 זרה (דב, במעשה דרבי אליעזר כשתפס
 למלכות, דאמר להו: רבם של טרסיים און,
 והיותה באורי – כדי של ידו מטמאין באוני,
 עצמות, ונגמם תרום הירופא – שדה בק
 ומתחאה אם קן מתא אחז או משני מתימ, אמרי
 אין כאן שריה ממת אחד – ואין תרוד מצול
 על אידלו, ואפילו רבי עקיבא, שהיה אומר
 בתולה שאפילו היא באה משני מתימ מטמא
 על אידלו – חור בו רבי עקיבא, טמא משני
 דליבא ביה שוריה מתימ אחד – קאמר דאן
 דגודי מנגלה, הא איכא אידא דמת אחד – טמא
 באהל, ואין ממשא דתורת באיורי כלום, ותודר
 מנגלה עליו, ותפושט איה שדרה או גולגולת
 לא, לעולם אימא לק דשרדה וגולגולת ממת
 אחד בעינין, והיא קאמרי לה דאפוא לא מיבעיא
 מטרדי להו – לא מיבעיא קאמרי לה מיבעיא
 שדרה וגולגולת דמת אחד כו' שיעור ממוחזק
 אהל, דליבא, אלא אפילו שדרה ממת אחד
 וגולגולת ממת אחד, ולדברי רבי עקיבא דהא
 מטמא – לא איכא, תא שפנ פמנייטא –
 דרשה דברים, על אבר מן המת בא משני
 מתימ – כגון הורע או הא שקד שיש בו שחי
 עצמות, והאחד בא ממת אחו והאחר בא ממת
 אש, וקריין קן מת אחד, רבי עקיבא פמניא
 והכמים פמנייטא – לפי שלא אמר שיהא
 מטמא באהל אלא באבר ממת אחד, ואבר מן החי הבא מאדם אחד, וחצי קב עצמות
 אחד ממת אחד, ורביעית דם בא ממת אחד, במגע לא באהל, ולדברי רבי עקיבא
 אפילו באהל, ועצם כשדרה ממת אחד, וכלל אלו אומר רבי עקיבא שאפילו קן
 משני מתימ חיה אלו מטמאין.

אמר רב יהודה מדיסקרפא, תא שמע: "בהם", וכול
 בכולן – תלמוד לומר "מהם", אי "מהם" וכול מקצתן
 – תלמוד לומר "בהם", הא מיצד? עד שיעבד במקצתן
 שהוא ככולן, וישערו חכמים בכערה, שכן החופים
 תחילת ברייתו בכערה, שמע מויה: שיעורא גמירי
 לה, אמר רב שמעיה: כי בעינין שיעורא, דברבא
 הויה כערה לא מימא – דלא נפלה בה נשמה,
 אכל נפלה בה נשמה – לא, תיבעי לק, "השררה
 והגולגולת", אפייעא להו: שדרה וגולגולת תנן, או
 דליבא או שדרה או גולגולת? אמר רבא, תא שמע:
 שדרה שנידד רוב עליות שבה – מהורה, ובקבר
 אפילו משוברת או מפורקת – מנאה, מפני תהבר,
 מנאה – ממשום דגידר, הא לא גידר – מנאה, שמע
 מיה: או שדרה או גולגולת קתני – הא לא קתני,
 תיבעי לק, תא שמע: רבי יהודה אומר: ששה דברים רבי
 עקיבא מטמא והכמים פמנייטא, וחוז בו רבי עקיבא,
 וכעשה שהביאו קופה מליאה עצמות לבית הקברות
 של טרסיים והיוניה פאורי, ונגמם תודום הרופא
 וכל הרופאים [עמו], ואמרו: אין פאן שדרה ממת
 אחד, מעמא, דליבא שדרה, מהורה, האיכא או
 שדרה או גולגולת דממת אחד, נזיז מנגלה עליה, שמע
 מיה: או שדרה או גולגולת תנן, לא מיבעיא
 קאמר: לא מיבעיא שדרה וגולגולת דממת אחד
 ליבא, אלא אפילו או שדרה ממת אחד או גולגולת
 ממת אחד ליבא, תא שמע ממנייטא, ומה הן ששה
 דברים שרבי עקיבא מטמא והכמים פמנייטא: על
 אבר מן המת שאב משני מתימ, ועל אבר מן החי
 שאב משני בני אדם, ועל חצי קב עצמות שאב
 משני מתימ, ועל רביעית דם הבא משני, ועל
 עצם כשדרה שחלק לשנים, והשררה והגולגולת,
 ואי

תא שמעם: יבול בכולן – גבי רצים כתיב "אשר יפול מום אל חב"ב ומקום אחד
 כתיב "אשר יב"ע נדם במוחזק", הא כתיב ינישע שו ומקראת הללה וכו' ושיעור
 חכמים בכערה, דמקרא "מהם" – שדוה במקצת שרץ אחד, ומקרא "בהם" – לפי
 שהחופים תחילת ברייתו בכערה, ושמע מיה שיעורא גמירי, מדרגתי כערה, שהיה
 החופים גבי חיה תחילתו בכערה – היינו
 רגלי ורגיני, ומכל מקום אי חוקך מניה פורא,
 דמיפתיחה מכערה – אפילו הכי חיה, ואפילו
 הכי בעינן כערה משנש בכרייתו, ושמע מיה
 שיעורא גמירי, דהא, אמר רב שמעיה: כי בעינן
 שיעורא בכערה – היכא וכו' נפלה ביה נשמה,
 כגון דומט, שאם תפתח מעט תחילה – או דאי
 לא עלו לחשיבו בריה פחות, הואיל לעולם לא
 יפול בו חיים חופים פחות מכן, אבל היכא נפלה
 ליה, כגון נגלה חיה – חשובה היא, כי אף קריץ
 גליהא או שום דבר מנמה – כולה עינין לזית
 הרבה, שאין חיה תלויין דבר שיעורא, איבעיא
 להו שדרה וגולגולת תנן – דדוקא על שנים
 מנגלה, או דלמא או שדרה או גולגולת תנן, והוא
 חוקך דאמתניתין דאהלות (פרק ב משנה א) מי
 מביעא ליה, וכו' משמע בספור דמיתא ומתחיק
 דאהלות למיפשט בעיין, תא שמע שדרה שנידד
 רוב עליות שבה – פירושו: שיעור רוב עליות
 שבה, תרגם של עליות – עילוי, מהורה
 בעלמא [אמרין] כמה חסרון שיעורא וכו' ולא
 תנמא, אמר שמואל בפרק "אלו טרפות" (חולין
 מב, ג) לו, לטרפה, דאם כן נראה לרביעי טחוק
 קאי לזוהתי, ועם שנתברו רוב עליות טרפה,
 וכדאמר בפרק "אלו טרפות" (שם נבא), שנתברו
 רוב עני דודין – טרפה, נקטר – אפילו רוב
 ש טאה, ואבקר אפילו משוברת או מפורקת
 ש. ומעט מפני שקבר מטרפה – דהכי גמירי,
 מעמא דגידר הא לא גידר טמא, וקא סלקא
 דעקר דארייב בלא גולגולת, ואפילו
 הכי מנאה, ושמע מיה איה שדרה או גולגולת
 תנן, ומשני: מי קתני: הא לא גידר מנאה הא קא
 משמעין לו דבי גידר טהורה אויך חובעי לק,
 פירושו: מי קתני הא לא גידר טמאה בלא גולגולת?
 דלמא עשה משה על גולגולת אייזר, אף על פי [וכן]
 כי גידר רוב עליות שבה – טהורה, אויך חובעי
 לק, כלומר: בלא גידר, ואין שם גלא השרה בלא
 גולגולת, חובעי לק, תא שמע רבי יהודה אומר
 בשם דברים רבי עקיבא מנמא – א בסמוך קא
 חשיב להנך ששה דברים, חכמים מטרדין, חוד
 רבי עקיבא, מעשה שהביאו קופה ממת
 עצמות לבית הקברות של טרסיים – פירושו: צורפי
 נחשת, והניחה באיור במקום שאין גג עליו, פן
 יטמאו באהל והנכסין של, נכנס תרום הרופא וכל הרופאים עמו, ואמרו: אין פאן שדרה
 ממת אחד, ופירושו משני מנאה דחיי איכא ספיירא, אמרו, והוא יושל כן מטרדין
 ומטמאין נעמוד למנין, פירושו: רבי עקיבא הויתא בשדרה וגולגולת הבאים משני
 מתימ, ובסמוך מייתי לה, ובמסכת אהלות פרק ב (משנה ו) גן נעמי פלוגתייהו, התחילו מרבי
 עקיבא תחילה טהרה, אמרו לו, והואיל ואתה הוא שהיית מטמא טהרה – דוד טהורין,
 מעמא דליבא שדרה דמת חיה – פירושו: ממת חיה, הא איכא שדרה או גולגולת דמת
 חיה – נזיז מנגלה עליה, ושמע מיה: או שדרה או גולגולת תנן, ואין פאן שדרה
 אבא ליעיל הקבר מצרו, תא שמע ממנייטא מה קן ששה דברים שרבי עקיבא מטמא והכמים מטרדין על אבר מן החי
 ששני בני אדם, ועל חצי קב עצמות שאב משני מתימ –
 חוהא קאמר הבא "ועל רוב עצמות הבא משני מתימ" כדתנן במסכת אהלות (פרק ב משנה ו) בפלוגתא דרבי עקיבא ורבנן – ש
 לזכיותה לא יענין
 מתימ – ואילו בא ממת אחד לרבי עקיבא מנגלה, ברייתו במתניתין קרי רבי עקיבא, ורבנן – ש לא יענין
 מעשה ששני מתימ, לא איכא דליבא שדרה וגולגולת דממת מנגלה נקט גביה, ורבי רבי פריי, "ועל רוב עצמות
 הבא משני מתימ" – וכל שש כשדרה על רביעית דם רוב וכו' והוא חומצה רבי עקיבא ורבנן – ש לא יענין
 מתחלה וגולגולת – באיסור תחילת אהלות (פרק ב משנה ו) בגי דבריא פבלוגתא דרבי עקיבא ורבנן: השרדה וגולגולת משני מתימ, ושין
 לעמוד בו "ואי סלקא אשכחן" או שדרה או גולגולת
 דני שבעה היין – פירושו: דתלקי בו רבי עקיבא ורבנן, וברישא נאן ששה דברים, אלא דאי שדרה וגולגולת חיה, ולא מנמא
 חיה בלא הא, ומשני: לעולם שדרה וגולגולת חיה חובעי לק,
 ועם כשדרה מוחשבא ושרה דברים, דבי קתני ששה דברים דפליגי על רבי עקיבא – לאפקי עם כשדרה, ודיחיה הוא דפליגי עליה,
 דהניא עם כשדרה וכו'.

1 **ואיבעט** אבא בי קתני מדיד דרמי יוד לא קתני - ולא תחשוב בהנך ששה דברים
2 אבא בן חזי, ואיבעית אבאזי. בי קתני מילי דנוריי מגלח על אהלו - לאפוקי
3 עצם כשעורה דאינו מגלח אלא על מגעו ועל משאו. ואיבעית אימא: יודי דרדי ביה. שחור
4 רבי עקיבא - דקתני לעיל שחור בן רבי עקיבא - לאפוקי רביעית דם הבאה משני מתיס
5 דלא הדר. וקשה דברים דקא חשיב מתוך דהדר -

6 **בית הגולגולת** שדרה ונובלת מתי חשיב להו.
7 **דאמר** ליה רבי לבר קפרא תלמידיה לא תשנה
8 ודביעית כחורה היד לומר ערוך הוה הפל של
9 רבי עקיבא - דעל רביעית הבאה משני מתיס
10 דנזיר מגלח, ועוד, המקראי מסיעו. ובה לדבחישי
11 דברי יואבדור שרבי עקיבא הור. ובה רבי שמעון
12 לומר כתר, דרבי עקיבא לא חור בו. אלא ששאר
13 דרך קבורה כל רבי עקיבא. שאמר: אשמת
14 חור בו אני יודע. **אמר** רבי שמעון על דם מותו
5 **של רבי עקיבא** איהו מטמא - כלומר לא חור בו.
6 **תנא** והשחרו שניו - של רבי שמעון מפני
7 תעניתו. ופניו שניו דרך ארץ לדרב על רבו
8 בשלן הו. וישב התענה ימים רבים.
9 **תא** בעמך דתיבתי בית שמאי אמריס רובע
10 עצמות מן היעצום מן השנים מן השלשה
11 פירושו: או משנים או משלשה אברים. יטמא
12 רובע עצמות באהלו. ובית הלל אמריס מן הגיה.
13 פירושו: מעיקר הגיה, מרוב הבגין או מרוב הבגין.
14 שנאמר: ארבעים ושמונה אברים יש באדם.
15 כדנאיר ברש סמכת אהלות. ומאה שערים
16 חמשה הם רוב מנין, אף תם מאה שערים
17 וחמש עצמות וקצת מעט מן כל אחד ואחד עד
18 שהעמיד על רובע - יטמאו באהל. **אמר** רבי
19 דהושע יבולתי לעשות דברי בית שמאי ודברי בית
20 הלל אחד שבתי שמאי אמריס משנים או
21 משלשה או משני שוקים ודרך אחד או משני ירכיבי
22 שוק אחד - נמצא רוב בנינו של אדם. נתינא
23 בסמכת הפרק (א משנה ח) דקושתיני
24 מתאוס ארבעים ושמונה אברים. וחשיב למעטה
25 למעלה פרוסת הרגל, וחשיב שנים בשוק. תמשה
26 בארכותה. ואחד בירך. כלבואה דיוך ממתיחין
27 דהוים דשוק לטעם מן הארובה, ודרך למעלה.
28 **מנינו** שוקים ודרך אחד או משני ירכיבי שוק
29 אחד, והואיל הוא רוב בנינו של אדם מגובה.
30 ותשניש או משלשה דקאמר רבי שמאי - לא
31 דוקא, אלא כלומר רובע עצמות האבא רוב הבגין
32 ורוב המנין היו לנבחה האדם, ירך על גבי שני
33 שוקים. ויש פירשם דשני שוקים ודרך אחד קר
34 שנים. לפי שהשוקים דקים ביותר דהו חדר. ועם
35 ירך אחד משכים כפי עצמות, ושני ירכיבי שוק
36 אחד - הרי שלשה. לפי שהירכיבי עבים וגדלים
37 משכיבין בשנים, השוק נעשה דרי שלשה. **ובית**
38 **הלל** אמריס מן הגיה מרוב הבגין - הואיל
39 וישנו רוב מנין, דהיינו מפרקי ידים ורגליים.
40 ובית שמאי איירי ברובע אבא מרוב הבגין, ובית
41 הלל איירי ברובע אבא מרוב המנין. ודמי ורבי
42 הוא מרוב אבא ולא פליגי. ומפרקי ידים ורגליים תנינא רוב המנין כלל רוב הבגין,
43 כדמפרש במסכת אהלות (פרק א משנה ח) דפרסת הרגלים יש שלשים - ששה בכל אצבע, ובפרסת
44 הדי שלשים - ששה בכל אצבע - הרי מאה ועשרים אברים בדיים ורגליים. **שמאי** אמר אפילו עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת - וקא סלקא דעתך: מרקאמר שמאי עצם אחד
45 מן השדרה או מן הגולגולת מטמא באהל. מכלל לרובנך, דקאמר: לא עצם אחד מן השדרה או מן הגולגולת נגפה או מגלגלת נגפה מטמא אפילו תאי לחוריה הואי
46 לחוריה. למעשה ליה פליגי (ואלא) על הא, בית שמאי עצם אחד משרדה, ולבית הלל בענין שדרה וגולגולת. ורדי: שמאי דתמזיג, אבל לרבנן בענין תריהו. **ולפי ששנינו** מינה -
47 לא ידך נטא, וטעמא דמיתוס (מיתוס) שגמא ומתמרדרטמא דעצם משרדה לבר או בעצם מגולגלת לבר, ברכתני "א" או, תא לרבנן דלא תנן "א", אלא "השדרה והגולגולת" - שעצם
48 מינה תריהו בעו ודדי: עד כאן לא פליגי רבנן עלה ששמיא אלא בעצם אחד משרדה או מגולגלת. אבל הובא דאיתא בעיניה, שהשדרה שלמה - אפילו דהו נגהוק, ומשום דלא קתני
49 במילתיה דרבי "א" - לא ריחש דקתני, דבית הלל ששמיא אלא בעצם אחד משרדה או מגולגלת. ורדי: שמאי דתמזיג, אבל לרבנן בענין תריהו. **ולפי ששנינו** מינה -
50 דרבי רבי שחיה. **א"ר** פני רבי עקיבא עצמות השדרה או מגולגלת מאי - מי אמרינן: כי קתני במיתותין חוצי קב עומדין דרבי מגלח - כן איתא משאר אברים. ורדי: שמאי דתמזיג, אבל משרדה הגולגולת דחמרי טפי - אפילו רובע עצמות האבא מן מגלח עליהו מיר, או, דלמא לא שניא: **אמר** רבא תא שמע השדרה והגולגולת - דקתני במיתותין דנזיר מגלח
51 עליהו, וקא סלקא דעתך וליכא שדרה וגולגולת דלית בהו רובע עצמות, ואי לא דאית בהו רובע עצמות לא מגלח, ולחכי פריך. ואי לא קאמר דעתך רובע עצמות דאית משרדה והגולגולת תמיך,
52 ליתני במיתותין: רובע עצמות האבא מן השדרה וגולגולת, ולמה ליה דתני במיתותין: השדרה והגולגולת, דמשמע דוקא כשוק לשליש?

1 לעולם או שדרה או גולגולת תנן - כי קתני דרשה דברים חן - בהנחו דרשני עליה
2 רבים, אבל בעצם כשעורה, דלא פליגי עליה רבים, אלא יודי - ולא חשיב ליה מנינאי,
3 ולעולם או שדרה או גולגולת תנן, וחשיב ליה תרי, וליכא בהו אלא ששה, דסמי מכן
4 שדרה. ואיכא דאמר: כשעורה הוא מנינאי משום דאיתיה לה מן המתא. אבל אבא מן
5 חמי מנינאי. ואיבעית אימא: בי קתני כל
6 הובא נזירי מגלח על אהלו לאפוקי עצם
7 כשעורה - דלדברי הכל לא מטמא נזיר על
8 אהלו. אלא: תמזיג רביעית על ששמיא מטמא
9 באהלו, וקתני לרבי עקיבא ששמיא נזיר
10 באהלו, דאיחודו משמע ליה מי'על כל נפשות מת
11 לא יכא' כדאמרין לעיל (לחא). מנין לרביעית
12 ששמיא מטמא באהל בו. לא תשנה רביעית דם
13 בחורה - שחור: רבי עקיבא, ורדי: אלא חור
14 בו, שלעולם היה סבור שרביעית דם הבאה
15 משני מתיס מטמא באהל. שהרי לפרוי ברו -
16 לנזורו דרך כך שחוא מטמא והנזיר מגלח.
17 ובתמיס אמריס: כשואת אבא ממת אחר יריה
18 מטמא באהל, אבל אן הנזיר מגלח עליו עד
19 שיהא בו רביעית לזו. עדי ימיז - כלומר, לא
20 ימיז היה מטמא אבא עקיבא. שמא שמתת חור
21 בו. והשחרו שניו - של רבי שמעון. מפני
22 תעניתו - לפי שדרך בניא היה משתעי עליה
23 דרבי עקיבא, ואמר: אם שמתת חור בו, תא שמע
24 בית שמאי אמריס רובע עצמות מן העצמות
25 שאמר מטמאן באהל, וזהו עליון שלשית
26 כהן שבא משני עצמות או משלשה עצמות.
27 אבל לא מצעם אחד. ובית הלל אמריס -
28 רובע עצמות שאמר מן הגיה - בזמן שהוא
29 בא מרוב הבגין או מרוב המנין. אבל שני
30 איכריס שאין רוב בגין או רוב מנין - אינו
31 מטמא באהל. בשני שוקים ודרך אחד - שלשה
32 איכריס כבתי שמאי, ודא רוב בהו בנינו. ובית
33 הלל אמריס: מרוב הבגין אבל לא משאר
34 אברים, הרי הוא יכול להקטין דרבי רוב הלל
35 כמו במפרקי ידים ורגליים, שיהא בהו רוב
36 רובע ושלשה אברים כבתי שמאי. **שמאי** אמר -
37 רובע עצמות שאמר - אפילו אבא בעצם אחד
38 מטמא באהל, ומאי מצעם אחד - בזמן מתיס מן
39 השדרה או מגולגולת. **פאי** - מי דור נזיר מגלח
40 עליו או לא? דחמי - דאית בהו חמרי טפי
41 משאר אברים. ליתני - בה בדידי: דעל רובע
42 עצמות האבא מן השדרה של שני מתיס ומן
43 הגולגולת של שני מתיס, שרבי עקיבא מטמא
44 דחמיס מטהרין?
והא

1 **השדרה והגולגולת, ואי סלקא דעתך**
2 **רובע עצמות דאית מן השדרה והגולגולת, חמיר - ליתני: על רובע עצמות הפא מן השדרה כו!**
והא

1 והא רבא הוא דאמר - לעיל (גור נגא): וא דקתני מן הדת - לא נצרכה אלא לרוב
2 בנינו או לרוב מניינו, אף על פי שאין בהן רובע עצמות, ואף על פי שאין עליו בשר -
3 שנהייר מנגלה עליו. והוא הדין לשרדה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות, דהא חשיב כי
4 הדייר. אלמא וכל שכן דסבירא ליה לרבא דהיבא דאיבא רובע עצמות משדרה וגולגולת
5 - נזיר מנגלה עלה. אין הבי גמי - ודמקרא

6 סבירא ליה דרובע עצמות גמירי. אלא בתר
7 השמעה מרבי עקיבא, דאמר: השרדה
8 הגולגולת, ולא אמר בה רובע עצמות, הו
9 אמינו לרבי עקיבא דאף על גב דמשני מתיס
10 באים אתר בהו נטומא, ולרבנן עד דארו ממת
11 אתר, ומדלא תני הכי - שמע מינה לכולו'
12 גמירי חצי קב עצמות חצי קב בישר עצמות
13 בין רוב בנינו רוב בנינו, בין בשרדה
14 וגולגולת. תא שמע שמאי אומר - רובע
15 עצמות שאמרו - אפילו בוכן שבא מעצם
16 אתר, או משדרה או מגולגולת. אלמא רובע
17 סגי, והוא שיהא משדרה וגולגולת. אפר רבי
18 אליעזר וקיס הראשונים מקצתן היו אומרים
19 חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל - שטמא
20 באהל, בין לתרומה וקדשים בין לזיר ועשה
21 פסח. ורובע ורביעי דם לא לכל - שטמא
22 כלומר: אפילו אחד מכולם אינו שטמא. ומקצתן
23 היו אומרים אף רובע עצמות ורביעי דם
24 שטמאים את הכל. ובית דין של אחיהן אומרים
25 חצי קב - אבל רובע עצמות ורביעי דם
26 לענין אבילת תרומה וקדשים - שטמאן באהל,
27 אבל לא ליסחרו ניי נזיר, ועשה פסח - לטמא
28 שלא לשאתו. דבנוקב ברת אל העמוד
29 בדיהם. סבירא איהו הברעט שלישית סבירע -
30 מכיזי כל הברעט שיהא מנוקב כברי זה
31 ומקצת כברי זה - אינה הברעט על שותא
32 כולה כברי אחד מהו. והברעט לשון שקול'
33 שולק דברי שנים יותר נאמר, ומא ראה רבי אליעזר לומר כי: בית דין של אחיהן כן
34 היו אומרים: לא יביע קב ארזי - לומר שעיקר הוא. שדוח מפי שמעיה ואבטליון.
35 ואית דאמרו: שאמרו מפי חגי ובריה ומלאכי. על אלו דרישא לעמוש עצם סבירעיה -
36 שאין הנזיר מנגלה על ארילו. ושלקא דערך אמר: הוואל איתא סטומאה לענין מנוע -
37 לטמא נמי באהל. אף על גב דהדר תני להו דאיתא בספאי - לא
38 תיקשי ולא מידי, משום דתני הדר מפרש. ורביכי לפרשי, דאי לא מפרש לה - הוה
39 אמר: דאפילו על מנוע ועל משאן לא יתא מנגלה לעמוש אבן הסביות - אבן שטמא
40 וזו היא אבן שמוטלת על גבי יומת ברשות הריבם, כדמפרש במסכת שבת בפרק "אמר
41 רבי עקיבא" (פ.א). שאם נזיר יושב עליה, אף על פי שטמאנתו - אינו מנגלה עליה.
42 אבן שטמא - אבן שומא, ולישאן דקרא נקט, דכתיב: 'ושומת על פס גובא' (ברטלא ו'
43 כתיב. לשון אחר: אבן הסביות - אבן שמוטבת על הכל, דקיימא לן כל המוטלטין
44 מביאין את הטומאה בעובי המררע. חזי מכלי גללים וקבא וכלי אדמה
45 חצי

קעג
"שטינוולין" - אבן ישראל - (שטינוולין)
ר"ת

1 הא אפילו שבוירן מפרקינן בעיא למימר אם שי בהן עצמות דנזיר מנגלה עליהן
2 ותופשו דמוקתני במנהגיהן השרדה והגולגולת שלמים שטמאן את בהן רובע עצמות,
3 מכלל דעל עצמות שבוירן ומפרקינן שיש בהן רובע. ובהו (השרדה) ששרדה וגולגולת - לא
4 מנגלה. ומפרקי: הוא הוא דאמר, פירוש: רובע. לא נצרכה אלא לשרדה וגולגולת שאין בהן
5 רובע עצמות. אלמא רובא ונפיה סבירא ליה
6 דאיבא שדרה וגולגולת דליה בהן רובע עצמות,
7 ולשלם ימיא כל דאפילו על רובע עצמות ובה
8 מן השרדה והגולגולת נזיר מנגלה, ומתניתין דקמי
9 "שרדה וגולגולת" דמשמע שלמים - ואיצטרך
10 לאשמועינן דאפילו אין בהן רובע - נזיר מנגלה
11 ולא אתפרש דהיא אימנר דרבא. ושי ספרים
12 דנסי' לעיל (נ.א.) אמר רבא לא נצרכה אלא
13 לשרדה וגולגולת שאין בהן רובע עצמות, מנח
14 סמיה דהבא, ולעיל פירושין דאי אפשר לקיים
15 אותה גיטא. בתר השמעה מרבי עקיבא - כ'
16 תבונ בכל הספרים, ולא אתפרש. מהר"ל
17 וגימורים, ואי לא מסתפינא מרבוותא הוה אמרנא
18 שיש חסדן בספרים, ורסנין מקמי פירכא דקאמר
19 רבא לא נצרכה אמר מר עקיבא: דבא שדרה
20 וגולגולת שאין בהן רובע עסקינן. פירוש: מר
21 עקיבא בא לדוחת התשובה שרביא רבא. מומת
22 שדיה סבור דהא דסתם שדרה וגולגולת שי בהן
23 רובע, וודי ליה מר עקיבא דמייני שדרה
24 וגולגולת שאין בהן רובע. ומפרקי התלמוד: ורבא
25 מנגלה ליה האי סבירא דאפרש לשרדה וגולגולת
26 בלא רובע? והאמר רבא לא נצרכה וכו'. ומנגלה
27 בתר שבעה מנעו רובע עקיבא דחמו שנייא רשעי
28 מר עקיבא דבא דמוקי לה שדרה וגולגולת שאין
29 בהן רובע. ואי הוונא תנינא רשעי' מבוזים בפרק
30 עני (ר.א.) שדיה תנינא הוה רשעי' (קדושין) וחסד
31 הסוגיא מן הספרים, והגיה רש"י והתירוין גבי
32 שמתקין קדושין דידם. והכי נמי בשעתקני שי
33 הקשיא בלא התירוין - שי להגיה התירוין. ובעלמא נמי אשכונא שדיה רבא בימי מר
34 עקיבא, עד כאן לומר מוטן דרב רבי פרי שדיה. דרב רבי יעקב מנעו דהא ליבש גיטא
35 הספרים "בתר והשמעה מרבי עקיבא", ודבי פירושו: דהא רבא לא נצרכה כו'. כלומר: הדיב
36 חסוק איתריה דרבא לאיתורי ממתניתין הוא איהו נפיה הוא דמוקי לה שדרה וגולגולת
37 שאין בהן רובע עצמות ומשני: בתר דשמעה מרבי עקיבא - רבא לא אמר על מתניתן,
38 אלא על משנה דאהלות (פרק ב' משנה ו'). דקחשיב רובע ורביעייה הבא משני מתיס ושרדה
39 וגולגולת משני מתיס, ועלה איצטרך ליה לשניי הכי. (אבל) מקמי דשמעה (מרבי עקיבא)
40 - סבירא ליה שאין שדרה וגולגולת שיהא לא בהן רובע עצמות, ומשום הכי הוה מיייתי ארד
41 וממתניתין ספרי. דאבתי אל שמעה (מרבי עקיבא). תא שמע שמאי אומר אפילו עם אחד
42 משדרה או מגולגולת - ומדלא בני שמאי אלא עם משדרה - מכלל דרבנן ופליגי עליה
43 סגי ליהו בשעור רובע עצמות הבא מן השרדה. דקמיני ברישא רובע סטמא באהל כי בא
44 מעיקר הנזירה, וכי בא רובע מן השרדה - אפילו מנגלה עליה הנזיר, דאין קאמר לומר דפליגי
45 כולי האי, ולרבנן ליבעי חצי קב ולשמאי סגי בעצם אתר. ורודי: שאני שמאי דמחמיר, אבל
46 רבנן וחצי קב עצמות כעו אף משדרה. ל"פ' מנה לאידין גיטא דפירשני בני אהרונא
47 דמוטאי דמחמיר לא בעי אלא עם אחד - מכלל דלרבנן שיעורא דבית הלו בעל, והיינו חצי קב, דאי לא בעי אלא רובע קב, הוה לו לפרושי מחמירי, כמו שדרשני שמאי חמיריה
48 ורודי: דלימא לא פליגי אלא בעם אחד, דלא מנומא באהל לרבנן, אבל רובע מנומא, ולא חשו לפרושי מילתיהו. ו"ל' דרישא לעמוש עצמות חצי קב עצמות חצי קב על לכל
49 - שאם הארילו עליהם - טמא לתרומה ולקדשים, ופליגי אמנתיהן דמסכת אהלות. ומקצתם היו אומרים אף רביעייה דם ורובע עצמות לכל, אף לזיר, ופליגי אמנתיהן. ודבא, ב"ר דין
50 שלאיתריהם אמרו חצי קב עצמות וחצי לוג דם לכל - אף לזיר כדתנן במתניתין. רובע עצמות ורביעי דם לתרומה ולקדשים - ונדמאליהו עליהם טמא. כדתנן במתניתין דמסכת אהלות
51 (פרק ב' משנה א' ומשנה ז'). אבל לא לזיר ועשה פסח - והכי גמירי להו, וסביר ליה ממתניתין דאין נזיר מנגלה עליו כלל, וסביר נמי מתניתין דאהלות, ודתם דטמאן באהל בעלמא
52 לתרומה ומשאי, וכן בית דין אחרין סביר בהן רובע ומתניתין וכתנא דאהלות. ו"ל' מפרשים הברעה שלישית. ויש הלמזיך, שבית דין הלמזיך, ויש הלמזיך לוקים דרשונים. ובתרא בלמא
53 הברעט שלישית מנברע בתרא, וממתניתין דהבא ומתניתין דהתם דאהלות כבית דין אחרין סבירא - מכלל דהכי הילכתא. ומשני דהוה לזיר מבריע, והא אין דעת שלישית סברעת -
54 שדעת שלישית טעם בפני עצמו הוא. כי הראשונים לא גילו דעתם שיהא ריהא אחרן חלקן בין נזיר ונעשה פסח לתרומה וקדשים ומשני, אמר רבי יעקב ב' ר' ארי' מפי שמעיה אמר מפי חגי
55 ובריה ומלאכי, ועל כן סביר ביה דין אחרונים לסמוך על שמעיה ולקבוע הלכה מנתום. על אלו דרישא לעמוש עצם שבערה - ואף על גב דנבדאי קמי' על עצם שבערה על מנוע
56 ועל משאו, דמשמע: אבל על ארילו לאו שי לומר: תני הדר מפרש. ועל אלו דיפא לעמוש אבן הסביות - אבן עושק על הארץ, ויש שני אבנים או שלשה יצאמן מן הגדר וטומאה תחת
57 אותן מדן, ועבר תחת אותן מדן, ואינו יודע אם הארילו על הטומאה. וקצת קשה: דהא תנא ליה סיפא: אבל סככות ופרשתן אין מנגלה ונרקי' לומר: דהכי נמני חגי הדר מפרש כמו בעי
58 שבערה. ומרנא דרב רבי שדיה.

1 **הצי** קב עצמותו כו' היכי דמי אי דאית ברו עצע כשעורה תיפוק ליה משום עצע כשעורה
2 — עריך עיקר מאי קפריך? דא לעבין אדא אריירין, ועצע כשעורה לא מטמא באהל!
3 ואומר רבנו יצחק דסמין אמאי רבעין למימר כסמון, דברר דהגן ברישא חצי קב, דמשמע:
4 אבל פחות לא, אמאי אינטרין למימתי כסיפא רובע עצמות דאין תהויר מגלח עליו? ומשני
5 בסמוך: דאיתוי ליתרד פחות חמצי קב לא מגלח

6 על אדילוי, אבל על מגע ועל משאו מגלח, ואם
7 כן חזי עיקר ברבא דהתנין לאשמתיען? ועל
8 מגע ועל משאו מגלח, והכי דייק השתא: פשיטא
9 דעל פחות חמצי קב מגלח על מגע ועל משאו,
10 ותיפוק ליה משום עצע כשעורה ומשני: כגון
11 דהקמא אקמודו, ששחן חזק קבוצא או כעפר, וכי
12 אתא עגלה לא טעמא משום עצע כשעורה.
13 **איין** יונתא כבש כראוי מאי — את אדא ועל
14 אדילוי לא יגלח, כדקתיני במנהתיין דוקא
15 כבשי ועלכח כש כראוי, אלא במגעו ובמשא,
16 ובשאין שום עצע כשעורה.

17 **רבי** יוחנן אמר אין תהויר מגלח — דהדאיל ואין
18 בו עצם כשעורה, ורבי שמעון בן לקיש
19 אמר: תהויר מגלח על מגע ועל משאו, ואפי כן לקיש
20 בו עצם כשעורה, ונאן עליו כש כראוי, אינו
21 חשוב אבר למטא באהל — מכל מקום חשוב
22 למטא במגעו ובמשאו, כדקדשי ליה מקראי
23 בסמוך, ורבי שמעון בן לקיש אמר: תהויר מגלח
24 מדרא קתני לא כסיפא גבי 'אבל סכותו הפרעות':
25 ואבר שאין עליו כש כראוי אף במגעו ובמשאו
26 לא יגלח — אבל דמטא אבנא רובעו ובמשא,
27 וכדרשין בסמוך, רבי יוחנן אמר לך: האי קתני
28 ברישא: על אבר מן המת ועל אבר מן החי שיש
29 עליו כש כראוי, ונאן עליו כש כראוי, אינו
30 כש כראוי למטא ולטולא מכל מקום! אמר:
31 ומדרא קתני הכי — שמע מינה דלא מגלח אפילו
32 על מגע ועל משאו אי אין שם כש כראוי — ולא
33 אינטרין חו למיתתייה כסיפא, ורבי שמעון בן
34 לקיש אמר: כל דיכא קושטני מכללא דרישא
35 (אמר מ' ר) לא קתני כסיפא? **והא** ברישא תני
36 חצי קב עצמותו דמשמע: חצי קב אין רובע — לא
37 אפילו הכי אי לא תנא רובע כסיפא רובע עצמותו
38 **התם** — דאיהו חצי אבר מן החי, ורבי אמינא
39 דאפילו על מגע ועל משאו לא יגלח — להכי
40 אינטרין למיתני רובע עצמותו, למימתי ועל
41 אדילוי דוקא אין תהויר מגלח, דא על מגע ועל
42 משאו — תהויר מגלח, **והא** חצי לוג דם דשמעת
43 מיניה: (חצי) לוג דם אין, רביעית לא, וקתני כסיפא
44 רביעית דם! (לוי בריסין:) **התם** לאפוקי מדברי

1 **חצי קב עצמותו** — מיטמא עליו על מגע ועל משאו ועל אדילוי, ועל רובע עצמותו —
2 לא מיטמא, ואפילו על מגע ועל משאו, ותיפוק ליה משום עצע כשעורה — ומאי אריא
3 רובע? אלא דאקמא אקמחי — ששחון דק הרבה, כמו קמח שנטון, שאין בו עצם
4 כשעורה, וקא משמע לן דאי אית ביה חצי קב — מיטמא על מגע ועל משאו ועל אדילוי,
5 כד פותח חמצי קב — אפילו על מגע ועל אדילוי, ומשני

6 לפי שאין בו עצם כשעורה, ויש עליו כש כראוי
7 כראוי — שמע מינה דכי אין עליו כש כראוי
8 שאינו מגלח, ריש לקיש אמר נזיר מגלח עליו
9 ומגא, מדקא חזיש כסיפא אף על אלו כש
10 תהויר מגלח אף על פי שמיטמא בהו, ולא קתני
11 בהדידה: אין עליו כש כראוי אין תהויר מגלח
12 שמע מינה דאף על פי דאין עליו כש כראוי —
13 שתהויר מגלח על אדילוי, והכי יוחנן אמר לך —
14 כל דיכא דתני מירי, ומשמע ליה (ח) כמכללא
15 דכל הבא דתני ברישא: אם יש עליו כש כראוי
16 מגלח, לא יגלח — דהר זני לה כסיפא, והה
17 אמנא: אפילו על מגע ועל משאו לא יגלח נזיר
18 מגלח, להכי תניה — דעל אדילוי הוא דאין
19 תהויר מגלח, אבל על מגע ועל משאו, וכגון דלא
20 אקמח אקמודו, ויש בו עצם כשעורה, ואיך נמי
21 דקתני, כגון הסכותו הפרעות, אף על גב
22 דאיכא למשמע לה מכללא, מדרא קתני ברישא:
23 — לכו דתני ליה משהו דקא מיטמא בהו,
24 וצריך הוואה שלשי ושביעי, לאפוקי מדרבי
25 קעקבא דאמר רביעית דם הבא משני מתים
26 כסמא באהל — קא משמע לן סיפא, דמתא
27 אדור בעבא לה, האי אבר מן המת — שאין עליו
28 כש כראוי, היכי דמי אי דאית ביה עצע
29 כשעורה — אמאי אינו מגלח על מגע, ומאי
30 טעמא רבי יוחנן ואי רלית ביה עצם כשעורה
31 — ואין עליו כש כראוי, מאי טעמא דריש
32 לקיש דאמר מגלח? ואפילו הכי רבייה — למגע
33 דהניא כו' על פני השדה והמאדיל על פני
34 המת — דמשמע בישדה, מדרא כתוב 'יגע במת
35 בשדה', מחלל זה אבר הנחלל מן החי — הנקצץ
36 מן החי, ויש בו לעילתא ארכוה, רובע עצמותו
37 דמטמא באהל, כדקתני: ויהי רובע עצמותו
38 אלא שאין תהויר מגלח על אדילוי, והכי פתים
39 — שאין בו חלל טעם חן המת ההגלל, שמיטמא,
40 **דאמר**

1 **זה אבר הנחלל מן המת**, "או כעצם אדם" — זה רובע עצמותו, "זה קבר סתום",
2 **דאמר**

3 עקבא (דאמר רביעית דם הבא משני מתים) — הכי פירשה: לאפוקי מרבי עקבא דאמר בשלהי פירקין דעל רביעית דם, דעל מגע ועל משאו מגלח, **האי** אבר מן המת היכי דמי אי דאית
4 ביה עצם כשעורה מאי טעמא רבי יוחנן — דאמר: אין תהויר מגלח על מגע ועל משאו ואי רלית ביה עצם כשעורה — מאי טעמא דריש ביה שמעון בן לקיש אמר לך רבי שמעון בן לקיש:
5 לעולם אימא לך דלית ביה עצם כשעורה, ואפילו הכי דמטא רבייה, דתניא: "זכא אשר יגע על פני השדה בחלל חב או בעצם אדם או בקבר", "על פני השדה" — על זה והמאדיל על פני
6 פני המת, מדרא כתוב 'אשר יגע גת', אלא "על" משמע ונאמר מירי, ובראמר נמי בפרק קמא דשבט (י"א, ט) טעמא דריש כלים דמטא ליה על דמטא ליה על פניו, ורבי אמינא: אין עליו, לא
7 **בחלל** זה אבר מן החי ויש בו כדי לעילתא ארכוה — דהכי משמע: אבר שנפל מגוף החי ונחתו, **הרב** חיי הוא בחלל — דכלי מחכותו תוגעיסו במת נעשים אבי אבות הטומאה כמות עצמו,
8 למטא אדם הנוגע בו מטמא ומוטא שבעת כנוגע במת עצמו, אי למטא אדם הבא באהל אשר הרחיב בתוכו טומאה שבעת כבא אל אהל המת, **אי** במת זה אבר הנחלל מן המת — ויש בו
9 כו' כדי לעילתא ארכוה, דחשיב כמות עצמו, **או** בעצם אדם זה רובע עצמותו — שמיטמא באהל, והלכה למשה מסיני היא דבעתי רובע, וקרא אשמתכא בעלמא, **תנאים** — דאמר מר:
10 טעמא בוקעת ועליו מן החי, בוקעת וירדת מן הקבר — זה קבר סתום, אין לומר דהיינו שאין בו פוחח טעם — דהדאזה הוא טומאה רצוצה, ולא מטמא אלא כנגד טעם בן מת, ורבי
11 איירין דהקבר עצמו מטמא אפילו שלא כנגד רמת, אלא הכא איירי קבר סתום בכל רוחותיו, ויש בו פוחח טעם ביה למת, דיש חילוק בטומאה רצוצה, שהקבר עצמו מטמא באהל אפילו
12 מלא כנגד רמת, והכי איתא פירוש: "או בקבר" — זה קבר סתום, שמיטמא כל צדדין, אפילו ריקן שבו, ודוקא שיש פוחח טעם בן המת לקבר ששאל, אבל אין פוחח טעם — אינו מטמא כל
13 צדדין, אלא טומאה בוקעת ועליו כנגד רמת, דהיינו בניג רוחא, והכי רביעי שמעון עין ראה רביעי שכניו דאדילתו (משנה א) נפס אטומתו: הנוגע בה מן הצדדין — חיה, נפסי
14 שהטומאה בוקעת ועליו בוקעת וירדת, ואם היה מקום הוטהא טעם על טעם — נמא, מפני שזאי כקבר סתום, ורבי אמינא (ברכות י"ב), רוב אריות יש בהן פוחח טעם — עריך לומר
15 שאותן הקברים ודו פוחחין מן החי, ואין עליו דין קבר סתום אם לא שכל הצדדים סתומים, היכי תן באהלות (פרק ג' משנה ז) ביב שהוא מקור רמת תהי, יש בה פוחח טעם וביציאו
16 פוחח טעם, וטומאה בתוכו — הבית טהור, ושייך לעמוד בו, **דאמר** מר טומאה בוקעת ועליו — בכדי איתיה, דהא לא איירי בקבר, ועוד: דקבר דהבא מטמא אפילו שלא כנגד רמת,
17 ואילו

נזיר, כהן גדול - פרק שביעי דף עד נמו א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" קצו

דאמר מר טומאה בוקעת ועולה — ונעשה קבר כנפול של מות עצמו, המהולך עליו, אף
על פי שאין נוגע אלא במת — ואילו בני נגיעה אמר רב תורה תנאי — דעד
כאן מיירי בטומאת אהל, ומכתיב ביה 'על פני השדה', ומכאן ואילך בנגיעה, דהא הדר
ביה קבר ואמר 'ואל תנוגע בעצם או בחלל או במת או בקבר'; הכי גרסינן: במת זה
המהולך בן המת — ואין עליו בשר כראוי, או
קבר אמר ריש לקיש הו קבר שלפני הדיבור —
כלומר, שהגויים מטמאין מנוגע, אף על פי שאין
מטמאין באהל. כדתינא: קברי הגויים אין
מטמאין באהל, אלא בגניבה. וכלי שחדה קודם
הדיבור, קודם מתן תורה. בין של גוים בין של
ישראל — קודם היה קבר בן נח, וקבר הגוים
לאחר הדיבור קודם הדיבור, שאין מטמאין
באהל, לפי שלא ניתנה אלה המושג והיה
קרי ליה קבר שלפני הדיבור, והאי אבר מן המת
ומן הדי שחלל הכי דמי? או דאית ביה עצם
כשעורה — דאי אירבו ליה מי מונגע בעצם
בחללי אלא לאו — דלית ביה עצם כשעורה
ולא בשר כראוי, אף מרבי ליה רומנא. הילכך,
הואיל ואיתרבי ליה — ליהוי נזיר מגלה עליו,
וכי יותנ אמר לך לעולם דאית ביה — לעולם
כשעורה, ואם אינו ענין למגע דנפקא ליה
מירונגע בעצם — תנור ענין למשאו, אבל אם
אין ענין כשעורה ליה בשר כראוי — לעולם
אין טומאתו כלום, ואין תנור מגלה עליו; ואינו
מתחיל למנות נזירות וטורה עד שיתרבו בו,
איבעיא ליה הא דקתני עד שישהר בכשביעי
כלומר, עד דנעביד הערב שנשב שביעי
דהיינו שביעי ומיעל שמני. ומני רבי אליעזר
היא — דאמר בפרק 'מי שאמר הריני נזיר'
גמולא: נזיר תהא, ומתחיל מונגע מיד, משום
'וקדש את ראשו ביום ההוא', אף על פי של
הביא קרבנותיו, או לרפא — מאי 'עד שיתר'
דקאמר — עד שיבא קרבנותיו, דפרושי
קמפרשי. ומני רבנא — דפליגי עליה, ואמר

ואילו בני נגיעה תניא וכל תנוגע בעצם או בחלל עצם זו עצם כשעורה בחלל זו אמר
גתחלל מן החי ואין בו כדי להעלות אחרת או במת זה אבר התחלל מן המת ואין
בו כדי להעלות. כלומר קראי וכולוהו, דרשות איירי לענין מנוגע. או בקבר רבי שמעון בן
לקיש אמר הו קבר שלפני הדיבור — שקודם מתן תורה. תריץ קוץ לרבנן רבי שמעון
דאמר: (בבבא סא.א.) אף קברי גוים מטמאין
באהל, דלא דרשינן 'אמר רב' — אהם קרוין
אדם וכו', אמאי איצטריך 'אין בקבר' ויש לומר:
דרבי שמעון היא. מידו קשה דרבי ורבי נגיעה
מודה רבי שמעון דקברי גוים מטמאין בנגוע
ובמשא, כדאמר רבינא בפרק 'הבא על בימחר'
(שם סא.א.) דוחק לומר דלא כרבינא; הדרבי ריבוי
יחוק כן אבריהם פירש; קבר שלפני הדיבור — גם
אותו ענין קודם מתן תורה, קודם שמעון
פירש מטמא מט. דסלקא דעתך אמינא 'אדם כי
מית אהל' — מפרשיה זו ואליו 'אבן ישראל'
בפרק תורה ודוית' (כא.) דמריץ. סמוך לוב
שלפני הדיבור, משום דסלקא דעתך אמינא 'איש
איש' יזהה לוב מבשרו — מכאן ואילך. ומקשינן
לרבי שמעון: אמאי הוי רב בנאה מציון מערת
המבפלה בפרק 'חוקת תבנית' בבבא בתרא נח.א.,
הוא קודם מתן תורה לרבי שמעון לא מטמא
באהל ובפרק קמא דמועד קטן (הא.) אמרין דאין
מניעין 'על דבר שאינו מטמא באהל' ואמר
הרב רבינו יצחק בן אברהם: דשפיר קרייה 'אדם'
אדם הראשון, אברהם — 'אדם הגדול
בעקיס'. אי נמי: דקסבר מקבר שלפני הדיבור
נרבה קבר שלאחר הדיבור, ליתאנן מתן תורה.
אלא דלית ביה עצם כשעורה ואפילו הכי
רובי ורומנא ביה — כיון שיש בו אבר שלם.
ומני יותנ אמר לך: לעולם דאית ביה כשעורה,
ואם אינו ענין למגע — תנור ענין למשאו, אם
אינו ענין לנגוע. דנפקא ליה מירונגע בעצם —
תנור ענין למשאו, דעצם כשעורה מטמא במשא.
וקתני קשה: דאם כן מאי קאמר 'או במת' —

אבר התחלל מן המת ואית בו וכשעורה; לימא: זו עצם כשעורה. ואינו מתחיל למנות עד
שיטור ויבא קרבנותיו ואיבעיא ליה עד שיתר — דתמתינן בשביעי קאי, ולאחר ששכל
הזה וגלה. ומתחיל מאותו יום למנות נזירות טהרה, ויבא קרבנותיו שביעי. ומני — רבי
אליעזר הוא, דאמר לעיל פרק 'מי שאמר' (יה.ג.) מתחיל מונגע מיד. פירושו: שמתחיל מונגע
משביעי. כדפירשיתו שם, או ירלמא בשמאי קמי, מאי 'עד שיתר' — שיבא קרבנותיו, ומני
רבנן היא, דאמר: 'וקדש ראשו ביום ההוא' — כיום הבאת קרבנותיו. תא שעת מתקני
מתחיל מונגע מיד — בדין תך שאין תנור מביא קרבן טומאה, ומה בשלישי בשביעי,
ומתחיל מונגע מיד — דהיינו שביעי, שהרי אינו זקוק להביא קרבן טומאה. האמר בירשא
'עד' דקתני, ולא קתני 'מתחיל מונגע מיד' כמו כספא. שעת מנע דרשית עד שיתר ויבא
קרבנותיו קאמר, ומני — רבנן היא. **סככות** פירעה — מפרש בגמרא (מאי נידו.) **בית**
הפרס — שדה שנחרש בו קבר, ונער מאה אמהו. וחסו חכמים עמאי דליל המחרשית בעצמיהו,
ותשחיתו שם עצם כשעורה. וליכא טומאה אלא מדרבנן. וארין העמים — גדורו בה דרבנן
מפרש בארץ.

ורביעית דם ואהל ורובע עצמות — ואף על פי ששטמאין באהל אין תנור מגלה עליהן ודין הוא אהלה ליה למתני פחות מחצי לוג דם או פחות מחצי קל אלא נקט שיעורים המפורשין
בפרק קמא דאדלות שקו מטמאין באהל. ו**כלים** הנוגעים במת — דכיי מות מן עליו, אמרה תורה, ובגמרא מפרש באילוס כיון איירי. ו**ימי גמור** — פירושו: נזיר
שענה מקצת נזירות, ונטערו בו ימי גמור — דהיינו ימי הלחוט שהלחיתו לטומאה, ובין ימי ספרו — אחר שהוחלט והיה הבת רחם רבנן מן הדגרו, ומביא צפורים מגולה, ובגס
במחנה ישראל, וישב מחוץ לאהלה שבעת ימים — שאסור בתשמישו. ובוים והשביעי מגולה, ובשמיני מביא קרבנות צרעת. ואותן ימים קרוין ימי ספר, ואין עליהן לימי נזירות, ואינו מבלטין
את הקדומים. (ומכאן בבבא) איצטריך למיתני (ספרו וגמור) דאי נתא ספר — ההא אמרינא: אבל ימי גמור, דתמירי — תורה, ואי נתא גמור — ההא אמרינא: אבל ספרו דקל — עולה. תריץ
ענין, ולא לינתא אלא גמור. וליכא איצטריך למיתני (ספרו וגמור) — דאם כן מה נפקא מינה במה שיימ ספרו אינו סתרי בה ספרו טמא? **ואינו** — בגמרא משמע ליה קאי אכליל הנוגעים במת, דמריץ בבלי עץ, ואין אדם
ספרו ואימי גמור. שפיר והוא ירוץ [לך] ענין שכליל צרעה, אלא שאשאר קאי אשטמאין מגולה כיון נזיר טמא. **ואינו** — בגמרא משמע ליה קאי אכליל הנוגעים במת, דמריץ בבלי עץ, ואין אדם
תנוגע בערם כיון חזאה. וכן לא קאי אימי גמור ואימי ספרו דאין טעון הואהו, אלא קאי אשאר — ארביעית דם וגולל דרופק.

דאין מתחיל למנות עד שיבא אשמו, דהיינו לאחר הבאת קרבנותיו. וכל של שאן הביא
קרבנותיו — אינו מתחיל, ואי איכא ספרים דבתין ביה: ומני רבי שמעון היא — לאו
בשבטא היא, כדברייא תני ליה לאת דרבנן כרבי שמעון, מפרקתני **ספא** — אבל הסככות
כו מתחיל מונגע מיד שם שביעי, לפי שאינו מביא קרבן, מכלל דרשא — דאית ביה
קרבן, מאי עד שישהר — דקאמר — עד שיבא קרבנותיו ממשמע דהיינו שמני. ומני —
רבנן היא, דאמר: נזירות וטורה עד יום שמני לא יחילא. **משנה** אבל הסככות —
דהיינו אינן יומיקר: על הארץ, ויש טומאה תחת נוף באחד מהן, ואינו יודע כנגד מי וכן
תחת אבנים הפרועות היוצאות חוץ מן הגדר, וטומאה תחת אחת מהן, ואינו יודע לאדם,
והלך נזיר תחתיה, ובית הפרס — שדה שנאבד בה קבר ונחרש. וארין העמים — שנהר
בארץ, ובתוך ימי נזירותו יצא ונכנס לארץ העמים. ואין תנור מגלה,
טומאה. כדאמר בפרק קמא דשבת (טו.א.) **הגולל** הדורפס — פירש רשי' בפרק קמא דתבנות (ב.ב.) גולל זה כיוסר הארון דרופק הוא ופון של ירוץין וקשה לרבוני מה דאמר בפרק ברמה
המקשה (חולין עב.א.) על פני השדה לרבות גולל דרופק משמע גדולין חן גולל דרופק ואולו מכוסין חן ופירש רבנו: מה: גולל הוא ומעבה דרופק אבנים שדומעבה נשעת בתן ובמקום אדם
מפרש בארץ.

ואינו

כל דבר שאין אדם רשאי למכרו דמאי – לא ישלח לחברו דמאי. רבי יוסי מתיר בודאי, ובלבד שיודיענו.

גמרא תני: אין מעבירין על האוכלין. רבי יעקב בר זבדי בשם רבי אבהו: הא דמר – בראשונה. אבל עכשיו – מותר מפני הפסחים.

תמן תנינן: החופף את הנלל ברשות הרבים והזק בזה אחר – תייב בגזקו. תני: ואסורין משום גזל. כהנא אמר: והוא שהפכה על מנת לזכות בה. אבל אם הפכה על מנת שלא לזכות בה – לא בדיא. ולענין גזקין – לא בדיא שנייא. בין הפכה על מנת לזכות בה, בין שהפכה על מנת שלא לזכות בה, והזק בזה אחר – תייב בגזקו. והכא את אמר הכן?

אמר רבי אבין: תמן בתיב: **בעל הבור ישלם**, בעל הנזק ישלם. ברם הכא: **עשר תעשר** – משלף את מעשר, ואין את מעשר משל אחרים.

כל דבר שאין אדם רשאי למכרו דמאי – לא ישלח לחבירו דמאי. מידה דקה שאין אדם רשאי למכרה דמאי – לא ישלח לחבירו דמאי. מידה גסה שאדם רשאי למכרה דמאי – ישלח לחבירו דמאי. רבי יוסי מתיר בודאי, בין דקה בין גסה, ואוסר בדמאי בדקה.

[דף י"ד ע"א]

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מפני גידורו התירו דמאי בגסה. דו מתניתא, רבי יוסי אומר: סלי תאנים וסלי ענבים וקופות של ירק, כל זמן שהוא מוכרו אכסרה – פטור.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: שלח לי רבי יוסי בי רבי אתרוג, ואמר לי: "זה בא בידי מקיסרין!" ולמתי בו שלשה דברים. שהוא ודאי, שהוא טמא, שלא בא בידו אחר.

שהוא ודאי, שפירות קיסרין – ודאי. שהוא טמא, שפרכיזין עליו מים. שלא בא בידו אחר, שאילו בא בידו אחר – היה מעשר מזה על זה.

ועשר מפניו עליו! דו חשש להדא דבר קפרא, דבר קפרא אמר: אין דרד בגי אדם להיות משלחין לחביריהו דברים חסרין.

ולא מתניתא היא, רבי יוסי מתיר בודאי, בלבד שיודיעו! אתא מימר לה: אף על גב דו פליג על רבן – לא עבד עובדא פותיה.

רבי זעירא בעי קומי רבי יסא: ולא מפירות שהו מותרין בקיסרין הוא! אמר ליה: ולא רבי התיר קיסרין? ורבן שמעון בן גמליאל קודם לרבי היה.

הלכה ד'

מתני' המוליד היטין לטוחן כותי או לטוחן עם הארץ – בהזקתו למעשרות ולשביעית. לטוחן עכו"ם – דמאי.

המפקיד פירותיו אצל הכותי או אצל עם הארץ – בהזקתן לפעושרות ולשביעית. אצל העכו"ם – בפירותיו. רבי שמעון אומר: דמאי.

גמרא רבי חייא בשם רבי יוחנן: נתחלפה קופתו אצל הטוחן, אם היהזק עם הארץ להיות טוחן שם באותו היום – חושש. ואם לאו – אינו חושש.

ויחוש! מה בינה ולסירקו? לא בן תני: סרקי שהיתה מסתפקת יום אחד מן האסור – נעשה אותו היום הזכה לכל הימים!

סירקי – אפשר לה שלא להסתפק? ברם הכא – לא היהזק עם הארץ להיות טוחן שם באותו היום. רבי מייפה סמוקה בשם רבי אבהו: כותים – נאמנים על הפקדון.

[דף י"ד ע"ב]

ולא מתניתא היא? אצל הכותי! מתניתא – עד שלא נחשדו. אתא מימר לך: אפילו משנחשדו. מהו שיהא נאמן לומר: "נטלתיו והנחתי אחרים מתוקנים תחתיהן"? אם את מאמינו שנמל תאמינו שנתן. אם אין את מאמינו שנתן – אל תאמינהו שנמל. כותי – את מאמינו שנמל, ואין את מאמינו שנתן.

רבי יונה בעי: מה נן קיימין? אם באומר: "משלי חם" – אפילו עם הארץ לא יהא נאמן. אם באומר: "פלוגי עישר לי" – אפילו כותי יהא נאמן!

אמר רבי בא: תפטר כמאן דאמר: כותי – פעכו"ם.

דאיתפלגין, כותי – פעכו"ם; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כותי – בישראל לכל דבר.

הכא את אמר: לטוחן העכו"ם – דמאי. והכא את אמר: אצל העכו"ם – בפירותיו!

כאן – קופה בקופות, וכאן – פירות בפירות.

רבי ירמיה בעי קומי רבי זעירא: מהו בפירותיו ממש? פטר טבל ברור במקום אחר.

אמר ליה: ולכל דבה?

[דף ט"ו ע"א]

ולא על יאות הנה רבי חנינא מתרים לקביל רבי אחא.

רבי חייא בר בון בשם רבי יוסי בן חנינא: לא אמר רבי שמעון – אלא כדי קופתו. הפקיד אצלו שתים – אחת דמאי ואחת ודאי. בקיימות. אכל אם נאכלה הראשונה – השנייה דמאי.

נמלו ממנו מאה בני אדם מאה סאין בת אחת – כל אחד ואחד מתקן דמאי. נתנם לאדם אחר – כבר נראה להיות ודאי [דמאי]. נמל ממנו אדם אחד פמה סאין בת אחת, הראשונה – דמאי,

והשאר – ודאי. נתנם למאה בני אדם – כבר נראו להיות ודאי.

והתני בשם רבי שמעון בשם רבי טרפון: עשו פירות ישראל זה בפירות עכו"ם זה דמאי. עוד היא, לא אמר רבי שמעון אלא עד כדי קופתו.

[דף ט"ו ע"ב]

אמר רבי יהושע בן קבסוי: כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה (במדבר יט): והזה הטהר על הטמא – טהור אחד מזה על טמא אחד. עד שלפדתינה מאוצרה של יבנה. וחכמים אומרים: אפילו בולו עכו"ם, וישראל אחד מטיל לתוכו – דמאי.
הדא אמרה: שטהור אחד מזה על כמה טמאים.

דתנינן: אצל הנכרי – בפירותיו! אמר רבי אלעזר: חכמים שהן בשיטת רבי מאיר [רבי שמעון]. רבי יוחנן אמר: חכמים ממש. בעון קומיה: מה טעם? אמר לון: בד תסאבון, אגא אומר לכון. מה הנה מימר להון? במאן דאמר: מאליהן קבלו עליהן את המעשרות.

שמואל בר אבא בעי: ניקח לטהרות לא אמר להון – מפני גדר טהרות. למעשרות לא אמר להון – מפני גדר מעשרות. לקדשים לא אמר להון. ואילו הנה אמר להון מה הנה מימר להון גבי מעשרות? מאליהן קבלו עליהן את המעשרות.

[דף ט"ז ע"א]

רבי ירמיה, רבי יהיא בשם רבי יוחנן: מודה רבי שמעון שהוא מפריש מעשרותיו מהלכה. הא רבי שמעון אומר: מפריש, הא רבנן אמרי: מפריש, מה ביניהון?

רבי שמעון אומר: מפריש ונטל דמים מן השבט. ורבנן אמרי: מפריש ואינו נטל דמים מן השבט. אפילו בתרומת חוצה לארץ אינה? אילו תרומה חוצה לארץ, שפא אינו נטל דמים מן השבט? דילמא על עיקר טבלו של עכו"ם איתאמרת אלא בגין דתני: רבי יהודה ורבי שמעון אומר: יש קנין לעכו"ם בארץ ישראל לפוטרו מן המעשר – עליה, רבי ירמיה, רבי יהיא בר אבא בשם רבי יוחנן: מודי רבי שמעון שהוא מפריש מעשרותיו מהלכה.

[דף ט"ז ע"ב]

הלכה ה'

מתני' הנותן לפונדקית – מעשר את שהוא נותן לה, ואת שהוא נטל מפנה, מפני שהיא חשודה להלף. אמר רבי יוסי: אין אנו אתראין לרמאין! אינו מעשר אלא מה שהוא נטל מפנה בלבד.

גמרא רבי יוסי ורבן שמעון בן גמליאל אמרו דבר אחד. במה דרבי יוסי אמר: אין אנו אתראין לרמאין, בן רבן שמעון בן גמליאל אמר אין אנו אתראין לרמאין.

מסתברא רבי יוסי יודי לרבן שמעון בן גמליאל, ורבן שמעון בן גמליאל לא יודי לרבי יוסי.

רבי יוסי יודי לרבן שמעון בן גמליאל, שאין אנו אתראין לרמאין.

ורבן שמעון בן גמליאל לא יודי לרבי יוסי, שאין דרך חבר להיות מוציא מביתו דבר שאינו מתוקן.

הלכה ו'

מתני' הנותן לחמותו – מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל ממנה, מפני שהיא חשודה לחלף את המתקלקל.

אמר רבי יהודה: רוצה היא בתקנת בתה, ובושה מהתנה.

ומודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית שאינה חשודה להחליף להאכיל את בתה שביעית.

גמרא אמר רבי יוחנן: אוף קדמייתא על דעתיה דרבי יהודה היא. דרבי יודא אמר: הנותן לחמותו – בנותן לפונדקית. ורבנן אמרי: הנותן לחמותו – בנותן לשכנתו. ביהודא דתניא: הנותן לשכנתו פת לאפות לו, תבשיל לעשות לו – אינו חושש לא משום שביעית ולא משום מעשרות. אימתי? בזמן שנתן לה שאור ותבלין. אבל אם לא נתן לה שאור ותבלין – חושש משום שביעית ומשום מעשרות.

מה? חמותו מן האירוסין או חמותו מן הנישואין? נשמעינה מן הדא: מודה רבי יודה בנותן לחמותו שביעית, שאינה חשודה להאכיל את בתה שביעית. שנייא היא תפוז, בין מן האירוסין בין מן הנישואין, אוף הכא לא שנייא בין מן האירוסין בין מן הנישואין.

הדרן עלה מאכילים את העניים

פרק רביעי

הלכה א' מתני' הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות, ושכח לעשרן – שואלו בשבת ואוכל על פיו. חשיכה מוצאי שבת – לא יאכל עד שייעשר.

תרומת מעשר של דמאי שהורה למקומה – רבי שמעון השזורי אומר: אף בחול שואלו ואוכל על פיו.

גמרא חברייא בשם רבי יוחנן: מפני כבוד שבת התירו. אם מפני כבוד שבת, למה לי שואלו? על ידי עולי עולה.

רבי ביבי בשם רבי חנינא: אימת שבת עליו, והוא אומר אמת! ואם אימת שבת עליו, בדה תנינן: חשיכה מוצאי שבת – לא יאכל עד שייעשר? מפני אחד שאין אימת שבת עליו.

תני: שואלו בחול – לא יאכל בשבת. מאן דאמר: אימת שבת עליו – ניהא. מאן דאמר: מפני כבוד שבת, אפילו שואלו בחול – יאכל בשבת! לא אמר אלא שוגג, הא מויד – אסור. דתנינן: שכח לעשרו!

בשאינ עמו תנאי. אכל אם יש עמו תנאי - אוכל על תנאו. מהו שיאכל על שאילת חבירו? היאך עבדא? לקחו ממנו שני בני אדם באחת, שאלו על אחת מהן - השני לא יאכל עד שיעשר ועד שישאלנו. אני אומר: של זה עישר, ושל זה לא עישר.

[דף י"ז ע"א]

לקח ממנו אדם אחד שתי כלכלות באחת, שאלו על אחת מהן - השני לא יאכל עד שיעשר ועד שישאלנו. אני אומר: זה עישר, וזה אינו עישר. חשבה מוצאי שבת - מעשר מזה על זה. מאן דאמר: מפני כבוד שבת - ניהא. ומאן דאמר: מפני שאימת שבת עליו, למה מעשר מזה על זה? עד כדון, בשאינ לו מאותו המין. ואפילו יש לו מאותו המין - הוצר תאוב.

יום טוב שהוא כמון לשבת, בין מלפניה בין מלאחריה. וכן שני ימים טובים של גליות, מאן דאמר: קדושה אחת היא - אוכל. מאן דאמר: שתי קדושות הן - אינו אוכל. אפילו למאן דאמר שתי קדושות הן - אוכל עד שלא נראה לעישר מעשר בנתיים.

ותנינן: שאלו ביום טוב - אוכל בשבת. בשבת - אוכל ביום טוב. רבי יונה בשם רבי זעירא: תיפתר, בפירות דעתו עליהן מערב שבת. אבל בפירות שלא נסמכה דעתו עליהן מערב שבת - לא בדא.

אמר רבי מנא: מיליהון דרבנן מסייעין לרבי יונה אבא. דתנינן תמן: הפדיר את חבירו שיאכל אצלו והוא אינו מאמינו על הפעשר. רבי ינאי בשם רבי ישמעאל, בשם רבי יוחנן: בשבת של פרוטמקמיה התירו, מפני איבה. בשבת של פרוטמקמיה, לא בפירות שנסמכה דעתו עליהן מערב שבת היא? ולא אמר אלא מפני איבה.

שאלו שבת הראשונה ולא בא - השנייה לא יאכל עד שיעשר, או עד שישאלנו. ולא כבר שאלו? אמר רבי יונה: תמן - בההוא דשאל על נפשיה. ברם הכא - בההוא דשאל חורין עלוי.

[דף י"ז ע"ב]

ורבי יונה בעי: מהו שישאלנו דרף עקלתון? רבי יונה כדעתיה. רבי יונה זבין חיפי מן דבר הקיולא, נפק לגביה אמר ליה לא דאנא חשיד לך, אלא בגין דזבנית מינך חיפי וחמית אוכלסם עלך, ואמרית דילמא דאנשיתיה מתקנה. מתקנין הויין! טען מחזקה עלוי. אמר ליה: מה אנא חשיד לך? תני: תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה - מדפעת. שלא למקומה - אינה מדפעת. דברי רבי אלעזר.

וחכמים אמרים: בין למקומה בין למקום אחר - מדפעת.

רבי שמעון אומר: בין למקומה בין שלא למקומה - אינה מדפעת.

רבי בון בר חייא בעי קומי רבי זעירא: מאן דאמר מדמעת - מדמעת. ושאנינה מדמעת - אינה מדמעת - ניהא. מאן דאמר: למקומה מדמעת, שלא למקומה אינה מדמעת - מה בין למקומה, מה בין שלא למקומה?

על רבי חגי, אמרין: בדין הוא מימר: "משה דאנא אומר טעמא". אומר: "משה דאנא אומר טעמא" מאן דאמר: מדמעת - שהיא מתרת את השיריים לאכילה. מאן דאמר: אינה מדמעת - שאינה מתרת השיריים לאכילה.

הורי רבי לא כהדא דרבי חגי.

אמר רבי זעירא: אתא עובדא קומי דרבי חנינא, והורי רבי שמעון שזורי.

רבי אחא בשם רבי יונתן: אין הלכה ברבי שמעון שזורי.

יתר מכאן היה רבי שמעון שזורי אומר: הפריש תרומת מעשר ונשרפה - הרי זה שואל ואוכל על פיו.

לא בך אומר רבי זעירא: אתא עובדא קומי דרבי חנינא, והורי רבי שמעון שזורי?

אמר רבי אבין: לא דמיא ההיא שאילתא לההיא קדמייתא. תמן, לא בגין חשוד ליד אלא בגין דזבנית מנה אתמול חיטין וחמית אוכלסין עלך ואמרית דילמא דאנשיתה מתקנה, מתקנין הויין. ברם הכא, בגין דחשדתייה, ותקינתין ואיתקריין מתקנין הוויין?

רבי שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון אמר: תני בר קפרא בן: אימת הדימוע עליו, והוא אומר אמת.

הלכה ב'

מתני' הפדיר את חבירו שיאכל אצלו, והוא אינו מאמינו על הפעשרות - אוכל עמו בשבת הראשונה, אף על פי שאינו נאמן על הפעשרות. בלבד שיאמר לו: "מעושרין הן". ובשבת שניה, אף על פי שהוא נודר מפני הניה - לא יאכל עד שייעשר.

גמרא רבי ינאי בי רבי ישמעאל בשם רבי יוחנן: בשבת של פרוטגמייא התירו מפני איבה. אומר רבי אבון: פאן התירו טבלים משום דרכי שלום.

רבי חנינא אומר, רבי ירמיה בעי: אם מפני דרכי שלום, למה לי בלבד שיאמר לו מעושרים הן?

שאלו בשבת הראשונה ולא בא, השניה מהו שתיעשה ראשונה?

[דף י"ח ע"א]

אמר רב חסדא: פאן שנינו שאמר לחבר שיאכל בסעודה שאין לה שם.

הלכה ג'

מתני' רבי אלעזר [אליעזר] אומר: אין אדם צריך לקרות שם על מעשר עני של דמאי. והכמים אומרים: קורא שם ואין צריך להפרישו.

מי שקרא שם לתרומת מעשר של דמאי, ולמעשר עני של ודאי – לא יפלים בשבת. ואם היה כהן או עני למזדים לוכל אצלו – יבואו ויאכלו, ובלבד שיודיעם.

גמרא רבי בא בר הונא בשם רב: האוכל פירותיו טבולין למעשר (שני) עני – חייב מיתה.

מה טעם דרבי אליעזר? מפיון שהוא יודע שהוא בעון מיתה – מפריש.

מה טעם דרבנן? בלא כף קורא שם ואינו צריך להפריש.

(הנאמן) ראו אותן מפריש שני, תני: הנאמן לשני – נאמן לראשון; דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים: הנאמן לראשון – נאמן לשני. הנאמן לשני – אינו נאמן לראשון.

מה טעם דרבי אליעזר? משום שאינו חשוד להקדים, או משום שהפריש שני, חזקה שהפריש ראשון.

והתנינן: רבי יעזר אומר: אין אדם צריך לקרות שם למעשר עני של דמאי, הא שני [ראשון] – צריך! מה אם שני שאין לרבו טובת הנאה – צריך להפריש. עני [ראשון] שיש לרבו טובת הנאה – לא כל שבין!

[דף י"ח ע"ב]

הוציא להם מעשר שני מתוך ביתו, אמר להן: "פדוי הוא" – נאמן. "פדוי לי, ופדוי לכם" – אינו נאמן.

מתניתא דרבי אליעזר היא, דרבי אליעזר אומר: הנאמן לשני – נאמן לראשון. אמר רבי יוסי: דברי הכל היא! עשו אותה בתוספות הכפורים. מה תוספות הכפורים – נאכלת במהרה ופסורה מן הדמאי, אף זה – נאכלת משום שני ופסור מן הראשון.

אתא רבי הנגיה בשם רבי אימי: דרבי אליעזר היא.

כיני מתניתא: לא יתנום בשבת. דתנינן תפון: בית שמאי אומרים: אין מוליכין חלה ומתנות לפהו ביום טוב, בין שהורמו מאמשי, בין שהורמו מהיום. ובית הלל מתירין.

הדא ילפא מן ההיא, וההיא ילפן מן הדא. הדא ילפא מן ההיא, היא יום טוב היא שבת. וההיא ילפא מן הדא. בלימודין, אכל בשאינו למודין – לא סלק על בר נש מיכול פיסתיה בביתיה דחבריה.

תני: לא יסרב אדם בחבירו לארחו, בשעה שהוא יודע שאינו רוצה. ולא ירבה לו בתקרוכת, בשעה שהוא יודע שאינו מקבל. מהו בתקרוכת? ידע דהוא רחיץ והוא מטרח עלוי.

ובירושלים, הוה מפיד פילכיה דשמאלא לימינא.

תני: אין מוליכין לבית האבל בכלי זכוכית צבועה, מפני שהוא טוענו טענת הינם.

[דף י"ט ע"א]

תני: עיר שיש בה עכו"ם וישראל – הגבויים גובין משל ישראל ומשל עכו"ם, ומפרנסין עניי ישראל ועניי עכו"ם, ומבקרין חולי ישראל וחולי עכו"ם, וקוברין מתי ישראל ומתי עכו"ם, ומנחמין אבילי ישראל ואבילי עכו"ם, ומכניסין כלי עכו"ם וכלי ישראל, מפני דרכי שלום.

גידרתי שאליו לרבי אימי, יום משתה של עכו"ם, מהו? סבר משרי לון מן הכא, מפני דרכי שלום. אמר לון רבי בא: והתני רבי הוויא: יום משתה של עכו"ם – אסור! אמר רבי אימי: אילולי רבי בא, היה לנו להתיר עבודה זרה שלהם, וברוך המקום שריתקנו מהם.

הלקה ד'

מתני' האומר למי שאינו נאמן על הפעשות: "קח לי ממי שהוא נאמן, וממי שהוא מעשר" – אינו נאמן. "מאיש פלוני" – הרי זה נאמן. הלך ליקח מפונג, אמר לו: "לא מצאתיו, ולקחתי לך מאחר שהוא נאמן" – אינו נאמן.

גמרא תני: אמר רבי יוסי: אפילו אמר לו: "מפלוני" – אינו נאמן עד שיאמר לו: "קח, ואני נתן מעות".

מה טעמא דרבי יוסי? אני אומר: אחד קרוב מצא ולקח מפונג.

דתנינן תפוז: התקבל לי גיטי במקום פלוני – אוכלת בתרומות עד שיגיע גט לאותו מקום. רבי לעזר אומר מיד. מה טעמא דרבי לעזר? אני אומר אחר הדלת מצא.

אתא דרבי אלעזר ברבי יוסי, ודרבי יוסי ברבי אלעזר.

דרבי יוסי ריבה מן דרבי לעזר ולא מודה רבי לעזר שאם (אמר) אמרה לו: "אל תקבלהו לי אלא במקום פלוני" – שהיא אוכלת בתרומה עד שיגיע גט לאותו מקום.

והכא, אפילו אמר לו: "מפלוני" – אינו נאמן עד שיאמר לו: "קח ואני נתן מעות!" מה טעמא דרבי יוסי? אני אומר: אחד קרוב מצא ולקח מפונג.

הלקה ה'

מתני' הנכנס לעיר, ואינו מכיר אדם שם, אמר: "מי כאן נאמן?" "מי כאן מעשר?" אמר לו אדם אחר: "אני איני נאמן, איש פלוני נאמן!" – הרי זה נאמן.

הלך ליקח הימנו, אמר להן: מי כאן מוכר יטון? אמר לו: "מי ששלקה אצלי!" אף על פי שהן בגומלין זה את זה – הרי אלו נאמנים.

החפרים שנכנסו לעיר, אמר אחד מהן: שלי – חדש, ושל חברי – יטון. שלי – אינו מתוקן, ושל חברי – מתוקן – אינן נאמנים. רבי יהודה אומר: נאמנים.

גמרא ועד אחד נאמן? אמר רבי יוחנן: קל הקילו באכסנאי, מפני חיי נפש.

תני: נכנס לעיר ואינו מכיר אדם, או שהיה עומד בגורן ואינו מכיר אדם שם – הרי זה נשאל בין לחבר בין לעם הארץ; דברי רבן שמעון בן גמליאל. רבי אומר: אין נשאלין על התרומה אלא לחבר בלבד.

אתיא דרבי – פרבי מאיר, ודרבן שמעון בן גמליאל – בשיטתיה. דתנינן תמן: כל המומין הראוין לבא בידי אדם, רועין ישראל – נאמנין, רועין כהנים – אינן נאמנים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: נאמן הוא על של חבירו, ואינו נאמן על של עצמו. רבי אומר: החשוד על הדבר – לא דנו ולא מעידו.

אמר רבי יונה: מה פליגינן? ליקח. אבל לחלק – אופ רבן שמעון בן גמליאל מודה. מה בין לחלק מה בין ליקח? קול יוצא לחילוק.

תני: הנכנס לעיר, ומצא סיעות של בני אדם, אומר: מי באן נאמן? מי באן מעשר? אומר לו אחד: "אני נאמן". אם אמרו לו שהוא נאמן –

[דף י"ט ע"ב]

הרי זה נאמן. אמרו לו: "שאינו נאמן", בפניו – אינו נאמן, שלא בפניו – נאמן.

אמר רבי יונה: בכן עיר – בסיעות חברים, ובאכסנאי – בסיעות עם הארץ. וקשיא על דרבי יונה, חבריו, ואת אמרת שלא בפניו נאמן!

מה טעם דרבי יודה? מפני חיהון של בני העיר. מה טעמיהון דרבנן? מצויין הן להתפרנס מעיר אחרת.

הדרן עלה הלוקח פירות

פרק המישי

הלכה א' מתני' הלוקח מן הנחתום ביצד מעשר? נוטל פדי תרומת מעשר וחלה, ואומר: "אחד ממאה שיש באן – הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר – סמוך לו. זה שעשיתי מעשר – עשיתי תרומת מעשר עליו, והשאר – חלה. ומעשר שני – בצפונה או בדרומה, ומחולל על הפעות".

גמרא אף על החלה? וחלה חייבת בדמאי? ולא בן תנינן: חלת עם הארץ והמדומע – פטורין מן הדמאי!

רבי אהא, רבי בון בר חייא בשם רבי יוסי בן חנינא: דבית שמאי היא! ותני בן, רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: חלה – בית שמאי כחייבין, ובית הלל פוטריין.

כלום אמרו בית שמאי אלא דבר שהוא לזריעה ולאכילה, אילו הלוקח לזרע, ולכהמה, קמח לעורות, שמן לנר, שפוא אינו פטור מדמאי? אלא, במגבל עיסתו במי פירות.

לא פן אמר רבי יוסי בי רבי חנינא: דרבי אלעזר פן יהודה איש ברתותא הוא! הא פרבנין – לא! אלא ולא] פרבי יוהנן, דרבי יוחנן אמר: פאן – בעושה בטרהרה, וכאן – בעושה בטומאה.

[דף כ' ע"א]

אלא פרבי אלעזר, דרבי אלעזר אמר: פאן וכאן – בעושה בטרהרה, אלא במתארה אצלו. לא פן תני: הנאמן על הטרהרות – נאמן על הפעשורות. ותניתיה רבי ינאי בי רבי ישמעאל ואמר: הדיא דתימר – במתארה אצלו. אבל ברבים – אינו נאמן עד שיקבלו עליו ברבים. וכא – ברבים אנו קיימין.

רבי אבין, רבי שמאי בשם רבי אחא שמע לה מן דבתרה. הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר פאחת. וכמה דתימר תמן: חוין מן הראוי ליקדש לשם תרומה, והכא חוין מן הראוי ליקדש לשם חלה.

תנינן חלה בין ראשון לשני. רבי יונה בשם זעירא אמר: חלה – אין בה משום כל תאחר. רבי יוסי בשם רבי זעירא: אין משנה אמורה על סדר. ולא בדמאי אנו קיימין? לא פן אמר רבי בא פריה דרבי חייא בשם רבי יוחנן: מתניתין – דמאי. הא בודאי – לא. והכא, בדמאי אנו קיימין!

תני רבי חייא: אף בודאי! עליה, רבי יונה בשם רבי זעירא אמר: זאת אומרת: חלה – אין בה משום כל תאחר.

רבי יוסי בשם רבי זעירא אמר: אין משנה אמורה על סדר! אלא תקדים חלה לראשון. מעתה תהא חלה חייבת במעשורות, ומעשורות לא יהו חייבין בחלה, שכל הקודם את חבירו חבירו מתחייב בו!

[דף כ' ע"ב]

ותני פן: העושה עיפה מן הטביל, בין שתקדים חלה לתרומה, בין שתקדים תרומה לחלה – מה שעשה עשוי. חלה לא תאכל עד שיוציא עליה תרומה, תרומה לא תאכל עד שיפריש עליה חלה.

ולמה קדמה ראשון? מפני שקדמה לגורן. והרי שני קדמו לגורן! אמר רבי מתניה: בדין תיה שתקדום חלה לכל, ולמה קדמה ראשון? מפני שקדמה לגורן, וכתוב בו ראשית. שני, אף על פי שקדמו לגורן – אין פתיב בו ראשית.

הלכה ב'

מתני' הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר פאחת – נוטל אחד משלשים ושלש ושלש, ואומר: "אחד מפאה מפה שיש פאן – הרי זה בצד זה הולין, ושאר תרומה על הכל. ומהחולין שיש פאן – הרי זה בצד זה מעשר, ושאר מעשר – סמוך לו. זה שעשיתי מעשר – עשוי תרומת מעשר עליו, והשאר – חלה, ומעשר שני – בצפזנו או בדרומו, ומהולל על הפעות".

גמרא תני: הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר וחלה פאחת – נוטל כדי תרומה ותרומת מעשר וחלה פאחת. וכמה הן? אחד מעשרים, ואומר: אחד מפאה מפה שיש פאן – הרי הן בצד

זוה חולין טָבֵל, ועוד אחד מארבעים ושמונה סמוך לו, והשאר – תרומה על הכל. ומתחולין שיש בו, וזה שעשיתי חולין טָבֵל – עשוי מעשר, ושאר מעשר – סמוך לו. וזה שעשיתי מעשר – עשוי תרומת מעשר עליו. ומעשר שני – בצפונה ובדרומו מחולל על המעות.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: צריד לברך המש ברכות. תני רבי חייה: כוללן ברכה אחת. עד כדון פנה, לוי. ישראל, אין יאמר תרומת מעשר – נמצא מפריש על דבר שאינו שלו!

[דף כ"א ע"א]

מעשר ואח"כ תרומה – נמצא מקדים. תרומה ואחר כך מעשר – נמצא או פוחת מפעשותיו, או מוסיף על מעשותיו! בהדא דתני: הפוחת מפעשותיו – מעשותיו מתוקנים ופירותיו מקולקלים. המעדיף על מעשותיו – מעשותיו מקולקלים ופירותיו מתוקנים.

אמר רבי יוסי: בסמוך על תניי בית דין הוא. מהו תניי בית דין? עד מקום שהדעת מועה. מהו תניי בית דין? אמר רבי יוחנן: כדי שיהא קובע מעשר ראשון בצפונה, ומעשר שני לדרומו, ותרומת מעשר בצפון צפונת.

מהו תניי בית דין הוא? לכשיפדה – מעשר שני שבעודה פדוי.

עד כדון ביבש [בלח]. בלח וביבש. הנה ליה מאה תאנים, חמשין רבובין וחמשין דקיקין, אין מסב מן רבוביא – צריד נסיב תשע. מן דקיקתא – צריד מיסב אחת עשר. נסב עשרה מן רבוביא – אית תמן חדא חולין. וחס לומר שפא אותה חולין עושה אותה תרומת מעשר למקום אחר! וכתיב: **תְּרוּמַת ה' מְעֶשֶׂר מִן הַמְּעֶשֶׂר** – ולא חולין מן המעשר!

אמר רבי בון בר פנהא: מתנה ואומר: מעשר הנה שהפירות הללו תייבות – הרי הוא קבוע בתהלת כל עוקץ ועוקץ, ומתלה, עד שהוא מגיע בכל עשר. מסב, אית בהון חדא תרומת מעשר, וכל שהוא חולין.

עד כדון דבר מרובה, היה דבר ממועט. הנה ליה עשר תאנים, המש רבובין והמש דקיקין, אין יסב מן רבובתא – צריד מסב חדא פרא ציבחר. מן דקיקתא – צריד מסב חדא ועוד ציבחר נסיב חד מן רבובתא – אית תמן

[דף כ"א ע"ב]

כל שהוא חולין, וחס לומר שפא אותו החולין עושה תרומת מעשר למקום אחר, וכתיב: **תְּרוּמַת ה' מְעֶשֶׂר מִן הַמְּעֶשֶׂר** – ולא חולין מן המעשר!

אמר רבי אבא קרתיגנייא: מתנה ואומר: המעשר הנה שהפירות הללו תייבות – הרי הוא קבוע בתהילת העוקץ, ומסויים, ואומר לפנה: "עד כאן סיימתי".

הרי הוא בצד זה חולין טָבֵל. ויאמר: "הרי הוא בצד זה מעשר!" נמצא מקדים. ויאמר: "הרי הוא בצד זה תרומה!" – נמצא או פוחת על התרומה או מוסיף על התרומה. מתוך שהוא אומר: "הרי הוא בצד זה חולין טָבֵל", או פוחת מן התרומה או מוסיף על התרומה – אין בכך פלוס.

מִסְכַּת סַנְהֶדְרִין פָּרָק רֵאשׁוֹן

א,א דיני ממונות - בשלשה. רבי אומר: בחמשה, כדי שיגמר הדין בשלשה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: ביחיד. סמיכה בשלשה, וסמיכת זקנים - בשלשה. רבי יהודה אומר: בחמשה. מטלטלין של הקדש, נטע רבעי, ומעשר שני שאין דמיו ידועין - נפדין על פי שלשה לקוחות, ולא על פי שלשה שאינן לקוחות. מום שבגלוי - הרי זה ישחט על פי בני הכנסת; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אפלו רגלו קטועה ועינו סומא - לא ישחט אלא על פי ממחה.

א,ב וחכמים אומרים: המוציא שם רע, בזמן שטוענו טענת נפשות - בעשרים ושלשה. טענת ממן - בשלשה.

א,ג וכשם שהדין בשלשה, כך פשרה בשלשה. נגמר הדין - אין רשאי לבצע. רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: כל המבצע - הרי זה חוטא. המברך את המבצע - הרי זה מנאץ לפני המקום. על זה נאמר (תהלים י) ובוצע ברך נאץ ה'. אלא יקב הדין את ההר, שכן משה אמר יקב הדין את ההר. אבל אהרן היה עושה שלום בין אדם לחברו, שנאמר (מלאכי ג) בשלום ובמישור הלך אתי וגו'. רבי אלעזר בן יעקב אומר: מה תלמוד לומר ובוצע ברך נאץ ה'? משלו משל למה הדבר דומה, לאחד שגנב סאה של חטים, טחנן אפאן והפריש מהן חלה והאכיל לבניו, היאך זה מברך? אינו מברך אלא מנאץ. ועל זה נאמר: ובוצע ברך נאץ ה'. רבי מאיר אומר: ובוצע ברך - אלו אחי יוסף שהיו אומרים (בראשית לו) מה בצע וגו'.

רבי יהושע בן קרחה אומר: מצוה לבצע, שנאמר (זכריה ח): אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם. והלא כל מקום שיש משפט אמת - אין שלום, וכל מקום שיש שלום - אין משפט אמת. אלא איזהו משפט שיש שלום? הוי אומר: זה בצווע. וכן הוא

אומר (שמואל ב ח): ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו. והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה, וכל מקום שיש צדקה אין משפט, אלא איזהו משפט שיש בו צדקה? הוי אומר: זה בצווע. דן את הדין, זכה את הזכאי, וחיב את החיב, אם חיב את העני - מוציא ונותן לו משלו, נמצא עושה צדקה עם זה ודן את זה. רבי אומר: דן את הדין וזכה את הזכאי וחיב את החיב - נמצא עושה צדקה עם החיב שמוציא גולה מתחת ידו, ודין עם הזכאי שמחזיר לו את שלו.

רבי שמעון בן מנסיא אומר: פעמים יבצע אדם, פעמים אל יבצע. כיצד? שנים שבאו אצל אחד לדין, עד שלא שמע דבריהן, או מששמע דבריהן ואין יודע להיכן הדין הוא נוטה - אתה רשאי שיאמר להן צאו ובצעו. אבל מששמע דבריהם ויודע להיכן הדין הוא נוטה - אין רשאי שיאמר להן צאו ובצעו, כגון שהוא אומר (משלי יז) פוטר מים ראשית מדון וגו'. עד שלא נתגלה - אתה רשאי לנטשו. משנתגלה הדין - אי אתה רשאי לנטשו. רבי יהושע בן לוקיש אומר: שנים שבאו אצל אחד לדין, אחד חזק ואחד רך, עד שלא שמע דבריהן. ואם מששמע דבריהן ואין יודע להיכן הדין הוא נוטה - רשאי שיאמר להן נזקק לכם שמא נתחיב החזק ונמצא חזק אויבו. מששמע דבריהן ויודע להיכן הדין הוא נוטה - אין רשאי שיאמר להם איני נזקק לכם. וכן הוא אומר (דברים א): לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא.

א,ד אומר רבי יהושע בן קרחה: מנין שאם היה יושב לפני דין, ויודע אתה זכות לעני וחובה לעשיר - אין אתה רשאי לשתק? תלמוד לומר: לא תגורו מפני איש - אל תכניס דבריה מפני איש. הדינים יהיו יודעין את מי דנין, ולפני מי הן דנין, ועם מי הן דנין, ומי הוא דן עמהן. ויהיו עדים יודעין את מי הם מעידין, ולפני מי הן מעידין, ועם מי הן מעידין, ומי הוא מעיד עמהם, שנאמר (דברים יט): ועמדו שני האנשים אשר להם

הריב לפני ה'. ואומר (תהלים פב): אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט. וכן הושפט אומר (דברי הימים ב-יט): ואמר אל השופטים ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי (אם) לה'. ושמא יאמר הדין: "מה לי בצער הזה!" והלא כבר נאמר (שם) ועמכם דבר המשפט - אין לך אלא מה שעניןך רואות. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כשם שהדין דן בשלשה - כך פשרה בשלשה. יפה כח פשרה מכח הדין, כיצד? שנים שדנו - יכולין לחזור בהן. ושנים שפשרו - אין יכולין לחזור בהן.

מסכת סנהדרין פרק שני

בא קידוש עבור שנה - בשלשה; דברי רבי מאיר. ויחכים אומרים: עבור שנה - בשלשה מתחילין, בחמשה נושאין ונותנין, וגומרים בשבעה. כיצד? אחד אומר לישוב עמם, ושנים אומרים שלא לישוב - בטל היחיד במיעוטו. שנים אומרים לישוב, ואחד אומר שלא לישוב - מוסיפין שנים, ונושאין ונותנין בחמשה. שנים אומרים צריכה, ושלשה אומרים אינה צריכה - בטלו שנים במעוטם. שלשה אומרים צריכה, ושנים אומרים אינה צריכה - מוסיפים שנים, וגומרים בשבעה, שאין מנין פחות משבעה. האב אומר לעבר, ובנו אומר שלא לעבר - שניהן נמנין שנים. האב ובנו אומרים לעבר, האב ובנו אומרים שלא לעבר - שניהן נמנין אחד. אמר רבי יוסי: פעם אחת הלכתי אני ואלעזר לעבר שנה, נמתה לו לאלעזר בני: "אני ואתה נמנין אחד".

בב על שלשה סימנין מעברין את השנה: על האביב, ועל פירות האילן, ועל התקופה. על שנים מעברין, ועל אחד אין מעברין. ואם עברה - הרי זו מעברת. אם היה אביב אחד משני סימנין - היו שמחין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף על התקופה.

על שלש ארצות מעברין את השנה, על יהודה, ועל עבר הירדן, ועל הגליל. על שתים - מעברין, ועל אחת - אין מעברין.

ואם עברו - הרי זו מעברת. ואם היתה ארץ יהודה אחת משתי ארצות - היו שמחין מפני אביב שבאה הימנה. אין מעברין את השנה לא מפני הגדיים, ולא מפני הטלאים, לא מפני הגוזלות שלא הגיעו, וכולן סעד לשנה. ואם עברה - הרי זו מעברת. רבי ינאי אומר משם רבן שמעון בן גמליאל, שהיה אומר: בגזוליא רכיזין הן, ובאמריא דעיקין, ושפר באנפאי, ואוספית על שתא דא תלתין יומין.

מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו עומדין על גב מעלות בהר הבית, ויוחנן סופר הלך לפניו. ואמרו: כתוב לאחנא בני גלילא עילאה ובני גלילא תתאי: שלמכון יסגא! מהודעין אנחנא לכון, דמטא זמן בעורא לאפוקיא מעשריא ממעטניא זיתיא. ולאחנא בני דרומא עילאה ובני דרומא תתאה: שלמכון יסגא! מהודעין אנחנא לכון, דימטן זמן לאפוקי מעשריא מעומרי שובילא. ולאחנא בני גלותא דבבל ובני גלותא דמדי ושאר כל בני גלותא דישראל: שלמכון יסגא! מהודעין אנחנא לכון, דגזוליא רכיזין ואמריא דעיקין, וזימניה דאביבא לא מטא, ושפר באנפאי ובאנפי חבראי, ואוספנא על שתא דא תלתין יומין.

בג אין מעברין את השנה אלא עד רובו של חדש. וכמה רובו? ששה עשר יום. רבי יוסי אומר: שתי ידות בחדש, עשרים יום. רבי יהודה אומר: מחשבין את השנה כמה היתה צריכה, אם היתה חסרה ששה עשר יום לפני הפסח - מעברין אותה. לפני החג - אין מעברין אותה. רבי שמעון אומר: אפילו חסרה ששה עשר יום לפני החג - מעברין אותה.

אין מעברין את השנה לפני ראש השנה, ואם עברה - אינה מעברת. אבל מפני הדוחק - מעברין אותה אחר ראש השנה מיד. ומכאן ואילך אין מעברין אלא אדר.

בד אין מעברין את השנה, לא פחות חדש, ולא יותר חדש. ואם עברה - אינה מעברת.

הַגְּלִיּוֹת שֶׁעָלוּ וְעָדִיין לֹא הִגִּיעוּ. וְכוּלָן סֵעַד לְשָׁנָה. וְאִם עֲבֹרָה - הָרִי זֹה מֵעֲבֹרָתָא.

אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה אֲלֵא בִּיהוּדָה, וְאִם עֲבֹרָה בְּגַלִּיל - הָרִי זֹה מֵעֲבֹרָתָא. הָעִיד חֲנִינָא אִישׁ אוֹנוּ לְפָנֵי רַבִּין גַּמְלִיאֵל: שְׂאִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה אֲלֵא בִּיהוּדָה, וְאִם עֲבֹרָה בְּגַלִּיל - שֶׁהִיא מֵעֲבֹרָתָא. וּמֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה כָּל אֲדָר. שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אִין מֵעֲבֹרִין אֲלֵא עַד הַפּוּרִים, עַד שֶׁבָּאוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי פִּפְיִים וְהֵעִידוּ: שֶׁכָּל אֲדָר וְאֲדָר - כִּשֶׁר לְעֵבֶר. רַבִּין שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוֹק אוֹמְרִים: אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה, וְאִין עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי צְבוּר - אֲלֵא עַל תְּנָאִי כְּדֵי שִׁיקְבְּלוּ רוּב הַצְּבוּר עֲלֵיהֶם.

בז, אִין מֵעֲבֹרִים אֶת הַשָּׁנָה בְּלִילָה, וְאִם עִיבְרָה - אִינָה מֵעֲבֹרָתָא. אִין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ בְּלִילָה, וְאִם קִדְשׁוּהוּ - אִינוּ מְקַדְּשִׁין.

בח, אִין מֶלֶךְ יוֹשֵׁב בְּסִנְהֶדְרִין, וְלֹא מֶלֶךְ וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל יוֹשֵׁבִין בְּעֵבוֹר.

מִסְכַּת סִנְהֶדְרִין פְּרָק שְׁלִישִׁי

גא, שׁוֹר שֶׁהִמִּית. אֶחָד שׁוֹר שֶׁהִמִּית, וְשָׂאָר בַּהֶמָּה וְחִיָּה וְעוֹפוֹת שֶׁהִמִּיתוּ - מִיתְתָּן בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שׁוֹר שֶׁהִמִּית - מִיתְתוּ בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, וְשָׂאָר בַּהֶמָּה חִיָּה וְעוֹף שֶׁהִמִּיתוּ - כָּל הַקֶּדֶם לְהִרְגָן זָכָה לְשִׁמִּים, שְׁנָאָמֵר (וַיִּקְרָא כ): "וְהִרְגַתְּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה", וְאוֹמֵר (שָׁם): "וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרַגוּ". שׁוֹר הַנִּסְקֵל - בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שְׁנָאָמֵר (שְׁמוֹת כא): "הַשׁוֹר יִסְקֵל וְגַם בְּעֵלְיוֹ יוֹמֵת"; כִּמְיֻתַת הַבְּעֵלִים כִּף מִיתַת הַשׁוֹר, מֵה מִיתַת הַבְּעֵלִים - בְּסִקְלָהּ וּבִדְחִיָּה וּבְעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, אִף מִיתְתוּ - בְּסִקְלָהּ וּבִדְחִיָּה וְעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. מֵה בֵּין שׁוֹר לְאָדָם? שֶׁהַשׁוֹר - פּוֹתְחִין אֶת דֵּינּוּ בְּיוֹם, וְגוֹמְרִין אִף בְּלִילָה. פּוֹתְחִין וְגוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם, בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה, מִטֵּיִן עַל פִּי עַד אֶחָד בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוּבָה, הַכֹּל מִלְּמִדִּין זָכוֹת וְחוּבָה, הַמְּלַמֵּד זָכוֹת - יְכוּל לְחַזֵּר וְלִלְמַד חוּבָה. מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאָדָם.

אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה מִשָּׁנָה לְחִבְרָתָהּ, וְאִם עֲבֹרָה - אִינָה מֵעֲבֹרָתָא. אִין מֵעֲבֹרִין שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מֵעֲבֹרִין שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה. אָמֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מֵעֵשָׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָה שֶׁהָיָה חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֶסְוִרִים, וְעֵבֶר שְׁלֹשׁ שָׁנִים זֹה אַחֵר זֹה. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאִיָּה? מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין יוֹשְׁבֵין וּמְחַשְׁבֵין אַחַת אַחַת בְּזִמְנָה.

בה, אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא שְׁבִיעִית, וְלֹא מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. אִימְתִי רִגְלִין לְעֵבֶר? בְּעֵרֵב שְׁבִיעִית. אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי רְעִבּוֹן. רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב ד, מב): "וְאִישׁ כָּא מִבְּעַל שְׁלִישָׁה וְגו' בְּצִקְלוֹנוּ". וְהֵלֵא אִין לָךְ מְקוֹם שֶׁמִּתְבַּכֵּר בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל קוֹדֵם לְבַעַל שְׁלִישָׁה, וְאִף עַל פִּי כֵּן לֹא בִּכְר אֲלֵא מֵאוֹתוֹ הַמָּיִן שֶׁהִבִּיא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים! יְכוּל שֶׁהִבִּיאוּ קוֹדֵם לְעוֹמֵר? תְּלַמּוּד לּוֹמֵר (שָׁם): "וַיֹּאמֶר תָּנוּ אֵל הָעָם וַיֹּאכְלוּ" - מִלְּמַד שֶׁלֹּא הִבִּיאוּ אֲלֵא לְאַחֵר הָעוֹמֵר. וְהֵלֵא אוֹתָהּ שָׁנָה רְאוּיָה לְעֵבֶר, מִפְּנֵי מֵה לֹא עֲבָרָה אֲלִישָׁע? מִפְּנֵי שֶׁהִיתָה שְׁנַת רְעִבּוֹן, וְכֹל הָעָם רָצִין לְגִרְנוֹתָא.

בו, אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה. אָמֵר רַבִּי יְהוּדָה: מֵעֵשָׂה בְּחוּזְקָהּ הַמֶּלֶךְ שֶׁעִיבֵר אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה, שְׁנָאָמֵר (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב ל, יח): "כִּי מְרִבִּית הָעָם רֵבַת מְאֹפְרִים וּמְנֹשָׁה יִשְׁשָׁכֵר וְזָבוּלוֹן לֹא הִטְהָרוּ" וְגו'. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם לְעֵבֶר אוֹתָהּ מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה - כִּבְר מֵעֲבֹרָתָא הִיא. אֲלֵא עֵבֶר נִיֶּסֶן בְּנִיֶּסֶן, וְאִין מֵעֲבֹרִין אֲלֵא אֲדָר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אִף מִפְּנֵי שֶׁהֵעֵשׂוּ אֶת הַצְּבוּר לְעֵשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי.

אִין מֵעֲבֹרִין אֶת הַשָּׁנָה, אֲלֵא אִם כֵּן הִיתָה צְרִיכָה. מֵעֲבֹרִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי הַצְּרִיכִים, וּמִפְּנֵי הַדְּרִיכִים, מִפְּנֵי הַתְּנוּרִין, וּמִפְּנֵי הַגְּלִיּוֹת שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מִמְּקוֹמָם. אֲבָל אִין מֵעֲבֹרִין אוֹתָהּ לֹא מִפְּנֵי הַצָּנָה, וְלֹא מִפְּנֵי הַשְּׁלָגִים, וְלֹא מִפְּנֵי

"ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות" - מה בכורות אין נאכלין אלא לפני מן החומה, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא לפני מן החומה. רבי ישמעאל אומר: יכול יהא אדם מעלה מעשר שני לירושלים בזמן הזה ואוכלו, ודין הוא, הבכור טעון הבאת מקום, אף מעשר שני טעון הבאת מקום, מה בכור אין נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא בפני הבית, ולא, אם אמרת בבכור שיש הימנו דמים ואמורין לגבי מזבח, תאמר במעשר שני שאין הימנו דמים ואמורין לגבי מזבח? בכורים יוכיחו! שאין מהן דמים ואמורים לגבי מזבח, ואין נאכלין אלא בפני הבית, ולא, אם אמרת בבכורים שהן טעונין הנחה לפני המזבח, תאמר במעשר שני שאין טעונין הנחה לפני המזבח? תלמוד לומר: "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות" - מה בכור אין נאכל אלא בפני הבית, אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא בפני הבית. אחרים אומרים: יכול בכור שעבר זמנה משנה לחברתה יהא פסול כפסולי מקדשים? תלמוד לומר (דברים טו): "ואכלת לפני ה' אלהיך [וגו'] מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות בקרך", אם ללמד על הבכור שיהא נאכל לפני מן החומה - אינו צריך! והלא כבר נאמר (דברים טו): "לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה", ואם ללמד על מעשר שני שיהא נאכל לפני מן החומה - אינו צריך! והלא כבר נאמר (דברים יב): "לא תוכל לאכל בשעריך מעשר", אם כן למה נאמר "מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות"? מקיש בכור למעשר שני, מה מעשר נאכל משנה לחברתה, אף הבכור נאכל משנה לחברתה.

גד מנין לקטנה שיהא של עשרים ושלשה? תלמוד לומר (במדבר לה): "ושפטו העדה והצילו העדה", עשרה מזכין ועשרה מחיבין. שלשה מנין? "לא תהיה אחרי רבים לרעות" (שמות כג). מכלל שאי אתה

גב, אין שורפין את הפרה, ואין עורפין את העגלה, ואין עושין זקן ממרא על פי בית דין. ואין מביאין פר העלם דבר של צבור. אין מעמידין, לא מלך ולא כהן גדול אלא בבית דין של שבעים ואחד. כיצד הן עושין? בית דין מהלכין, ושתי תורות אחריהן. הפנימית נאכלת החיצונה נשרפת. וכל שלא בכל אלו - הנכנס שם אין חיבין עליה. שתי תורות שאמרו - בלחמן אבל לא בכשון. אבא שאול אומר: שתי בצעין היו בירושלים, התחתונה והעליונה, התחתונה נתקדשה בכל אלו, והעליונה לא קדשו. כשעלו מן הגולה שלא במלך ושלא באורים ובתומים, התחתונה שהיתה קדשה גמורה - עמי הארץ אוכלין בה קדשים קלים ומעשר שני, וחברים - קדשים קלים אבל לא מעשר שני. העליונה שלא היתה קדשה גמורה, עמי הארץ אוכלין בה קדשים קלים אבל לא מעשר שני. ומפני מה לא קדשוה? מפני שתרפה של ירושלים משם, ונוחה לכבש משם.

גג, רבי יוסי אומר שלשה דברים משם שלשה זקנים - רבי עקיבא אומר: יכול יהא אדם מעלה בכורות מחוץ לארץ לארץ? תלמוד לומר (דברים יד): "ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכורות" - ממקום שאתה מביא מעשר דגן, אתה מביא בכורות, מחוצה לארץ שאי אתה מביא מעשר דגנך אי אתה מביא בכורות. שמעון בן זומא אומר: יכול כשם שנתנה תורה מחיצה בין קדשי קדשים לקדשים קלים, כך נתנה תורה מחיצה בין הבכור למעשר שני, ודין הוא, הבכור טעון הבאת מקום ומעשר שני טעון הבאת מקום, מה בכור אין נאכל אלא לפני מן החומה אף מעשר שני לא יהא נאכל אלא לפני מן החומה, מה לבכור שמעטו מקום אכילתו שפן מעט זמן אכילתו, תאמר במעשר שני שרבה זמן אכילתו, הואיל ורבה זמן אכילתו נרבה מקום אכילתו? תלמוד לומר:

אותן מיד. ושברחו מחוץ לארץ לארץ - אין ממיתין אותן מיד, אלא נדונין בתחלה.

מסכת סנהדרין פרק רביעי

ד, א כהן גדול שהרג את הנפש, מזיד נהרג ושוגג גולה. עבר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה ושאר כל המצות - הרי הוא כהדיוט לכל דבר, ולא חולץ ולא חולצין לאשתו, ולא מיבם אכל מיכמין לאשתו, עומד בשורה להתנחם, הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו, וכל העם אומרים לו: 'אנו כפרתך! והוא אומר להן: 'תתברכו מן השמים! עומד בשורה לנחם את אחרים, הסגן וכהן שעבר מגדלתו מימינו, ואכל משמאלו, ואין רואין אותו ערום, ולא כשהוא מסתפר, ולא בבית המרחץ, שנאמר (ויקרא כא): 'והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו' - שיהיו אחיו הכהנים נוהגין בו גדלה. ואם רצה שירחצו אחרים עמו - הרשות בידו. רבי יהודה אומר: אם רצה לנהג בזיון בעצמו - אין שומעין לו, שנאמר (ויקרא כא): 'וקדשתו' - על כרחו! אמרו לו לרבי יהודה: אינו אומר (ויקרא כא): 'ומן המקדש לא יצא' אלא בשעת עבודה בלבד, והולך להברות את אחרים, ואחרים באין להברותו.

ד, ב מלך ישראל - אין עומד בשורה להתנחם, ואין עומד בשורה לנחם את אבלים, ואינו הולך להברות את אחרים, אכל אחרים באין אצלו להברותו, שנאמר (שמואל ב ג): 'ויבא כל העם להברות את דוד לחם בעוד היום'; ועובר על מצות עשה ועל מצות לא תעשה, ושאר כל המצות, והרי הוא כהדיוט לכל דבר, לא חולץ ולא חולצין לאשתו, ולא מיבם ולא מיכמין לאשתו. רבי יהודה אומר: רצה לחלץ - הרשות בידו. אמרו לו: נמצאת פוגם כבודו של מלך, ואין נושאים אלמנותו, שנאמר (שמואל ב כ): 'ותהינה צרות עד יום מותן אלמנות חיות'; ובורר לו נשים מכל מקום שירצה כהנות ליות וישראליות.

הנה עמהן לרעה - אתה הנה עמהן לטובה. יכול לא תהיה עמהן לרעה כל עקר? תלמוד לומר (שם): 'אחרי רבים להטות' - אף לרעה, אמור מעתה, הואיל ואמרה תורה 'הרג על פי עדים הרג על פי מטין', מה עדים שנים אף מטין שנים, אין בית דין שקול - מוסיפים עליהן עוד אחד, הרי עשרים ושלושה. רבי אומר: ממשמע שנאמר 'לא תהיה אחרי רבים לרעות', שומע אני שאומר: 'הרי עמהן לטובה! אם כן למה נאמר 'אחרי רבים להטות'? לא כהטיף לטובה הטיף לרעה, הטיף לטובה על פי עד אחד, ולרעה על פי שנים, אין בית דין שקול - מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי זה עשרים ושלושה. רבי יוסי הגלילי אומר: 'לא תענה על ריב לנטות' (שמות כג) - עשה לך בית דין נטוי. דבר אחר: 'לא תענה על ריב' הוסיף עליהן הכתוב עוד אחד. דבר אחר: 'לנטות, אחרי רבים להטות', שלא תאמר בשעת הדין 'דיו לעבד שיהא כרבו'; אמור מה שבדעתך.

ג, ה רבי יהודה אומר: סנהדרין של שבעים ומשה עמהן מן המנין. אמרו לו אין בית דין שקול. וכן היה רבי יהודה: אומר כל עיר שיש בה כדי שלש שורות של עשרים עשרים ושלושה, ושוטר הדינין, והנדון, והעדים, והזוממין, וזוממי זוממיהן - ראוין לעשות סנהדרין. רבי נחמיה אומר: מאתים ושלושים, והלכה כדבריו. רבי מאיר אומר: מאתים ושבעה סנהדרין נוהגת בארץ ובחוץ לארץ, שנאמר (במדבר לה): 'והיו לכם לחקת משפט לדורותיכם' - בארץ ובחוץ לארץ. אם כן למה נאמר (דברים טז): 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך'? אלא בארץ ישראל עושין אותן בכל עיר ועיר, בחוץ לארץ עושין אותן פלכים פלכים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: 'לשבטיך ושפטו' (דברים טז) - מצוה על השבט שיהא דן את שבטו. רבי דוסתאי בן רבי יהודה אומר: חייבי מיתות שברחו מן הארץ לחוץ לארץ - ממיתין

ואין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין בכתרו ובשרביטו, ולא באחד מכל משמשיו. מת - בלן נשרפין עליו. שנאמר (ירמיהו לד): "בשלום תמות ובמשרפות אבותיך" וגו'. וכשם ששורפים על המלכים - כך שורפים על הנשיאים, אבל לא על ההדיוטות. מה הן שורפין עליהן? מטתו וכל כלי תשמישו. כל העם עומדין והוא יושב, ולא היתה ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד. וכל העם שותקין והוא מדבר, הוא קורא אותן 'אחי ועמי', שנאמר (דברי הימים-א כח): "שמעוני אחי ועמי", והן קורין אותו 'אדונינו ורבנו', שנאמר (מלכים-א א): "אבל אדונינו המלך דוד המליך את שלמה".

דג לא ירבה לו נשים כאיזבל, אבל כאביגיל - מתר; דברי רבי יהודה. "לא ירבה לו סוסים" (מלכים-א א) - סוסים בטלים, אפלו אחד, שנאמר (מלכים-א א): "למען הרבות סוס". רבי יהודה אומר: הרי הוא אומר (מלכים-א ה): "ויהי לשלמה ארבעים אלף ארוות סוסים למרכבתו", ויפה עשה שנאמר (מלכים-א ד): "יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרב"; כשהוא אומר (מלכים-א ה): "ושנים עשר אלף פרשים", שהשאר בטלנין היו, והדיוט - מתר בכלן. רבי יוסי אומר: כל האמור בפרשת המלך - המלך מתר בה. רבי יהודה אומר: לא נאמרה פרשה זו אלא בשביל לאים עליהם, שנאמר (דברים יז): "שום תשים עליך מלך", וכן היה רבי יהודה אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בביאתן לארץ - למנות עליהן מלך, ולבנות בית הבחירה, ולהכרית זרע עמלק. אם כן למה נענשו בימי שמואל? אלא לפי שהקדימו על דין! רבי יהודה אומר: לא נאמרה פרשה [זו] אלא מפני תרעמת, שנאמר (דברים יז): "ואמרת אשימה עלי מלך". רבי אליעזר כן רבי יוסי אומר: זקנים שאלו פהלכה, שנאמר (שמואל-א ח): "תנה לנו מלך

לשפטנו", [אבל] עמי הארץ חזרו וקלקלו, שנאמר (שמואל-א ח): "והיינו גם אנהנו" וגו'. הרוגי בית דין נכסיהן ליורשיהן, הרוגי המלך נכסיהן למלך; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: הרוגי המלך נכסיהן ליורשיהן. אמר להם רבי יהודה: הרי הוא אומר (מלכים-א כא): "הנה הוא בכרם נבות אשר יר שם לרשתו"! אמרו לו: מפני שבן אחי אביו היה וראוי לו ליורשו. אמר להם: וכי לא היה לו בנים? אמרו לו: והלא אותו ואת בניו הרג, שנאמר (מלכים ב ט): "אם לא [את] דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי אמש נאם ה' ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם ה'".

ד, וכתב לו ספר תורה ללמד לשמו, שלא יהא נאות בשל אבותיו, אלא בשלו, שנאמר (דברים יז): "וכתב לו" - שתהא כתובה לשמו, ואין רשות להדיוט לקרות בה, שנאמר (דברים יז): "וקרא בו" - הוא ולא הדיוט. ומניחין אותו בבית דין של כהנים, ובבית דין של לויים, ובבית דין של ישראל המשיאין לכהונה, יוצא למלחמה - היא עמו. נכנס - היא עמו. יושב בבית דין - היא אצלו. נכנס לבית המים - ממתנת לו על הפתח. וכן דוד אומר (תהלים טז): "שויתי ה' לנגדי תמיד" וגו'. רבי יהודה אומר: ספר תורה מימינו ותפלין משמאלו.

ד, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתנתן תורה על ידו, אלמלא קדמו משה, נאמרה במשה עליה נאמרה בעזרא עליה, נאמרה במשה עליה (שמות יט): "ומשה עלה אל האלהים". נאמרה בעזרא עליה (עזרא ז): "הוא עזרא עלה מבבל", מה עליה האמורה במשה - למד תורה לישראל, שנאמר (דברים ד): "ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם", אף העליה האמורה בעזרא - למד תורה לישראל, שנאמר (עזרא ז): "כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה', ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט", ואף הוא נתון על ידו כתב ולשון, שנאמר (עזרא ד): "וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתרגם

דו, אין מעמידין מלך ישראל בחוץ לארץ, אין מעמידין מלך בארץ ישראל אלא אם כן ה'יה נשוי לכהן, ואין מושחין מלכים אלא על גבי מעין, שנאמר (מלכים-א א): 'ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם והרפכתם' וגו', ואין מושחין מלכים אלא מפני המחלקת, מפני מה משחו את שלמה? מפני אדוניה. ואת יהוא? מפני יהורם. ואת יואש? מפני עתליה. ואת יהואחז? מפני יהויקים אחיו שהיה גדול הימנו שתי שנים. מלך - טעון משיחה. בן מלך - אין טעון משיחה. כהן גדול בן כהן גדול, אפלו עד עשרה דורות - טעון משיחה. אין מושחין מלכים אלא מן הקרן. שאול ויהוא נמשחו מן הפך, מפני שמלכותן עתידה להשבר, דוד ושלמה נמשחו מן הקרן, מפני שמלכותן מלכות עולמים.

מסכת סנהדרין פרק חמישי

הא זה פוסל דינו של זה וזה פוסל דינו של זה - דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא פל הימנו לפסל את הדין הממחה לרבים. אמר לו 'נאמן עלי אבא, נאמן עלי אביך, נאמנין עלי שלשה רועי בקר' - יכול לחזור בו עד שישמע מפי הדין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין יכול לחזור בו. ה'יה ח'יב לחברו שבועה, ואמר 'דור לי בחיי ראשך', בקיטא, במקטיור דנקיט' - יכול לחזור בו עד שקבל עליו שבועה בפני הדין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין יכול לחזור בו. רבי יהודה אומר: אמר להן 'אין יחידי דין, אמרו לו 'אין לנו אלא דעתך' וקבלו עליהן - אין יכול לחזור בו. וכן ה'יה רבי יהודה אומר: מי שנתחייב שבועה לחברו בבית דין, ואמר לו 'דור בחיי ראשך' וקבל עליו - אין יכול לחזור בו. ומעשה באחד שנתחייב שבועה לחברו בבית דין, ונדר לו בחיי הקיץ וקבל עליו.

ארמית", מה תרגומו ארמית אף כתוב ארמית. ואומר (דניאל ה): ולא כהלין כתבא למקרא וגו', מלמד שבאותו היום נתן. ואומר (דברים יז): 'וכתב לו את משנה התורה הזאת', תורה העתידה לשתנות. למה נקרא שמו אשורי? על שום שעלה עמהן מאשור. רבי אומר: בכתב אשורי נתנה תורה לישראל, וכשחטאו - נהפכה להן לשון. וכששבו בימי עזרא - חזרה להן אשורית, שנאמר (זכריה ט): "שובו לבצרון" וגו'. רבי שמעון בן אלעזר אומר משם רבי אלעזר בן פרטא, שאמר משם רבי אליעזר המודעי: בכתב זה נתנה תורה לישראל, שנאמר (שמות כז): "ווי העמודים" - ווין שהן דומים לעמודים, ואומר (אסתר ח): "ואל היהודים ככתבם וכלשונם", מה לשונם בלשון ה'יה - אף כתבם בלשון ה'יה. למה נקרא שמו אשורי? על שם שהוא מאשר בכתבו! אם כן למה נאמר (דברים יז): "וכתב לו את משנה התורה הזאת"? מלמד ששתי תורות כותב לו, אחת שנכנסת ויוצאה עמו, ואחת שמנחת לו בתוך הבית, זו שנכנסת ויוצאה עמו - לא תכנס עמו, לא למרחץ, ולא לבית המים, שנאמר (דברים יז): "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" וגו' - במקום הראוי לקרות בו. והלא דברים קל וחמר, ומה אם מלך ישראל שלא עסק אלא בצרכי צבור, נאמר בו "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו", שאר בני אדם על אחת כמה וכמה! וכיוצא בו (דברים לד): "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה פי סמך משה את ידיו" וגו'. וכן הוא אומר (שמות לג): "ויהושע בן נון נער", וכן הוא אומר (יהושע א): "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה", והרי דברים קל וחמר, ומה יהושע בן נון שעסק בכבוש הארץ, ועומד לחלקה לישראל, נאמר בו "לא ימוש" וגו' שאר בני אדם על אחת כמה וכמה.

¹ היינו שתופס איזה בגד ונשבע בו.

חֲתָנוּ מִתָּהּ בְּתוֹ עַד שְׁלֵא נַעֲשֶׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית, נַעֲשֶׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית וּמִשְׁנַעֲשֶׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית חֲזוֹר בּוֹ, פִּקְח וּנְתַחֲרֵשׁ, חֲזוֹר וּנְתַפְקַח, פִּקְח וּנְתַמְמָא, חֲזוֹר וּנְתַפְתַּח, שְׁפוּי וּנְשַׁתְּטָה, וּחֲזוֹר וּנְשַׁתְּפָה - כְּשֵׁר. זֶה הַכִּלְל, כָּל שֶׁתְּחַלְתּוּ וְסוּפוּ כְּשֵׁר - כְּשֵׁר. תְּחַלְתּוּ פְּסוּל וְסוּפוּ כְּשֵׁר - פְּסוּל. הִיָּה יוֹדֵעַ לוֹ עֲדוּת בְּשֵׁטֵר וְנַעֲשֶׂה חֲתָנוּ, הוּא אֵין יוֹכֵל לְקַיֵּם כְּתַב יָדוֹ, אֲבָל אַחֲרֵים מְקַיְמִין לוֹ כְּתַב יָדוֹ.

הַד, לְקַח הַיְמָנוּ בֵּית אוֹ שְׂדֵה בְּמֵאָה מְנָה, וְהִיָּה יוֹדֵעַ לוֹ עֲדוּת בְּהֵן - הָרִי זֶה אֵינוֹ מַעֲיֵד, שְׁאֵין מַעֲיֵד עַל יָדֵי עֲצָמוֹ.

הַה, הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן הַרְוֵעִין, וְהַגְזֵלְנִין, הַחֲמֻסְנִין, וְכָל הַחֲשׂוּדִין עַל הַמָּמוֹן - עֲדוּתָן פְּסוּלָה לְעוֹלָם.

הוּ, אֵין עֲדוּתָן שֶׁל הַעֲדִים מִתְקַיְמָת, אֲלֵא אִם כֵּן רָאוּ זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: אֲפֹלוּ זֶה שְׁלֵא כִּנְגַד זֶה, לְעוֹלָם אֵין עֲדוּתָן מִתְקַיְמָת שֶׁל עֲדִים, אֲלֵא אִם כֵּן הִיוּ שְׁנִיָּהֶן כְּאַחַד. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שׁוּמְעִין דְּבָרֵינוּ שֶׁל זֶה הַיּוֹם, וְכִשְׁבִּיבּוֹא שְׁנֵי לְמַחֵר - שׁוּמְעִין דְּבָרֵינוּ.

מִסְכַּת סְנֵהֲדִין פְּרָק שִׁישִׁי

ו, אַ הַעֲדִים שְׁאָמְרוּ 'מַעֲדִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנֵי שְׁהָרַג שׁוֹרוֹ שֶׁל פְּלוֹנֵי וְקִצְץ נְטִיעוּתָיו שֶׁל פְּלוֹנֵי', וְהֵלֵךְ אוֹמֵר 'אֵינִי יוֹדֵעַ' - חֵיב. 'אַתָּה אֲמַרְתָּ לְהַרְגוֹ', 'אַתָּה אֲמַרְתָּ לְקַצְצוֹ' - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַטַּעֲנָה. 'הֲרַגְתָּ אֶת שׁוֹרוֹ וְקִצְצָתָ אֶת נְטִיעוּתָיו שֶׁל פְּלוֹנֵי', וְהֵלֵךְ אוֹמֵר לֹא! שְׁהוּא כְּמַתְמִיָּה, אוֹ הֵן שְׁהוּא כְּמַתְמִיָּה! יֵשׁ לֹא שְׁהוּא כְּהֵן, וְיֵשׁ הֵן שְׁהוּא כְּלֹאוֹ.

ו, אֵין דְּנִין אֲלֵא מִעֲמֵד, וְאֵין מַעֲדִין אֲלֵא מִעֲמֵד, וְאֵין נִשְׁאֲלִין לְגִדְרִין אֲלֵא מִעֲמֵד, וְאֵין מַעֲלִין לְכַהֲנָה וְלוֹוִיָּה וְלִישְׂרָאֵל אֲלֵא מִעֲמֵד, וְלֹא יֵהָא מֵאָרִיךְ פְּנִיו כִּנְגַד אַחַד, וְלֹא יֵהָא מִעֲמִיד אַחַד וְלֹא מוֹשִׁיב אַחַד, שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא יט): 'בְּצִדְקָתְשׁוּפּוֹט עֲמִיתְךָ', אִמֵּר רַבִּי יְהוּדָה: מְקַבֵּל אֲנִי, שְׁאִם רָצוּ לְהוֹשִׁיב שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד - מוֹשִׁיבִין וְאֵין בְּכֹף כְּלוּם.

ה, ב, מִשְׁחַק בְּקָבִיא - זֶה מִשְׁחַק בְּפִסְפִּסִין. אַחַד הַמִּשְׁחַק בְּפִסְפִּסִין, וְאַחַד הַמִּשְׁחַק בְּקָלִיפִי אֲגוּזִים, וּבְקָלִיפִי רְמוּנִים - לְעוֹלָם אֵין יוֹכֵל לְחַזוֹר בּוֹ עַד שִׁישְׁבֵר אֶת פִּסְפִּסִין, וְיִחַזוֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. הַמְלִוָּה בְּרַבִּית - אֵין יוֹכֵל לְחַזוֹר בּוֹ, עַד שִׁיקְרַע שְׁטְרוּתָיו, וְיִחַזוֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. מְפָרִיחֵי יוֹנִים - זֶה הַמְמַרָּה אֶת הַיּוֹנִין. אַחַד מְמַרָּה אֶת הַיּוֹנִין וְאַחַד מְמַרָּה שְׂאָר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, לְעוֹלָם אֵין יוֹכֵל לְחַזוֹר בּוֹ, עַד שִׁישְׁבֵר אֶת פִּיגְמֵי וְיִחַזוֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית - זֶה הַיּוֹשֵׁב וּבָטֵל בְּשֵׂאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, כִּיּוֹן שְׁהַגִּיעַ שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה הַתְּחִיל מִפְּשִׁיט יָדָיו וְרָגְלָיו, וְנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן כְּפָרוֹת עֲבָרָה, לְעוֹלָם אֵין יוֹכֵל לְחַזוֹר בּוֹ עַד שֶׁתִּגְעֶי שְׁמִטָּה אַחֲרָת, וְיִדְבַק וְיִחַזוֹר בּוֹ חֲזָרָה גְּמוּרָה. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: חֲזוֹרָת מָמוֹן וְלֹא חֲזוֹרָת דְּבָרִים. כִּיצַד? אִמֵּר מֵאֲתִים דִּינָר אֲלוֹ כְּנִסְתֵי מִפְּרוֹת עֲבָרָה - חֲלָקוּ אוֹתָן לְעֲנִיִּים. רַבִּי מֵאִיר הִיָּה קוֹרָא אוֹתָן 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית'. רַבִּי יְהוּדָה הִיָּה קוֹרָא אוֹתָן 'סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית'. אִמֵּר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מְקַיֵּם אֲנִי דְּבַר שְׁנִיָּהֶן. הָא כִּיצַד? עַד שְׁלֵא רַבּוּ הָאוֹנְסִין הִיוּ קוֹרִין 'אוֹסְפֵי שְׁבִיעִית' וּמִשְׁרַבּוּ הָאוֹנְסִין הִיוּ קוֹרִין אוֹתָן 'סוֹחֲרֵי שְׁבִיעִית'. וּבְכִלְזָן, הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּזָמַן שִׁישׁ לְהֵן אוּמְנוֹת אַחֲרוֹת - הָרִי אֲלוֹ פְּסוּלִין. חֲזוֹר בְּהֵן - הָרִי כְּשֵׁרִים. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִף בְּזָמַן שִׁישׁ לְהֵן אֲמָנוֹת - הָרִי אֲלוֹ פְּסוּלִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּקִדּוּשׁ הַחֲדָשׁ וּבַעֲבוּר שְׁנָה, בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וּבְדִינֵי נְפֻשׁוֹת, אֲבָל עֲדוּת שְׁהֵאֲשָׂה כְּשֵׁרָה לָּהּ - הֵן כְּשֵׁרִין לָּהּ.

ה, ג, גִּיסוּ לְכַדּוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוֹרְגוּ לְכַדּוֹ, אֵין דְּנִין לֹא זֶה אֶת זֶה, וְלֹא זֶה עִם זֶה, וְלֹא זֶה עַל זֶה, וְלֹא זֶה בְּפִנֵּי זֶה, וְאֵין מַעֲדִים לֹא זֶה אֶת זֶה, וְלֹא זֶה עִם זֶה, וְלֹא זֶה עַל זֶה, וְלֹא זֶה בְּפִנֵּי זֶה. הִיָּה יוֹדֵעַ עֲלָיו עֲדוּת עַד שְׁלֵא נַעֲשֶׂה חֲתָנוּ, מִתָּהּ בְּתוֹ עַד שְׁלֵא נַעֲשֶׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית, וּמִשְׁנַעֲשֶׂה סוֹחֵר שְׁבִיעִית חֲזוֹר בּוֹ, חֲרֵשׁ וּנְתַפְקַח, סוּמָא וּנְתַפְתַּח, שׁוֹטָה וּנְשַׁתְּפָה, נְכָרִי וּנְתַגִּיר - פְּסוּל. עַד שְׁלֵא נַעֲשֶׂה חֲתָנוּ וְנַעֲשֶׂה חֲתָנוּ, וּמִשְׁנַעֲשֶׂה

ואיזה הוא האסור? שלא יהא אחד עומד ואחד יושב, משום רבי ישמעאל אמרו: אומרין לו לבוש כדרך שהוא לבוש, או הלבישוהו כדרך שאתה לבוש.

ו,ג כיצד הן דינין? הדינין יושבין ובעלי הדין עומדין לפניהם, וכל התובע את חברו הוא פותח ראשון, אם יש עדים מכניסים אותן ומאמימן עליהן, ומוציאים אותן לחוץ, ומשירין את הגדול שבהם, ושומעין את דבריו ומוציאין אותו לחוץ, ואחר כך מכניסין את השני ושומעין את דבריו ומוציאין אותו לחוץ, ואחר כך מכניסין את שניהן כאחד, ואומרים דבריהם זה בפני זה, אם אמרו זכאי - זכאי, ואם אמרו חייב - חייב. אחד דיני ממונות אחד דיני נפשות.

ו,ד דיני ממונות בשלשה, שנים מזכין או מחביבין, ואחד אומר 'איני יודע' - יוסיפו הדינין. יפה כח האומר 'חייב' מכל האומר 'איני יודע', עד כמה מוסיפין? אין פחות משנים, יוסיפו הדינין. אם אמרו זכאי - זכאי, אם אמרו חייב - חייב. אחד אומר זכאי ואחד אומר איני יודע - יוסיפו הדינין, שעד עכשו בית דין שקול, אחד אומר זכאי, ואחד אומר חייב, ואחד אומר איני יודע - יוסיפו הדינין, שעד עכשו לא הוסיפו אלא אחד.

ו,ה לעולם מוסיפין הדינין עד שיגמר הדין. לעולם אין העדים יכולין לחזור בהן עד שיגמר הדין. לעולם מביא עדותיו לבית דין עד שיגמר הדין, או עד שיתנו לו זמן. נתנו לו זמן, הביא בתוך זמן - מקבלין הימנו, לאחר זמן - אין מקבלין הימנו; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אפלו הביא לאחר שלש שנים - מקבלין הימנו, וסותרין דבריו של זה.

ו,ו יש לך עדים אחרים? ואמר: 'אין לי אלא אלו'. 'יש לך ראיות אחרות? ואמר: 'אין לי אלא אלו', ואחר זמן מצא עדים אחרים ומצא ראיות אחרות - הרי זה אין מקבלין הימנו עד שביא ראיה שלא היה

יודע בהן. לעולם אין העדים יכולין לחזור בהן, עד שתחקר עדותן לבית דין. נחקרה עדותן לבית דין - אין יכולין לחזור בהן. וזהו כפלו של דבר: עדים שהעידו לטמא ולטהר, לרחק ולקרב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחייב, עד שלא נחקרה עדותן ואמרו מבורין אנו - הרי אלו נאמנים. משנחקרה עדותן ואמרו מבורין אנו - אין נאמנין. לעולם אין העדים נעשים זוממין עד שיגמר הדין, לא לוקין ולא משלמין, ולא נהרגין עד שיגמר הדין. לעולם אין אחד מן העדים נעשה זומם עד שיהיו שניהם זוממין, ואין לוקה עד שיהיו שניהם לוקין, ואין נהרג עד שיהיו שניהם נהרגים, ולא משלם עד שיהיו שניהם משלמין. אמר רבי יהודה בן טבאי: אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם בשביל לעקר מלבן של ביתוסין, שהיו אומרים עד שיהרג הנדון. אמר לו שמעון בן שטח: אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי, שהרי אמרה תורה (דברים יז): "על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת", בעדים שנים ובזוממים שנים, מה עדים שנים - אף זוממין שנים. באותה שעה קבל עליו יהודה בן טבאי שלא יהיה מורה הלכה אלא על פי שמעון בן שטח.

מִסְכַּת סְנֵהָרִין פֶּרֶק שְׁבִיעִי

ז,א אמר רבן שמעון בן גמליאל: בראשונה לא היו חותמים על כתבת נשים פשרות, אלא כהנים או לויים או ישראלים המשיאין לכהנה. אמר רבי יוסי: בראשונה לא היה מחלקת בישראל, בית דין של שבועים ואחד שהיו בלשכת הגזית ושאר בתי דינין של עשרים ושלשה היו בעירות של ישראל, ושני בתי דינין של שלשה היו בירושלים, אחד בהר הבית ואחד בחיל, נצרך אחד מהן הלכה הולך אצל בית דין שבעירו, אין בית דין בעירו - הולך לבית דין הסמוך לעירו. אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו - הוא והמפלא שבהן באין לבית דין שבהר הבית, אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו - הוא

והמפלא שבהן באין לבית דין שבחיל. אם שמעו - אמרו להם. ואם לאו אלו ואלו באין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית, אף על פי שהוא שבעים ואחד, אין פחות מעשרים ושלשה, נצרך אחד מהן לצאת, רואה אם יש שם עשרים ושלשה - יוצא, ואם לאו - אינו יוצא, עד שיהו שם עשרים ושלשה. ושם היו יושבין מתמיד של שחר ועד תמיד של בין הערבים, בשבתות וימים טובים לא היו נכנסין אלא לבית המדרש שבהר הבית. נשאלה שאלה, אם שמעו - אמרו להם, אם לאו - עומדין למנין, אם רבו מטמאין - טמא, רבו מטהרין - טהרו, ומשם הלכה רוחת בישראל. משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן, הרבו מחלוקות בישראל ונעשו שתי תורות, ומשם שולחין ובודקין, כל מי שהוא חכם ועניו ושפל וירא חטא, ופרקו טוב ורוח הבריות נוזה עליו - עושין אותו דין בעירו. משנעשה דין בעירו - מעלין ומושיבין אותו בהר הבית, משם מעלין ומעלין ומושיבין אותו בחיל, משם מעלין ומושיבין בלשכת הגזית, ושם יושבין ובודקין את יחסי כהונה ואת יחסי לוייה, כהן שנמצא בו פסול - לובש שחורין ומתעטף שחורין, ושלא נמצא בו פסול - לובש לבנים ומשמש עם אחיו הכהנים. מביא עשירית האיפה משלו ועבודה בידו, ואף על פי שאין המשמר שלו. אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שעבדו עד שלא הביאו העשירית האיפה - עבודתו כשרה.

זב אין דנין שני דינין ביום אחד, אפלו נואף ונואפת, אלא דנין את הראשון ואחר כך דנין את השני, אין נמנין על שני דברים כאחד, ואין נשאלין על שתי שאלות כאחד, אלא נמנין על הראשון ואחר כך נמנין על השני, ונשאלין על הראשון ואחר כך נשאלין על השניה, אין דנין אלא במקום גדול, ואין נמנין אלא במקום שמועה, אחד אומר משום שמועה, וכלם אומרים לא שמענו על זה, מנין עומד אחד אוסר ואחד מתיר, אחד מטמא ואחד מטהר, וכלן

אומרים לא שמענו, מנין עומד אחד אומר משום שנים ושנים אומרים משום אחד, יפה כח אחד האומר משום שנים מכח שנים האומרים משום אחד. עשרה אומרים משום אחד - כלן אחד, ובטהרות ובטמאות - האב ובנו הרב ותלמידו - שניהם נמנין שנים. בקדוש החדש ובעבור שנה, בדיני ממונות ובדיני נפשות, אב ובנו הרב ותלמידו - שניהם נמנין אחד. ולא יהא יושב בצדו, ואפילו הוא שותק, אלא עומד והולך לו בקדוש החדש ובעבור שנה. בדיני ממונות - מתחילין מן הגדול. מפני מה בדיני נפשות מתחילין מן הצד? שלא יהא סמוך על דברי רבו.

זג בדיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה, חוץ מן המסית. ורבי יהושע בן קרחה אומר: אף המדיח. חבי גליות - בית דין מחזירין אותם לזכות, שנאמר (במדבר לה): "ולא תקחו כפר לנפש רוצח", ואומר (דברים ט): "וזה דבר הוצח", רוצח רוצח לגזרה שנה, חבי מלקיות - בית דין מחזירין אותו לזכות, שנאמר (דברים כה): "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" וגו', ואומר (דברים כה): "והיה אם בן הכות הרשע"; רשע רשע לגזרה שנה. הסריס, ומי שלא ראה לו בנים - כשר לדין דיני ממונות ואין כשר לדין דיני נפשות. רבי יהודה מוסיף אף אכזרי והרחמן. אין מוסיפין על הדין בתחלה, רבי יהודה אומר: מוסיפין על הדין.

זד בתחלה היו שנים, אחד אוסר ואחד מתיר, אחד מטמא ואחד מטהר, האוסר והמטמא - עליו להביא ראיה, וכל המחמיר - עליו להביא ראיה. ויש אומרים: אף המקל. אין נזקקין לדין אלא במקום שיש מכריעין, ואין מושיבין את האדם אלא כמדותיו, נסתלק הדין - אין רשאי להשיב. כיצד אין מוסיפין על הדין בתחלה? נגמר דברו - אין רשאי להשיב. נתן לו חברו רשות - רשאי להשיב. נסתלק העקר נעשה טפלה עקר, לא ישיב את חברו יתיר משלש

תשובות כדי שלא תטרף דעתו. אחד דין כנגד שנים ושנים דנין כנגד אחד, שנים דנין כנגד שלשה ושלשה דנין כנגד שנים, אבל לא שלשה כנגד שלשה, ולא מהן ולמעלה, כדי שלא נעשה בית דין מערב.

ז,ה בדיני ממונות אומרינן 'נודקק הדין'. בדיני נפשות, אין אומרינן 'נודקק הדין'. והגדול שבדיינים אומר: 'נודקק הדין', אין שואלין מעמד ואין משיבין מעמד, לא מגבוה ולא מרחוק, ולא מאחורי הזקנים. אין שואלין אלא בענין ואין משיבין אלא במדע, ולא ישאל השואל בענין יתיר משלש הלכות. אחד שואל ואחד אומר שלא לשואל - נזקקין לשואל. והשואל מעשה - צריך שיאמר: "מעשה אני שואל"! והשואל בענין והשואל שלא בענין - משיבין את השואל בענין. והשואל שלא בענין - צריך שיאמר "שלא בענין שאלתי"; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין צריך, שכל התורה ענין אחד. ענין ושאינו ענין - נזקקין לענין. מעשה ושאינו מעשה - נזקקין למעשה. הלכה ומדרש - נזקקין להלכה. מדרש ואגדה - נזקקין למדרש. מדרש וקל וחומר - נזקקין לקל וחומר. קל וחומר וגזרה שנה - נזקקין לקל וחומר. חכם ותלמיד - נזקקין לחכם. תלמיד ועם הארץ - נזקקין לתלמיד. היו שניהם חכמים, ושניהם תלמידים, ושניהם עמי הארץ, שתי הלכות, ושתי שאלות, ושתי תשובות, ושני מעשים - הרשות ביד התרגמן מעתה.

כשהנשיא נכנס, כל העם עומדים, והן ישובו, עד שאמר להם: שבו! כשאב בית דין נכנס, עושים לו שתי שורות מכאן ומכאן, עד שנכנס וישב במקומו. חכם שנכנס, אחד עומד ואחד יושב, עד שנכנס וישב במקומו.

בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שהרבים צריכים להם - מקפצין אפלו על ראשי העם, ואף על פי שאמרו אין שבח לתלמיד שיכנס באחרונה. יצא לצרף - נכנס וישב במקומו. בני חכמים ותלמידי חכמים, בזמן שיש בהם

דעת לשמע - הופכין את פניהם כלפי אביהם. אין בהם דעת לשמע - הופכין את פניהם כלפי העם. רבי אלעזר בן רבי צדוק אומר: בבית המשתה עושים אותן סניפין. חכם שנכנס - אין שואלין אותו עד שתתישב דעתו. נכנס ומצאם כשהם עוסקים בהלכה - לא יהא קופץ לתוך דבריהם, עד שיודע באיזה ענין הן עוסקים. ואם עשה כן, על זה נאמר: 'שבעה דברים בגלם'. שבע מדות דרש הלל לפני זקני בתרה: קל וחומר, וגזרה שנה, ובנין אב, וכתוב אחד, ובנין אב ושני כתובים, וכלל ופרט וכלל, וכיוצא בו ממקום אחר - דבר הלמד מענינו; אלו שבע מדות שדרש הלל הזקן לפני זקני בתרה.

		Daylight Savings Time	
12	ראשון Sunday	יט 19	עלות השחר _____ 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:33 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:44 שקיעה _____ 6:59 בבלי: נזיר מוח • ירושלמי: דמאי יז • תוספתא: סנהדרין א ב"ך: איוב כ-א • רמב"ם: עדות יז
13	שני Monday	כ 20	עלות השחר _____ 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:32 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:43 שקיעה _____ 7:00 בבלי: נזיר מט • ירושלמי: דמאי טו • תוספתא: סנהדרין ב ב"ך: איוב כב-כג • רמב"ם: עדות טו
14	שלישי Tuesday	כא 21	עלות השחר _____ 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:31 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:42 שקיעה _____ 7:01 בבלי: נזיר נז • ירושלמי: דמאי טז • תוספתא: סנהדרין ג ב"ך: איוב כד-כה • רמב"ם: עדות טז
15	רביעי Wednesday	כב 22	עלות השחר _____ 5:55 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:30 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:41 שקיעה _____ 7:02 בבלי: נזיר נא • ירושלמי: דמאי יז • תוספתא: סנהדרין ד ב"ך: איוב כו-כז • רמב"ם: עדות יז
16	חמישי Thursday	כג 23	עלות השחר _____ 5:54 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:29 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:41 שקיעה _____ 7:03 בבלי: נזיר נב • ירושלמי: דמאי יח • תוספתא: סנהדרין ה ב"ך: איוב כח-כט • רמב"ם: עדות יח
17	ששי Friday	כד 24	עלות השחר _____ 5:52 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:28 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:40 שקיעה _____ 7:04 בבלי: נזיר נג • ירושלמי: דמאי יט • תוספתא: סנהדרין ו ב"ך: איוב ל-לא • רמב"ם: עדות יט
18	שב"ק Shabbos	כה 25	Shabbos Hachodesh עלות השחר _____ 5:50 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:27 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:39 שקיעה _____ 7:05 בבלי: נזיר נד • ירושלמי: דמאי כ • תוספתא: סנהדרין ז ב"ך: איוב לב-לג • רמב"ם: עדות כ

מברכים חודש ניסן המולד: דינסטאג נאכט 24 מינוט און 12 חלקים נאך 1

סיי ווי אזוי א איד זעט נאר אויס, נאָרף ער זיך שטענדיג האַלטן פֿרייליך, ער
 קען זיך פֿרייען פֿלויז מיט דעם אז ער איז פֿאַשאַפֿן געוואָרן אַלס איד און ער
 איז נישט קיין גוי.
 (שיחות הר"ן סימן מ"א)